

**T.C.
ÇANKIRI VALİLİĞİ
ÇEVRE VE ŞEHİRCİLİK İL MÜDÜRLÜĞÜ**

ÇANKIRI İLİ 2014 YILI ÇEVRE DURUM RAPORU

**HAZIRLAYAN:
ÇEVRE VE ŞEHİRCİLİK İL MÜDÜRLÜĞÜ
ÇED VE ÇEVRE İZİNLERİNDEN SORUMLU ŞUBE MÜDÜRLÜĞÜ
ÇEVRE YÖNETİMİ VE DENETİMİNDEN SORUMLU ŞUBE MÜDÜRLÜĞÜ**

ÇANKIRI - 2015

ÖNSÖZ

Çevre, insanların ve diğer canlıların yaşamları boyunca ilişkilerini sürdürdükleri ve karşılıklı olarak etkileşim içinde buldukları fiziki, biyolojik, sosyal, ekonomik ve kültürel ortamdır.

Sağlıklı bir yaşam sürdürülmesi ancak sağlıklı bir çevrede mümkündür. Çevre problemlerinin ortaya çıkması, insan kaynaklı etkenlerin doğal dengeleri bozmasıyla başlamıştır.

Son yıllarda teknoloji ve sanayinin hızla gelişmesi, çevre sorunlarının da artmasına neden olmuştur. Plansız endüstrileşme ve sağlıksız kentleşme, bölgesel savaşlar, tarımda kimyasal maddelerin bilinçsizce kullanımı, gerekli çevre koruma önlemleri alınmadan yoğun üretime geçen sanayi tesisleri çevre kirliliğini tehlikeli boyutlara çıkarmıştır.

Çevre sorunlarına paralel olarak çevre koruma gayretleri de artmaya başlamıştır. Çevrenin korunması, geliştirilmesi ve iyileştirilmesi konularında gösterilen çabaların amacı insanların daha sağlıklı ve güvenli bir çevrede yaşamalarının sağlanmasıdır. Bunu sağlayacak olan da insanın kendisidir. Çevre eğitimi ise bu bilincin geliştirilmesini sağlayacak tek unsurdur.

Ülkemizdeki bölgesel göç hareketleri ve nüfus artışı ile sağlıksız kentleşme ve hızlı ekonomik gelişme istenmeyen ancak giderek boyutları büyüyen hava, toprak, su kirliliği ile gürültü ve erozyon gibi çevre problemleri; ortak varlığımız olan doğal dengenin bozulmasına yol açmaktadır.

Kirliliğin oluşmasında ve giderilmesinde yapılacak yatırımların ve harcamaların maliyeti son derece yüksektir. Bu nedenle kirliliğin öncelikle kaynağında önlenmesi gerekmektedir. Kirliliği kaynağında önlemek ve yatırım esnasında çevresel önlemler almak hem daha ucuza mal olmakta hem de üretilen malların sosyal kriterler üzerinde çevreye duyarlı olumlu etki yaratılmaktadır.

Çevre sorunlarının giderilmesinde temel hareket noktalarını belirlemek ve tanımak noktasında iller bazında hazırlana 'Çevre Durum Raporları' büyük katkı sağlamaktadır.

Bu raporun hazırlanmasında bilgilerin derlenmesinde yardımcı olan kamu kurum ve kuruluşlarımızın değerli yöneticilerine ve çalışanlarına, emeği geçen çalışma arkadaşlarıma içtenlikle teşekkür ediyorum.

Öcal ÖZDEMİR
Çevre ve Şehircilik İl Müdürü V.

İÇİNDEKİLER

GİRİŞ

A.Hava

A.1. Hava Kalitesi	16
A.2. Hava Kalitesi Üzerine Etki Eden Unsurlar	20
A.3. Hava Kalitesinin Kontrolü Konusundaki Çalışmalar	23
A.4. Ölçüm İstasyonları	24
A.5. Egzoz Gazı Emisyon Kontrolü	25
A.6. Gürültü	26
A.7 İklim Değişikliği Eylem Planı Çerçevesinde Yapılan Çalışmalar	26
A.8 Sonuç ve Değerlendirme	27
Kaynaklar	27

B. Su ve Su Kaynakları

B.1. İlin Su Kaynakları ve Potansiyeli	28
B.1.1. Yüzeysel Sular	28
B.1.1.1 Akarsular	28
B.1.1.2 Doğal Göller, Göletler ve Rezervuarlar	29
B. 1.2. Yeraltı Suları	30
B.1.2.1 Yeraltı Su Seviyeleri	31
B. 1.3 Denizler	31
B. 2 Su Kaynaklarının Kalitesi	31
B.3.Su Kaynaklarının Kirlilik Durumu	34
B.3.1 Noktasal Kaynaklar	34
B.3.1.1. Endüstriyel Kaynaklar	34
B.3.1.2. Evsel Kaynaklar	35
B.3.2 Yayılı Kaynaklar	35
B.3.2.1 Tarımsal Kaynaklar	35
B.3.2.2 Diğer	35
B.4 Sektörel Su Kullanımları ve Yapılan Su Tahsisleri	35
B.4.1. İçme Kullanma Suyu	35
B.4.1.1. Yüzeysel su kaynaklarından kullanılan su miktarı ve içmesuyu	35
B.4.1.2. Yeraltı su kaynaklarından kullanılma su miktarı ve içmesuyu	36
B.4.1.3. İçme Suyu temin edilen kaynağın adı, mevcut durumu,	36
potansiyeli vb.	
B.4.2. Sulama	36
B.4.2.1 Salma sulama yapılan alan ve kullanılan su miktarı.	37
B.4.2.2. Damlama veya basınçlı sulama yapılan alan ve kullanılan su	37
miktarı	
B.4.3. Endüstriyel Su Temini	37
B.4.4. Enerji Üretimi Amacıyla Su Kullanımı	38
B.4.5. Rekreasyonel Su Kullanımı	38
B.5. Çevresel Altyapı	38
B.5.1. Kentsel Kanalizasyon Sistemi ve hizmeti alan nufus	38
B.5.2. Organize Sanayi Bölgeleri ve Münferit Sanayiler Atıksu Altyapı Tesisleri	42
B.5.3 Katı Atık Düzenli Depolama Tesisleri	42

B.5.4. Atıksuların Geri Kazanılması ve Tekrar Kullanılması	42
B.6. Toprak Kirliliği ve Kontrolü	42
B.6.1. Noktasal Kaynaklı Kirlenmiş Sahalar	42
B.6.2. Arıtma Çamurlarının toprakta kullanımı	43
B.6.3. Madencilik faaliyetleri ile bozulan arazilerin doğaya yeniden kazandırılmasına ilişkin yapılan çalışmalar	43
B.6.4. Tarımsal faaliyetler ile oluşan toprak kirliliği	43
B.7. Sonuç ve Değerlendirme	44
Kaynaklar	44
C. Atık	
C.1. Belediye Atıkları (Katı Atık Bertaraf Tesisleri)	45
C. 2. Hafriyat Toprağı, İnşaat Ve Yıkıntı Atıkları	47
C.3. Ambalaj Atıkları	47
C.4. Tehlikeli Atıklar	48
C.5. Atık Madeni Yağlar	49
C.6. Atık Pil ve Akümülatörler	50
C.7. Bitkisel Atık Yağlar	52
C.8. Poliklorlu Bifeniller ve Poliklorlu Terfeniller	53
C.9. Ömrünü Tamamlamış Lastikler (ÖTL)	53
C.10. Atık Elektrikli ve Elektronik Eşyalar	54
C.11. Ömrünü Tamamlamış (Hurda) Araçlar	54
C.12. Tehlikesiz Atıklar	55
C.12.1. Demir ve Çelik Sektörü ve Cüraf Atıkları	56
C.12.2. Kömürle Çalışan Termik Santraller ve Kül	56
C.12.3. Atıksu Arıtma Tesisi Çamurları	56
C.13. Tıbbi Atıklar	56
C.14. Maden Atıkları	57
C.15. Sonuç ve Değerlendirme	57
Kaynaklar	58
Ç. Kimyasalların Yönetimi	
Ç.1. Büyük Endüstriyel Kazalar	59
Ç.2. Sonuç ve Değerlendirme	59
Kaynaklar	59
D. Doğa Koruma ve Biyolojik Çeşitlilik	
D.1. Flora	60
D.2. Fauna	60
D.3. Ormanlar ve Milli Parklar	61
D.4. Çayır ve Mera	62
D.5. Sulak Alanlar	63
D.6. Tabiat Varlıklarını Koruma Çalışmaları	63
D.7. Sonuç ve Değerlendirme	70
Kaynaklar	71
E. Arazi Kullanımı	
E.1. Arazi Kullanım Verileri	73
E.2. Mekânsal Planlama	74

E.2.1. Çevre düzeni planı	74
E.3. Sonuç ve Değerlendirme	77
Kaynaklar	77
F. ÇED, Çevre İzin ve Lisans İşlemleri	
F.1. ÇED İşlemleri	
F.2. Çevre İzin ve Lisans İşlemleri	78
F.3. Sonuç ve Değerlendirme	79
Kaynaklar	81
G. Çevre Denetimleri ve İdari Yaptırım Uygulamaları	
G.1. Çevre Denetimleri	82
G.2. Şikâyetlerin Değerlendirilmesi	84
G.3. İdari Yaptırımlar	85
G.4. Çevre Kanunu Uyarınca Durdurma Cezası Uygulamaları	86
G.5. Sonuç ve Değerlendirme	86
Kaynaklar	87
H. Çevre Eğitimleri	88
İ. İl Bazında Çevresel Göstergeler	
1. Genel	89
1.1 Nüfus	89
1.1.1 Nüfus Artış Hızı	89
1.1.2 Kentsel Nüfus	90
1.2 Sanayi	91
1.2.1 Sanayi Bölgeleri	91
1.2.2. Madencilik	93
2. İklim Değişikliği	99
2.1. Sıcaklık	99
2.2. Yağış	99
2.3. Deniz Suyu Sıcaklığı	100
3. Hava Kalitesi	100
3.1. Hava Kirleticiler	100
4. Su-Atksu	101
4.1. Su Kullanımı	101
4.2. Belediye İçme ve Kullanma Suyu Kaynakları	101
4.3. Atıksu Arıtma Tesisi İle Hizmet Veren Belediyeler	102
4.4. Kanalizasyon Şebekesi İle Hizmet Verilen Belediye Sayıları ve Nüfusu	102
4.5. Sanayiden Kaynaklanan Atıksu ve Bertarafı	102
5. Arazi Kullanımı	103
6. Tarım	103
6.1. Kişi Başına Tarım Alanı	103
6.2. Kimyasal Gübre Tüketimi	104
6.3. Tarım İlacı Kullanımı	105
6.4. Organik Tarım	105
7. Orman	106
8. Balıkçılık	107
9. Altyapı ve Ulaştırma	108

9.1. Karayolu ve Demiryolu Yol Ağı	108
9.2. Motorlu Kara Taşıtı Sayısı	108
10. Atık	109
10.1. Belediyeler Tarafından ya da Belediye Adına Toplanan Atık ve Bertarafı	109
10.2. Katı Atıkların Düzenli Depolanması	109
10.3. Tıbbi Atıklar	110
10.4. Atık Yağlar	110
10.5. Bitkisel Atık Yağlar	111
10.6. Ambalaj Atıkları	112
10.7. Ömrünü Tamamlamış Lastikler	112
10.8. Ömrünü Tamamlamış Araçlar	113
10.9. Atık Elektrikli -Elektronik Eşyalar	113
10.10. Maden Atıkları	113
10.11. Tehlikeli Atıklar	114
11. Turizm	114
11.1. Yabancı Turist Sayıları	114
11.2. Mavi Bayrak Uygulamaları	119
EK-1:İl Çevre Sorunları ve Öncelikleri Envanteri Araştırma Formu	
Açıklamalar	120
Bölüm I. Hava Kirliliği	121
Bölüm II. Su Kirliliği	124
Bölüm III. Toprak Kirliliği	130
Bölüm IV. Öncelikli Çevre Sorunları	132

ÇİZELGELER DİZİNİ

	<u>Sayfa</u>
Çizelge A.1 - Ulusal hava kalite indeksi kesme noktaları	17
Çizelge A.2 - Epa hava kalitesi indeksi	17
Çizelge A.3 - Geçiş dönemi uzun vadeli ve kısa vadeli sınır değerleri ve uyarı eşikleri	18
Çizelge A.4 - Çankırı İlinde 2014 Yılında Evsel Isınmada Kullanılan Katı Yakıtların Cinsi, Yakıtların Özellikleri ve Bu Yakıtların Temin Edildiği Yerler	22
Çizelge A.5 - Çankırı İlinde 2014 Yılında Sanayide Kullanılan Katı Yakıtların Cinsi, Yakıtların Özellikleri ve Bu Yakıtların Temin Edildiği Yerler	22
Çizelge A.6 - Çankırı İlinde 2014 Yılında Kullanılan Doğalgaz Miktarı	22
Çizelge A.7 - Çankırı İlinde 2014 Yılında Kullanılan Fueloil Miktarı	23
Çizelge A.8 - Çankırı İlindeki Hava Kalitesi Ölçüm İstasyon Yerleri ve Ölçülen Parametreler	24
Çizelge A.9 - Çankırı İlinde 2014 Yılı Hava Kalitesi Parametreleri Aylık Ortalama Değerleri ve Sınır Değerin Aşıldığı Gün Sayıları	25
Çizelge A.10 - 2014 Yılında Çankırı İlindeki Araç Sayısı ve Egzoz Ölçümü Yaptıran Araç Sayısı	25
Çizelge B.1- Çankırı İlinin Akarsuları	28
Çizelge B.2 - Çankırı İlindeki Mevcut Sulama Göletleri	29
Çizelge B.3 - Çankırı İlinin Yeraltı Suyu Potansiyeli	31
Çizelge B.4 - DSİ ce İnşa Edilerek işletmeye açılan yeraltı suyu sulama tesisleri	31
Çizelge B.5 - Çankırı İlinde 2014 Yılı Yüzey ve Yeraltı Sularında Tarımsal Faaliyetlerden Kaynaklanan Nitrat Kirliliği İle İlgili Analiz Sonuçları	32
Çizelge B.6- Sulanabilir Tarım Alanı	37
Çizelge B.7 - Çankırı İlinde 2014 Yılı Kentsel Atıksu Arıtma Tesislerinin Durumu	40
Çizelge B.8 - Çankırı İlinde 2014 Yılı OSB'lerde Atıksu Arıtma Tesislerinin Durumu	42
Çizelge B.9 - Çankırı İlinde 2014 Yılında Kullanılan Ticari Gübre Tüketiminin Bitki Besin Maddesi Bazında ve Yıllık Tüketim Miktarları	43
Çizelge B.10 - Çankırı İlinde 2014 Yılında Tarımda Kullanılan Girdilerden Gübreler Haricindeki Diğer Kimyasal Maddeleri (Tarımsal İlaçlar vb)	43
Çizelge C.1 - Çankırı İlinde 2014 Yılı İçin İl/İlçe Belediyelerince Toplanan ve Birliklerce Yönetilen Katı Atık Miktar ve Kompozisyonu	46
Çizelge C.2 - Çankırı İlinde 2014 Yılı İl/İlçe Belediyelerde Oluşan Katı Atıkların Toplanma, Taşınma ve Bertaraf Yöntemleri ve Tesis Kapasiteleri	46
Çizelge C.3 - Çankırı İlinde 2014 Yılı Ambalaj Ve Ambalaj Atıkları İstatistik Sonuçları	47
Çizelge C.4 - Çankırı ilinde 2014 Yılında Sanayi Tesislerinde Oluşan Tehlikeli Atıklarla İlgili Veriler	48

ÇİZELGELER DİZİNİ

	<u>Sayfa</u>
Çizelge C.5 - Çankırı ilinde Atık Yağ Geri Kazanım ve Bertaraf Miktarları	48
Çizelge C.6 - Çankırı ilinde 2014 Yılı İçin Atık Madeni Yağlarla İlgili Veriler	50
Çizelge C.7 - Çankırı ilinde 2014 Yılında Oluşan Akümülatörlerle İlgili Veriler	51
Çizelge C.8 - Çankırı ilinde Yıllar İtibariyle Atık Akü Kazanım Miktarı	51
Çizelge C.9 - Çankırı ilinde Yıllar İtibariyle Toplanan Atık Akü Miktarı	51
Çizelge C.10 - Çankırı ilinde Yıllar İtibariyle Toplanan Atık Pil Miktarı	52
Çizelge C.11 - Çankırı ilinde Taşıma Lisanslı Araçların Yıllara Göre Gelişimi	52
Çizelge C.12 - Çankırı ilinde (.....) Yılı İçin Atık Bitkisel Yağlarla İlgili Veriler	52
Çizelge C.13 - Çankırı ilinde Bitkisel Atık Yağ Taşıma Lisanslı Araç Sayısı	52
Çizelge C.14 - Çankırı ilinde 2014 Yılında Oluşan Ömrünü Tamamlamış Lastikler İle İlgili Veriler	53
Çizelge C.15 - Çankırı ilinde Geri Kazanım Tesislerine ve Çimento Fabrikalarına Gönderilen Toplam ÖTL Miktarları	54
Çizelge C.16 - Çankırı ilinde 2014 Yılı Hurdaya Ayrılan Araç Sayısı	55
Çizelge C.17 - 2014 Yılında İlimiz İl Sınırları İçindeki Belediyelerde Toplanan Tıbbi Atıklar	56
Çizelge C.18 - Çankırı ilinde Yıllara Göre Tıbbi Atık Miktarı	57
Çizelge Ç.1 - Çankırı ilinde 2014 Yılı SEVESO Kuruluşlarının Sayısı	59
Çizelge D.1 - Çankırı İlinin Orman İşletme Müdürlüğünün sınırları dahilinde bulunan alanların dağılımı ve yıllara göre değişimleri	61
Çizelge D.2 - Çankırı İlinin Servet ve artımının dağılımı ve yıllara göre değişimi	61
Çizelge D.3 - Çankırı İlinin Orman İşletme Müdürlüğü sınırları bünyesinde bulunan ana ağaç türlerimiz ve diğer bitki topluluklarının isimleri	62
Çizelge D.4 - Çankırı İli arazi dağılımı	63
Çizelge E.1 - Çankırı ilinde 2014 Yılı İtibariyle Arazilerin Kullanımına Göre Arazi Sınıflandırılması	74

ÇİZELGELER DİZİNİ

	<u>Sayfa</u>
Çizelge F.1 - Çankırı ilinde Bakanlık merkez ve ÇŞİM tarafından (.....) Yılı İçerisinde Alınan ÇED Olumlu ve ÇED Gerekli Değildir Kararlarının Sektörel Dağılımı	78
Çizelge F.2 - Çankırı ilinde 2014 Yılında ÇŞİM Tarafından Verilen Geçici Faaliyet Belgesi ve Çevre İzni/Çevre İzni ve Lisansı Belgesi Sayıları	79
Çizelge G.1 - Çankırı ilinde 2014 Yılında ÇŞİM Tarafından Gerçekleştirilen Denetimlerin Sayısı	82
Çizelge G.2 - Çankırı ilinde 2014 Yılında ÇŞİM'e Gelen Tüm Şikâyetler ve Bunların Değerlendirilme Durumları	85
Çizelge G.3 - Çankırı ilinde 2014 Yılında ÇŞİM Tarafından Uygulanan Ceza Miktarları ve Sayısı	86

GRAFİKLER DİZİNİ

	<u>Sayfa</u>
Grafik A.1- Çankırı ilinde (Çankırı) İstasyonu (SO ₂ ve PM10) Parametresi Günlük Ortalama Değer Grafiği	24
Grafik A.2 - Çankırı ilinde 2014 Yılında Gürültü Konusunda Yapılan Şikayetlerin Dağılımı	26
Grafik B.1 - Çankırı ilinde 2014 Yılı Mavi Bayrak Almış Plaj ve Marinaların Sayısı	36
Grafik B.2 - Çankırı ilinde 2014 Yılı Belediyeler Tarafından İçme ve Kullanma Suyu Şebekesi İle Dağıtılmak Üzere Temin Edilen Su Miktarının Kaynaklara Göre Dağılımı	38
Grafik B.3 - Çankırı ilinde 2014 Yılında Endüstrinin Kullandığı Suyun Kaynaklara Göre Dağılımı	39
Grafik B.4 - Çankırı ilinde 2014 Yılı Kanalizasyon Hizmeti Verilen Nüfusun Belediye Nüfusuna Oranı	39
Grafik C.1 - Çankırı ilinde 2014 Yılı Atık Kompozisyonu	45
Grafik C.2 - TABS Göre İlimizdeki Tehlikeli Atık Yönetimi	48
Grafik C.3 - Çankırı ilinde Atık Yağ Toplama Miktarları	50
Grafik C.4 - Çankırı ilinde Yıllar İtibariyle Atık Akü Toplama ve Geri Kazanım Miktarı	51
Grafik C.5 - Çankırı ilinde Geri Kazanım Tesislerine ve Çimento Fabrikalarına Gönderilen Toplam ÖTL Miktarları	54
Grafik E.1 - Çankırı ilinde 2014 Yılı Arazi Kullanım Durumu	73
Grafik F.1 - Çankırı ilinde 2014 Yılı ÇED Olumlu Kararı Verilen Projelerin Sektörel Dağılımı	78
Grafik F.2 - Çankırı ilinde 2014 Yılı ÇED Gerekli Değildir Kararı Verilen Projelerin Sektörel Dağılımı	79
Grafik F.3 - Çankırı ilinde 2014 Yılında Verilen Çevre İzni veya Çevre İzni ve Lisans Belgelerinin Sektörlere Göre Dağılımı	80

GRAFİKLER DİZİNİ

	<u>Sayfa</u>	
Grafik F.4 -	Çankırı ilinde 2014 Yılında Verilen Lisansların Konuları	80
Grafik G.1 -	Çankırı ilinde ÇŞİM Tarafından 2014 Yılında Gerçekleştirilen Planlı Denetimlerin Konularına Göre Dağılımı	83
Grafik G.2 -	Çankırı ilinde ÇŞİM Tarafından 2014 Yılında Gerçekleştirilen Plansız Denetimlerin Konularına Göre Dağılımı	83
Grafik G.3	Çankırı ilinde ÇŞİM Tarafından 2014 Yılında Gerçekleştirilen Planlı ve Ani Çevre Denetimlerinin Dağılımı	84
Grafik G.4 -	Çankırı ilinde ÇŞİM Tarafından 2014 Yılında Gerçekleştirilen Tüm Denetimlerin Konularına Göre Dağılımı	84
Grafik G.5 -	Çankırı ilinde 2014 Yılında ÇŞİM Gelen Şikâyetlerin Konulara Göre Dağılımı	85
Grafik G.6 -	Çankırı ilinde 2014 Yılında ÇŞİM Tarafından Uygulanan İdari Para Cezalarının Konulara Göre Dağılımı	86

HARİTALAR DİZİNİ

	<u>Sayfa</u>
Harita A.1 - Çankırı ilinde Bulunan Hava Kirliliği Ölçüm Cihazlarının Yerleri	23
Harita E1 - Çankırı ili 1/100000 ölçekli Çevre Düzen Planı	75

FOTOĞRAFLAR

	<u>Sayfa</u>
Dokuz Kardeşler Çamı Tabiat Anıtı	63
Koca Meşe Tabiat Anıtı	64
Demir Meşe Tabiat Anıtı	64
Paşasultan Çamı Tabiat Anıtı	65
Türbe Çamı Tabiat Anıtı	65
Çatal Çam Tabiat Anıtı	66
Yağmur Çamı (Gedene Anıt Ağaç) Tabiat Anıtı	67
Kenbağ Tabiat Parkı Giriş Kapısı	68
Kadın Çayırı Tabiat Parkı	69
Hazım Dağlı Tabiat Parkı Giriş Kapısı	70
Tabiat Parkı İçerisinde Gölet	70

GİRİŞ

Çankırı, Orta Anadolu'nun kuzeyinde, Kızılırmak ile Batı Karadeniz ana havzaları arasında, 40° 30' ve 41° kuzey enlemleri ile 32° 30' ve 34° doğu boylamları arasında yer almaktadır. İlin komşuları batıda Bolu, kuzeybatıda Karabük, kuzeyde Kastamonu, doğuda Çorum ve güneyde de Ankara'yla Kırıkkale'dir. Denizden yüksekliği 723 metre olan İl, ülke topraklarının % 0,94'lük bölümünü oluşturan 7.388 km²'lik bir alana sahiptir. İç Anadolu bölgesinin kısmen Karadeniz Bölgesi'ne geçişinde yer almaktadır. Doğu-Batı doğrultusunda uzunluğu 130 km, genişliği ise 80 km. dir.

Çankırı İlçeleri; Merkez ilçe, Atkaracalar, Bayramören, Çerkeş, Eldivan, Ilgaz, Kızılırmak, Korgun, Kurşunlu, Orta, Şabanözü ve Yapraklı olmak üzere 12 ilçesi vardır. Çankırı iklimi Karadeniz iklimiyle İç Anadolu Bölgesine özgü kara iklimine geçiş kuşağında yer almasına rağmen Çankırı'da genellikle İç Anadolu'ya özgü iklim hüküm sürmektedir. Merkez, Ilgaz ve Yapraklı ilçelerinde ise kışlar soğuk, yazlar serin geçer. İlin en fazla yağış alan ilçesi Yapraklı'dır. Hemen, hemen her mevsim yağışın görüldüğü ilde ortalama yıllık yağış miktarı 392–538 kg/m² arasında değişmektedir.

Kent birbirine çok benzeyen çıplak, dik tepeler ile sarıdır. Özellikle doğusunda kalan tepeler Kaya tuzu maden rezervlerinden dolayı çıplak görünümündedir. Kentin etrafındaki vadiler ise yeşillik, bağ ve bahçelerle kaplıdır. Kuzeybatısından gelen Tatlıçay bir kavis çizerek kenti ikiye ayırır. Kuzeydoğusundan gelen Acıçay ile Tatlıçay birleşerek Acısu adını alır ve Kızılırmak'a karışır. Kentin ticaret merkezi ve yönetsel alanı ise; Cumhuriyet Mahallesi, İstasyon Caddesi, Atatürk Bulvarı ve Buğdaypazarı Caddesidir.

Çankırı topraklarının yaklaşık % 60'ı dağlar ve yüksek tepelerden oluşmaktadır. İlin kuzey sınırındaki dağlar, aynı zamanda en yüksek kesimini teşkil etmektedir. Kuzey Anadolu dağlarının ikinci sırasındaki Ilgaz Dağları, doğu-batı düzleminde uzanmaktadır. En yüksek noktası 2.587 metre olan söz konusu dağ sırasının üzerinde Küçükhacet Tepesi (2.546 Mt), Büyükhacet Tepesi (2.587 Mt), Kulpi (1.980 Mt), Buluncak (1.935 Mt), Altunsivrisi (1.934 Mt) ve Kocadağ (1.763 Mt) bulunmaktadır. Aynı zamanda Çankırı ve Kastamonu arasındaki doğal sınırı il sınırına dönüştüren Ilgaz Dağları, Kurşunlu civarında Sofra Sırtları ve Çerkeş yöresinde Doğu ve Çamlıca olmak üzere iki kola ayrılmaktadır. Ilgaz Dağları'nın güneyinde ise Çorum ile Kastamonu/Tosya sınırından başlayarak batıya doğru yönelen Erikli, Sarıkaya, Karakaya, Ilısılık, Yapraklı, Doğdu, Taşyakası, Batıbeli ve Dumanlı Dağları, yaklaşık 2.000 Mt yüksekliğe uzanan yeni bir sıra oluşturur. Bu sıraların daha güneyinde kalan bölgede de Çerkeş-Gerede ve Kızılcahamam sınırı boyunca bir diğer dağ sırası uzanır. Bu sırada Çit, Karataş, Işık, Elden, Aydos, Eldivan ve Bozkır Dağları yer almaktadır. İlin kuzeybatısında ise Karabük ve Bolu ile doğal sınırı oluşturan Hodalca, Elaman ve Eğriova Dağları yer almaktadır. Kent merkezi civarında yer alan Hıdırlık Kaşı, Meryemana Tepesi ile Sarıdağ ise güneybatı düzleminde uzanan diğer büyüklü küçükü tepelerle birlikte, ileride Taşyakası, Dumanlı ve Aydos Dağlarını oluşturarak devam etmektedir.

Çankırı'da Kızılırmak Havzası dışında kayda değer önemli ovalar yoktur. Ne var ki bu havzanın da sularının tuzlu olması sulanabilen tarım arazisinin sınırlı olmasına sebep olmaktadır. İldeki ovalar başlıca beş başlıkta incelenebilir:

Kızılırmak Havzası Ovaları: Bölgenin coğrafi konumuna göre oldukça geniş olan havzanın Çankırı topraklarında kalan bölümü yaklaşık 30 Km. uzunluğundadır. Havzada batı-doğu doğrultusunda uzanan geniş ova ile bu ovanın kolları, bölgenin en büyük akarsuyu olan Kızılırmak'la birleşen çeşitli çay ve derelerin yatakları boyunca, kuzeye doğru yaklaşık 25 km uzanmaktadır. Bu ovalarda her türlü tarıma uygun alüvyonlu topraklar bulunmaktadır.

Devrez Çayı Çevresindeki Ovalar: Söz konusu ovalar Kurşunlu'nun güneyinden başlayıp Devrez Çayı boyunca uzanarak Ilgaz İlçesi çevresinde genişleyen ovalardır. Ilgaz'a kadar yaklaşık 2 Km'lik dar bir şerit çizen ovalar, buradan itibaren genişlemeye başlar. Devrez Çayı'nın suladığı bu ovalarda da her türlü tarıma uygun alüvyonlu topraklar bulunmaktadır.

Tatlıçay Çevresindeki Ovalar: Bu bölgedeki ovalar Tatlıçay ve Korgun Çayı'nın birleşme noktasında olup, söz konusu çay sularının tuzlu olması sebebiyle tarıma yönelik sulama yapılmamaktadır.

Orta İlçesindeki Ova: İlçe dahilinde bulunan ve doğudan batıya doğru uzanan ova 15 Km. uzunluğunda ve yaklaşık 2 Km. genişliğindedir.

Çerkeş Ovası: Oldukça küçük sayılabilecek ova alüvyonlu topraklarla kaplıdır.

Yaylalar: Dağların hakim olduğu İl arazisinde "Yayla" tanımına uygun arazilerin sayısı pek fazla değildir. Genel arazinin yaklaşık % 2,5-3'ünü oluşturan bu yaylalar ise Ilgaz Dağları üzerinde bulunan Mülayim Karapınar Yaylaları, Yapraklı Yaylası ile Taşyakası, Aydos ve Dumanlı Dağları üçgeninde bulunan Sanı Yaylası ile Eldivan, Aydos, Karapazar ve Aliözü Yaylalarıdır. Yaylaların bitki örtüsü ve ekolojik yapıları, özellikle dağ turizmi ile tracking sporu için son derece uygundur.

İlin en önemli akarsuları Kızılırmak, Terme, Devrez, Melan ve Acı çaydır. Çankırı il sınırları içinde kalan göller; kışın su toplayan, yazın suları çekilen göllerdir. Doğal yanında D.S.İ. ye ait sulama amaçlı göletlerde bulunmaktadır.

İlin toplam yüzölçümü 749.000 ha olup, bunun 226.648,4 hektarı tarım arazisi, 179.689,1 hektarı çayır mera arazisi, 195.451,7 hektarı orman arazisi ve 147.210,8 hektarı diğer araziler olarak dağılım göstermektedir. Çankırı ilinin tarımda kullanılan 226.648,4 hektar arazi varlığı; toplam yüzölçümünün % 30'unu oluşturmaktadır. Akarsuların geçtiği alüvyon topraklar %2-5 meyillidir. Kızılırmak nehrinin il sınırları içerisinde 30 Km. boyunca mikroklima kuşağı hüküm sürdüğünden polikültür tarım yapılabilir. Çankırı ilinde doğal bitki örtüsü üst florası karaçam, sarıçam, ardıç, ladin ve köknar gibi orman ağaçları ile ahlat, kızılırmak gibi meyve ağaçları teşkil eder. Alt flora da ise hububat, yemlik ve yemelik baklagiller ile devediken, yumak ve ayrık otu gibi bitkiler bulunur. Çankırı'da kuru ve sulu tarım koşullarında yetiştirilen en önemli ürünler başta hububat olmak üzere baklagillerden; kuru fasulye, nohut, yemlik bitkilerden; fiğ, endüstri bitkilerinden; şeker pancarı, yumrulu bitkilerden patates, sebzelerden domates, kavun ve karpuz başta olmak üzere diğer sebzeler ile meyvelerdir.

Çankırı turizm çeşitliliği açısından önemli bir merkezdir. Çankırı'da kış turizmi başta olmak üzere, inanç turizmi, kültür turizmi ve sağlık turizmi açısından önemli bir potansiyel bulunmaktadır. İle olan turist ilgisi her geçen yıl artmaktadır.

Çankırı ilinin sanayi altyapısı hızla gelişmekte olup adım adım çağın ihtiyaçları ile şekillenmektedir. Planlı sanayileşmenin örneğini teşkil eden OSB ler İlimiz Korgun ve Şabanözü İlçelerinde faaliyette olup, Çerkeş OSB nin Alt yapı yatırımları bitmiş, parsel tahsisleri yapılmış olup tamamen dolmuştur. Korgun İlçesinden bulunan Korgun OSB, 1977 yılında kurulmuş olup Atıksu tesisi dahil olmak üzere altyapısı büyük ölçüde tamamlanmıştır. Şabanözü ilçesinde bulunan Şabanözü OSB, 2005 yılında kurulmuştur. Çerkeş ilçesinde bulunan Çerkeş OSB, 2002 yılında kurulmuş ve altyapı çalışmaları devam etmektedir. Sanayi tesisleri İlimiz Merkez, Korgun, Şabanözü, Çerkeş, Ilgaz, Kurşunlu, Eldivan, Yapraklı, Atkaracalar, Orta ve Kızılırmak İlçelerinde bulunmaktadır İlimizde küçük ve ortak ölçekli sanayi kuruluşları ağırlıktadır. 150'den fazla işçi çalıştıran Orta ölçekteki özel sektör sanayi kuruluşlarının yanında, kamu yatırımları olarak MKEK Çankırı Silah Fabrikası ve TCDD Makas Fabrikası faaliyet göstermektedir Ayrıca, ilimizde Küçük Sanayi Siteleri (KSS) de bulunmaktadır.

Türkiye İstatistik Kurumunca açıklanan 2014 yılı genel nüfus sayım sonuçlarına ve Demografik niteliklere göre, yapılan değerlendirmede; Çankırı ili nüfusu 7.359 kişi azalarak 190.900 kişiden 183.550 kişiye inmiştir. Çankırı nüfusunun %50,0'sini erkekler, %50,0'sini ise kadınlar oluşturmaktadır. Çankırı nüfusunun %68,62 si il/ilçe merkezlerinde, %31,38'i belde ve köylerde yaşamaktadır. 2014 yılında Çankırı'da kilometrekareye 25 kişi düşmektedir. Türkiye de nüfus artışı hızı binde 13,3 iken Çankırı ilinde ise bu oran binde -39,3 dir.

04.07.2011 tarih ve 27984 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan 644 sayılı Çevre ve Şehircilik Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname ile Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, 645 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile de Orman ve Su İşleri Bakanlığı kurulmuştur. 644 sayılı KHK ile (Mülga) Bayındırlık ve İskan Bakanlığı yerine kurulan Çevre ve Şehircilik Bakanlığının Taşra teşkilatı (Mülga) Bayındırlık ve İskan Müdürlüğü yerine Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü kurulmuş olup, (Mülga) Çevre ve Orman İl Müdürlüğünün Çevre ile ilgili her türlü iş ve işlemleri Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğümüze devredilerek faaliyetlerine 06.07.2011 tarihinden itibaren başlamıştır. Çankırı Valiliği Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğünde Çevre kısmı ÇED ve Çevre İzinleri Şube Müdürlüğü ve Çevre Yönetimi ve Denetimi Şube Müdürlüğü olarak 2 adet şube (tek Şube Müdürü) , 2 Çevre Mühendisi, 1 Araştırmacı, 1 Teknisyen olarak toplamda 5 kişi tarafından yürütülmektedir.

A. HAVA

A.1. Hava Kalitesi

Modern yaşamın getirdiği şehirleşmenin bir sonucu olan hava kirliliği, yerel ve bölgesel olduğu kadar küresel ölçekte de etki alanına sahiptir. Hava kirliliğinin insan sağlığına önemli etkileri olması sebebiyle, hava kalitesi konusuna tüm dünyada büyük önem verilmektedir. Hava kirliliği problemlerini çözmek ve strateji belirlemek için, bilimsel topluluk ve ilgili otoritenin her ikisi de atmosferik kirletici konsantrasyonlarını izlemek ve analiz etmek konusuna odaklanmışlardır (Kyrkilis vd., 2007). Otoritelerin hava kalitesinin korunması ve iyileştirilmesi konusunda sorumluluklarının yanı sıra, halk sağlığını doğrudan etki eden bir konu olması sebebiyle, kamuoyuna iletişim araçları vasıtasıyla hava kirliliği güncel bilgilerini sunması da sorumlulukları arasındadır. Ancak farklı kirleticilere ait ölçümleri anlamak bu konuda çalışan bir bilim insanı için mümkün olsa bile genel halk ve yerel otoriteler için oldukça zor olmaktadır. Bu sebeple, hava kirliliğinin/hava kalitesinin durumunu kamuoyuna açıklarken halkın kolayca anlayabileceği bir sınıflama sistemi kullanılmaktadır. Tüm dünyada yaygın olarak kullanılan, Hava Kalitesi İndeksi (HKİ) denilen bu sınıflama sistemi ile havadaki kirleticilerin konsantrasyonlarına göre hava kalitesini iyi, orta, kötü, tehlikeli vb. şeklinde derecelendirme yapılmaktadır. Dünyanın pek çok ülkesinde indeks hesaplanmasında kullanılan yöntem ve kriterler, kendi ülkelerinde uygulanan hava kalitesi standartlarına uygun şekilde oluşturulmuştur.

Bir ulusun hava kalitesinin iyileştirilmesi konusundaki başarısı, yerel ve ulusal hava kirliliği problemleri ve kirlilik azaltmadaki gelişmeler konusunda doğru ve iyi bilgilendirilmiş vatandaşların desteğine bağlıdır (Sharma vd., 2003a). Bir bölgedeki kirletici seviyelerini anlamak için uygun bir aracın geliştirilmesi büyük önem taşımaktadır. Bu araç, vatandaşın hava kirliliği seviyesi hakkında doğru ve anlaşılabilir şekilde bilgi sağlarken, aynı zamanda ilgili otoritelerin toplum sağlığını korumak için önlem almaları konusunda kullanılabilir olmalıdır (Kyrkilis vd., 2007).

Bu amaçla, geliştirilen standart değerler, gerek uyarıcı ve anlaşılabilir olması gerekse de kullanımı açısından yaygın olarak bir indekse çevrilerek sunulabilmektedir. Belli bir bölgedeki hava kalitesinin karakterize edilmesi için ülkelerin kendi sınır değerlerine göre dönüştürdükleri ve kirlilik sınıflandırılmasının yapıldığı bu indekse Hava Kalitesi İndeksi (HKİ) (Air Quality Index/AQI) adı verilmektedir. İndeks belirli kategorilerde farklı tanım ve renkler kullanılarak ifade edilmekte ve ölçümü yapılan her kirletici için ayrı ayrı düzenlenmektedir (Yavuz, 2010).

Ulusal Hava Kalitesi İndeksi, EPA Hava Kalitesi İndeksini ulusal mevzuatımız ve sınır değerlerimize uyarlayarak oluşturulmuştur. 5 temel kirletici için hava kalitesi indeksi hesaplanmaktadır. Bunlar; partikül maddeler (PM10), karbon monoksit (CO), kükürt dioksit (SO₂), azot dioksit (NO₂) ve ozon (O₃) dur.

Hava kalitesine ilişkin hava kalite indeksi karşılaştırması da Çizelge A.1' de verilmektedir.

Çizelge A.1- Ulusal Hava Kalite İndeksi Kesme Noktaları

İndeks	HKİ	SO ₂ [µg/m ³]	NO ₂ [µg/m ³]	CO [µg/m ³]	O ₃ [µg/m ³]	PM ₁₀ [µg/m ³]
		1 Sa. Ort.	1 Sa. Ort.	8 Sa. Ort.	8 Sa. Ort.	24 Sa. Ort.
İyi	0 – 50	0-100	0-100	0-5500	0-120 ^L	0-50
Orta	51 – 100	101-250	101-200	5501-10000	121-160	51-100 ^L
Hassas	101 – 150	251-500 ^L	201-500	10001-16000 ^L	161-180 ^B	101-260 ^U
Sağlıksız	151 – 200	501-850 ^U	501-1000	16001-24000	181-240 ^U	261-400 ^U
Kötü	201 – 300	851-1100 ^U	1001-2000	24001-32000	241-700	401-520 ^U
Tehlikeli	301 – 500	>1101	>2001	>32001	>701	>521

L: Limit Değer

B: Bilgi Eşiği

U: Uyarı Eşiği

Çevre ve Şehircilik Bakanlığı hava kalitesi izleme istasyonu web sitesinden alınan verilere göre Çankırı ili 2014 yılı ortalama SO₂ ve PM10 değerlerine bakılmıştır. 2014 yılı SO₂ yıllık ortalama [µg/m³] değerinin 17 olduğu görülmüştür, bu değer Ulusal Hava Kalite İndeksi Kesme Noktaları Tablosuna göre iyi olarak; 2014 yılı PM10 yıllık ortalama [µg/m³] değerinin 34 olduğu görülmüş olup bu değer de Ulusal Hava Kalite İndeksi Kesme Noktaları Tablosuna göre iyi olarak değerlendirilmektedir.

Çizelge A.2 - EPA Hava Kalitesi İndeksi

Hava Kalitesi İndeksi (AQI) Değerler	Sağlık Endişe Seviyeleri	Renkler	Anlamı
Hava Kalitesi İndeksi bu aralıkta olduğunda..	..hava kalitesi koşulları..	..bu renkler ile sembolize edilir..	..ve renkler bu anlama gelir.
0 - 50	İyi	Yeşil	Hava kalitesi memnun edici ve hava kirliliği az riskli veya hiç risk teşkil etmiyor.
51 - 100	Orta	Sarı	Hava kalitesi uygun fakat alışılmadık şekilde hava kirliliğine hassas olan çok az sayıdaki insanlar için bazı kirleticiler açısından orta düzeyde sağlık endişesi oluşabilir.
101- 150	Hassas	Turuncu	Hassas gruplar için sağlık etkileri oluşabilir. Genel olarak kamunun etkilenmesi olası değildir.
151 - 200	Sağlıksız	Kırmızı	Herkes sağlık etkileri yaşamaya başlayabilir, hassas gruplar için ciddi sağlık etkileri söz konusu olabilir.
201 - 300	Kötü	Mor	Sağlık açısından acil durum oluşturabilir. Nüfusun tamamının etkilenme olasılığı yüksektir.
301 - 500	Tehlikeli	Kahverengi	Sağlık alarmı: Herkes daha ciddi sağlık etkileri ile karşılaşabilir.

Çizelge A.3 - Geçiş Dönemi Uzun Vadeli Ve Kısa Vadeli Sınır Değerleri Ve Uyarı Eşikleri (Hava Kalitesi Değerlendirme Ve Yönetimi Yönetmeliği)

Kirletici	Ortalama süre	Sınır değer	Sınır değer yıllık azalması	Uyarı eşiği
SO ₂	Saatlik	900 µg/m ³		İlk seviye: 500 µg/m ³ İkinci seviye: 850 µg/m ³ Üçüncü seviye: 1.100 µg/m ³ Dördüncü seviye: 1.500 µg/m ³ (Verilen değerler 24 saatlik ortalamalardır.)
	-KVS- 24 saatlik % 95 /yıl -insan sağlığının korunması için-	400 µg/m ³	Sınır değer, 1.1.2009 tarihinde başlayarak 1.1.2014 tarihine kadar 250 µg/m ³ (sınır değerinin %62,5'ü) olana kadar her 12 ayda bir eşit miktarda yıllık olarak azalır	
	Kış Sezonu Ortalaması (1 Ekim – 31 Mart) -insan sağlığının korunması için-	250 µg/m ³	Sınır değer, 1.1.2009 tarihinde başlayarak 1.1.2014 tarihine kadar 125 µg/m ³ (sınır değerinin %50'si) olana kadar her 12 ayda bir eşit miktarda yıllık olarak azalır	
	Hedef Sınır Değer (Yıllık aritmetik ortalama)	60 µg/m ³		
	Hedef Sınır Değer Kış Sezonu Ortalaması (1 Ekim – 31 Mart)	120 µg/m ³		
	-UVS- yıllık -insan sağlığının korunması için-	150 µg/m ³		
	-UVS- yıllık -hassas hayvanların, bitkilerin ve nesnelerin korunması için-	60 µg/m ³	Sınır değer, 1.1.2009 tarihinde başlayarak 1.1.2014 tarihine kadar 20 µg/m ³ (sınır değerinin %33'ü) olana kadar her 12 ayda bir eşit miktarda yıllık olarak azalır	
NO ₂	-KVS- 24 saatlik % 95 /yıl -insan sağlığının korunması için-	300 µg/m ³		
	-UVS- yıllık -insan sağlığının korunması için-	100 µg/m ³	Sınır değer, 1.1.2009 tarihinde başlayarak 1.1.2014 tarihine kadar 60 µg/m ³ (sınır değerinin %60'ı) olana kadar her 12 ayda bir eşit miktarda yıllık olarak azalır	

Çizelge A.3 - Geçiş Dönemi Uzun Vadeli Ve Kısa Vadeli Sınır Değerleri Ve Uyarı Eşikleri (Hava Kalitesi Değerlendirme Ve Yönetimi Yönetmeliği) (devam)

Kirletici	Ortalama süre	Sınır Değer	Sınır değerinin yıllık azalması	Uyarı eşiği
PM10 ¹	-KVS- 24 saatlik % 95/yıl -insan sağlığının korunması için-	300 µg/m³	Sınır değer, 1.1.2009 tarihinde başlayarak 1.1.2014 tarihine kadar 100 µg/m³ (sınır değerinin %33'ü) olana kadar her 12 ayda bir eşit miktarda yıllık olarak azalır	İlk seviye: 260 µg/m ³ İkinci seviye: 400 µg/m ³ Üçüncü seviye: 520 µg/m ³ Dördüncü seviye: 650 µg/m ³ (Verilen değerler 24 saatlik ortalamalardır.)
	Kış Sezonu Ortalaması (1 Ekim – 31 Mart) -insan sağlığının korunması için-	200 µg/m³	Sınır değer, 1.1.2009 tarihinde başlayarak 1.1.2014 tarihine kadar 90 µg/m³ (sınır değerinin %45'i) olana kadar her 12 ayda eşit bir miktarda yıllık olarak azalır	
	-UVS- yıllık -insan sağlığının korunması için-	150 µg/m³	Sınır değer, 1.1.2009 tarihinde başlayarak 1.1.2014 tarihine kadar 60 µg/m³ (sınır değerinin %40'i) olana kadar her 12 ayda eşit bir miktarda yıllık olarak azalır	
Kurşun	-UVS- yıllık -insan sağlığının korunması için-	2 µg/m³	Sınır değer, 1.1.2009 tarihinde başlayarak 1.1.2014 tarihine kadar 1 µg/m³ (sınır değerinin %50'si) olana kadar her 12 ayda eşit bir miktarda yıllık olarak azalır	
CO	24 saatlik % 95/yıl -insan sağlığının korunması için-	30 mg/m³	Sınır değer, 1.1.2009 tarihinde başlayarak 1.1.2014 tarihine kadar 10 mg/m³ (sınır değerinin %33'ü) olana kadar her 12 ayda eşit bir miktarda yıllık olarak azalır	
	yıllık -insan sağlığının korunması için-	10 mg/m³		

¹ PM10, asılı partikül madde – siyah duman olarak da ölçülebilir. Siyah duman değerlendirmesi ve gravimetrik birimlere çevrimi için, hava kirliliğini ölçme metotları ve anket teknikleri üzerine çalışan OECD grubunun standartlaştırdığı metot (1964), referans metot olarak alınır.

A.2. Hava Kalitesi Üzerine Etki Eden Unsurlar

Hava kirliliği, doğrudan veya dolaylı olarak insan sağlığını etkileyerek yaşam kalitesini düşürmektedir. Günümüzde hava kirliliği nedeniyle yerel, bölgesel ve küresel sorunlar yaygın olarak yaşanmaktadır.

Yoğun şehirleşme, şehirlerin yanlış yerleşmesi, motorlu taşıt sayısının artması, düzensiz sanayileşme, kalitesiz yakıt kullanımı, topoğrafik ve meteorolojik şartlar gibi nedenlerden dolayı büyük şehirlerimizde özellikle kış mevsiminde hava kirliliği yaşanabilmektedir.

Bir bölgede hava kalitesini ölçmek, o bölgede yaşayan insanların nasıl bir hava teneffüs ettiğinin bilinmesi açısından çok büyük önem taşımaktadır. Ayrıca, önemli bir nokta da, bir bölgede meydana gelen hava kirliliğinin sadece o bölgede görülmeyip meteorolojik olaylara bağlı olarak yayılım göstermesi ve küresel problemlere de (küresel ısınma, asit yağmurları, vb) sebep olmasıdır.

Renksiz bir gaz olan kükürtdioksit (SO_2), atmosfere ulaştıktan sonra sülfat ve sülfürik asit olarak oksitlenir. Diğer kirleticiler ile birlikte büyük mesafeler üzerinden taşınabilecek damlalar veya katı partiküller oluşturur. SO_2 ve oksidasyon ürünleri kuru ve nemli depozisyonlar (asitli yağmur) sayesinde atmosferden uzaklaştırılır.

Azot Oksitler (NO_x), Azot monoksit (NO) ve azot dioksit (NO_2), toplamı azot oksitleri (NO_x) oluşturur. Azot oksitler genellikle (%90 durumda) NO olarak dışarı verilir. NO ve NO_2 'den ozon veya radikallerle (OH veya HO_2 gibi) reaksiyonu sonucunda oluşur. İnsan sağlığını en çok etkileyen azot oksit türü olması itibari ile NO_2 kentsel bölgelerdeki en önemli hava kirleticilerinden biridir. Azot oksit (NO_x) emisyonları insanların yarattığı kaynaklardan oluşmaktadır. Ana kaynakların başında kara, hava ve deniz trafiğindeki araçlar ve endüstriyel tesislerdeki yakma kazanları gelmektedir.

İnsan sağlığına etkileri açısından, sağlıklı insanların çok yüksek NO_2 derişimlerine kısa süre dahi maruz kalmaları, şiddetli akciğer tahribatlarına yol açabilir. Kronik akciğer rahatsızlığı olan kişilerin ise bu derişimlere maruz kalmaları, akciğerde kısa vadede fonksiyon bozukluklarına yol açabilir. NO_2 derişimlere uzun süre maruz kalınması durumunda ise buna bağlı olarak solunum yolu rahatsızlıklarının ciddi oranda arttığı gözlenmektedir.

Toz Partikül Madde (PM10), partikül madde terimi, havada bulunan katı partikülleri ifade eder. Bu partiküllerin tek tip bir kimyasal bileşimi yoktur. Katı partiküller insan faaliyetleri sonucu ve doğal kaynaklardan, doğrudan atmosfere karışırlar. Atmosferde diğer kirleticiler ile reaksiyona girerek PM'yi oluştururlar ve atmosfere verilirler. (PM10- 10 μm 'nin altında bir aerodinamik çapa sahiptir) 2,5 μm 'ye kadar olan partikülleri kapsayacak yasal düzenlemeler konusunda çalışmalar devam etmektedir. PM10 için gösterilebilecek en büyük doğal kaynak yollardan kalkan tozlardır. Diğer önemli kaynaklar ise trafik, kömür ve maden ocakları, inşaat alanları ve taş ocaklarıdır. Sağlık etkileri açısından, PM10 solunum sisteminde birikebilir ve çeşitli sağlık etkilerine sebep olabilir. Astım gibi solunum rahatsızlıklarını kötüleştirebilir, erken ölümü de içeren çeşitli ciddi sağlık etkilerine sebep olur. Astım, kronik tıkaçıcı akciğer ve kalp hastalığı gibi kalp veya akciğer hastalığı olan kişiler PM10'a maruz kaldığında sağlık durumları kötüleşebilir. Yaşlılar ve çocuklar, PM10 maruziyetine karşı hassastır. PM10 yardımıyla toz içerisindeki mevcut diğer kirleticiler akciğerlerin derinlerine kadar inebilir. İnce partiküllerin büyük bir kısmı akciğerlerdeki alveollere kadar ulaşabilir. Buradan da kurşun gibi zehirli maddeler % 100 olarak kana geçebilir.

Karbonmonoksit (CO), kokusuz ve renksiz bir gazdır. Yakıtların yapısındaki karbonun tam yanmaması sonucu oluşur. CO derişimleri, tipik olarak soğuk mevsimlerde en yüksek değere ulaşır. Soğuk mevsimlerde çok yüksek değerler ulaşılmasının bir sebebi de inversiyon durumudur. CO'nin global arka plan konsantrasyonu 0.06 ve 0.17 mg/m³ arasında bulunur. 2000/69/EC sayılı AB direktifinde CO ile ilgili sınır değerler tespit edilmiştir.

İnversiyon, sıcak havanın soğuk havanın üzerinde bulunarak, havanın dikey olarak birbiriyle karışmasının engellenmesi durumudur. Kirlilik böylece yer seviyesine yakın soğuk hava tabakasının içerisinde toplanır.

CO'nin ana kaynağı trafik ve trafikteki sıkışıklıktır. Sağlık etkileri, akciğer yolu ile kan dolaşımına girerek, kimyasal olarak hemoglobinle bağlanır. Kandaki bu madde, oksijeni hücrelere taşır. Bu yolla, CO organ ve dokulara ulaşan oksijen miktarını azaltır. Sağlıklı kişilerde, daha yüksek seviyelerdeki CO'e maruz kalmak, algılama ve gözün görme gücünü etkileyebilir. Hafif ve daha ağır kalp ve solunum sistemi hastalığı olan kişiler ve henüz doğmamış ve yeni doğmuş bebekler, CO kirliliğine karşı en riskli grubu oluşturur.

Kurşun (Pb), doğada metal olarak bulunmaz. Kurşun gürültü, ışın ve vibrasyonlara karşı iyi bir koruyucudur ve hava yoluyla taşınır. Kurşun, maden ocakları ve bakır ve tunç (Cu+Sn) alaşımı işlenmesi, kurşun içeren ürünlerin geriye dönüştürülmesi ve kurşunlu petrolün yakılmasıyla çevreye yayılır. Kurşun içeren benzin ilavesi ürünlerinin de kullanılması, atmosferdeki kurşun oranını yükseltir.

Ozon (O₃), kokusuz renksiz ve 3 oksijen atomundan oluşan bir gazdır. Ozon kirliliği, özellikle yaz mevsiminde güneşli havalarda ve yüksek sıcaklıkta oluşur (NO₂+ güneş ışınları = NO+ O => O+ O₂ = O₃). Ozon üretimi uçucu organik bileşikler (VOC) ve karbon monoksit sayesinde hızlandırılır veya güçlendirilir. Ozonun oluşması için en önemli öncü bileşimler NO_x (Azot oksitler) ve VOC'dır. Yüksek güneş ışınlarının etkisiyle ozon derişimi Akdeniz ülkelerinde Kuzey-Avrupa ülkelerinden daha yüksektir. Sebebi ise güneş ışınlarının ozon'un fotokimyasal oluşumundaki fonksiyonundan kaynaklanmasıdır.

Diğer kirleticilere kıyasla ozon doğrudan ortam havasına karışmaz. Yeryüzüne yakın seviyede ozon karmaşık kimyasal reaksiyonlar yoluyla oluşur. Bu reaksiyonlara NO_x, metan, CO ve VOC'ler (etan (C₂H₆), etilen (C₂H₄), propan (C₃H₈), benzen (C₆H₆), toluen (C₆H₅), xylene (C₆H₄) gibi kimyasal maddelerde eklenir. Ozon çok güçlü bir oksidasyon maddesidir. Birçok biyolojik madde ile etkileşimde bulunur. Tüm solunum sistemine zarar verebilir. Ozonun zararlı etkisi derişim oranına ve ozona maruziyet süresine bağlıdır. Çocuklar büyük bir risk grubunu oluşturur. Diğer gruplar arasında öğlen saatlerinde dışarıda fiziksel aktivitede bulunanlar, astım hastaları, akciğer hastaları ve yaşlılar bulunur.

Sınır değerlerin aşılmaması ve hava kalitesinin korunması için alınan önlemler kapsamında, İl Merkezi, İlçeler ve Köylerde yakılacak ithal ve yerli kömürlerin kalori, kükürt, nem oranının belirlenen limit değerleri sağlanması önemli olup, ısınma amaçlı olarak düşük kalorili ve kükürt oranı yüksek kömürlerin kaçak kullanımı ve yanlış yakma tekniklerinin uygulanması hava kirliliğine yol açmakta, bu nedenle Çankırı İl sınırları içerisinde kömür satacak tüm kömür ithalatçı ve üreticilerinin İl Müdürlüğümüzden kömür satış izni almak zorunluluğu olup bu izni alabilmek için Çankırı ilinde satılacak kömürün Çankırı İl Mahalli Çevre Kurulu Kararı ile belirlenen kalori, kükürt, nem, uçucu madde ve kül limit değerlerini sağladığını İl Müdürlüğümüze ispatı gerekmektedir. Belirlenen kriterlere uymayan kömürlerin kullanılması ve satışı yasaktır.

Çizelge A.4 – Çankırı ilinde 2014 Yılında Evsel Isınmada Kullanılan Katı Yakıtların Cinsi, Yakıtların Özellikleri ve Bu Yakıtların Temin Edildiği Yerler (Çankırı Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü, 2014)

Yakıtın Cinsi (*)	Temin Edildiği Yer	Tüketim Miktarı (ton)	Yakıtın Özellikleri				
			Alt Isıl Değeri (kcal/kg)	Uçucu Madde (%)	Toplam Kükürt (%)	Toplam Nem (%)	Kül (%)
İthal kömür	İthalatçılar	20.850	En az 6400 (-200 tolerans) Kuru bazda	%12-25 (+1 tolerans) Kuru bazda	En çok %0,9 (+0,1 tolerans) Kuru bazda	Max.%10 (+1tolerans) orijinalde	Max.%16 (+2 tolerans) Kuru bazda
Yerli Kömür	Üretici	6.880	En az 4200 (-200 tolerans) Kuru bazda	-	En çok %2,3 Kuru bazda	En çok %30 orijinalde	En çok %30 Kuru bazda
Briket	Üretici	857	5.000(en az)				

(*) Yerli kömür, ithal kömür, briket, biyokütle, Sosyal Yardımlaşma Vakfı kömürü, odun gibi.

Çizelge A.5– Çankırı ilinde 2014 Yılında Sanayide Kullanılan Katı Yakıtların Cinsi, Yakıtların Özellikleri ve Bu Yakıtların Temin Edildiği Yerler Çankırı, Bilim, Sanayi ve Teknoloji İl Müdürlüğü, 2014)

Yakıtın Cinsi (*)	Temin Edildiği Yer	Tüketim Miktarı (ton)	Yakıtın Özellikleri				
			Alt Isıl Değeri (kcal/kg)	Uçucu Madde (%)	Toplam Kükürt (%)	Toplam Nem (%)	Kül (%)
Kömür		2.587.914	En az 4200 (-200 tolerans)		En çok %2,3	En çok %30	En çok %30

(*) Yerli kömür, ithal kömür, briket, biyokütle, Sosyal Yardımlaşma Vakfı kömürü, odun gibi.

Çizelge A.6 – Çankırı ilinde 2014 Yılında Kullanılan Doğalgaz Miktarı (Çankırı, KARGAZ Doğalgaz Dağıtım San. ve Tic. A.Ş 2014)

Yakıtın Kullanıldığı Yer	Tüketim Miktarı (m ³)	Isıl Değeri (kcal/ m ³) (ortalama)
Konut	24.055.042	9.204,40
Sanayi	22.967.854	9.204,40

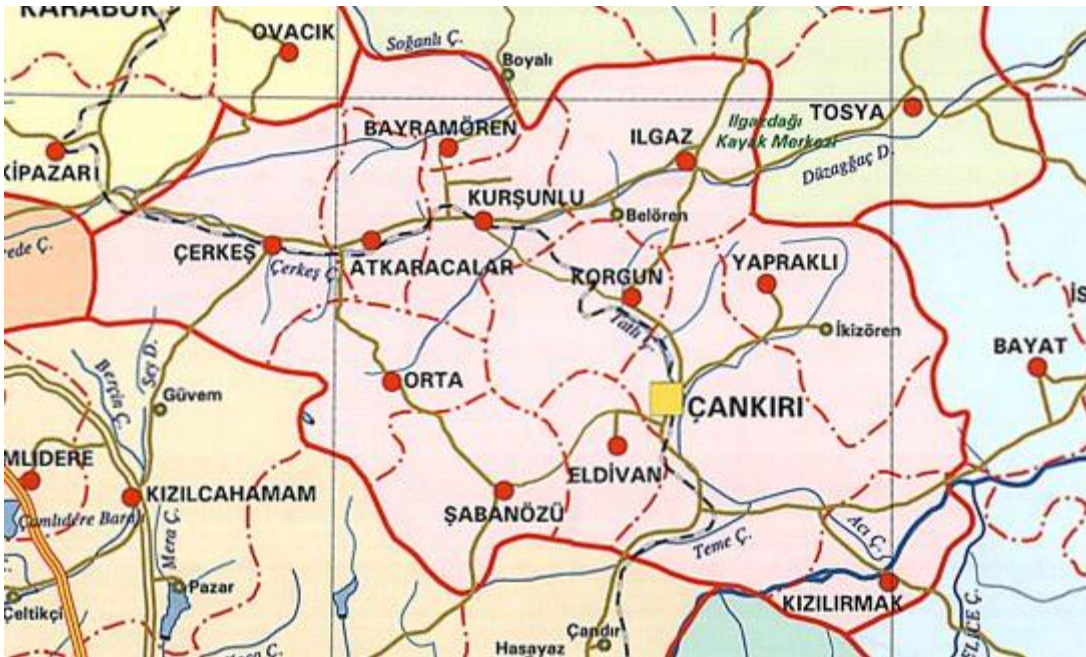
Çizelge A.7 – Çankırı ilinde 2014 Yılında Kullanılan Fuel-oil Miktarı (Kaynak, Yıl)
– Çankırı ilinde 2014 Yılında Kullanılan Fuel-oil Miktarı (Bilim, Sanayi ve Teknoloji İl Müdürlüğünden 2014 fuel-oil verileri gelmediğinden çizelge doldurulamamıştır)

Yakıtın Kullanıldığı Yer	Tüketim Miktarı (m ³)	Isıl Değeri (kcal/kg)	Toplam Kükürt (%)
Konut			
Sanayi			

Egzoz gazı emisyonlarının kontrolüne yönelik ilimizdeki faaliyetler A.5. Bölümünde verilmektedir.

A.3. Hava Kalitesinin Kontrolü Konusundaki Çalışmalar

İlimiz hava kalitesi İl Merkezinde ki Hava Kalitesi Ölçüm İstasyonundan izlenmekte, istasyonda öncelikle en yaygın kirleticiler olan ve ağırlıklı olarak yakıt kullanımından kaynaklanan Kükürtdioksit(SO₂) ve Partikül Madde (PM 10) kirleticilerinin 24 saat ölçümü yapılmaktadır.

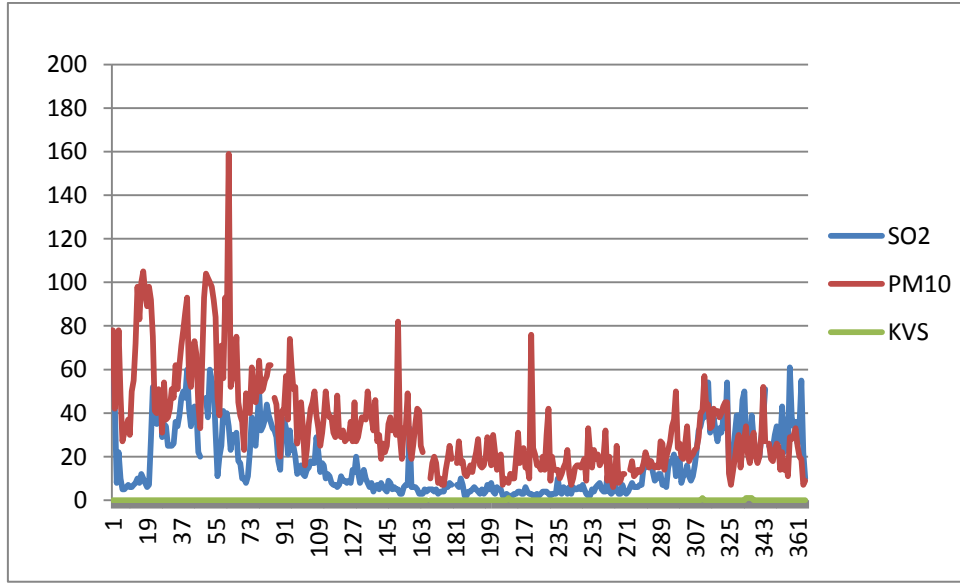
Harita A.1 – Çankırı ilinde Bulunan Hava Kirliliği Ölçüm Cihazlarının Yerleri(Çankırı, Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü 2014)

Çizelge A.8- Çankırı ilinde Hava Kalitesi Ölçüm İstasyon Yerleri ve Ölçülen Parametreler (Çankırı, Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü 2014)

İSTASYON YERLERİ	KOORDİNATLARI (Enlem, Boylam)	HAVA KİRLİTİCİLERİ					
		SO ₂	NO _x	CO	O ₂	HC	PM10
Cumhuriyet Mahallesi	40.599381(e) 33.616893(b)	X					X

A.4. Ölçüm İstasyonları

İlimizde bulunan ölçüm istasyonu Cumhuriyet Mahallesinde bulunmaktadır. Kurulan hava kirliliği ölçüm istasyonunda Kükürtdioksit (SO₂) ve Partikül Madde (PM10) parametreleri ölçülmektedir. İlimizde Merkez İstasyonu SO₂ ve PM10 Parametresi Günlük Ortalama Değeri ve KVS aşım durumu değerlerini içeren veriler ve KVS limit değerleri Grafik A.1 verilmiştir. Çizelge A.9 da İlimizde 2014 Yılı Hava Kalitesi Parametreleri Aylık Ortalama Değerleri ve Sınır Değerlerin Aşıldığı Gün Sayısı verilmiştir.

Grafik A.1- Çankırı İlinde Çankırı İstasyonu SO₂ ve PM10 Parametresi Günlük Ortalama Değeri ve KVS aşım durumu Grafiği

Çizelge A.9- (Çankırı) ilinde 2014 Yılı Hava Kalitesi Parametreleri Aylık Ortalama Değerleri ve Sınır Değerin Aşıldığı Gün Sayıları (Çankırı Hava Kalitesi Ölçüm İstasyonu)

ÇANKIRI	SO ₂	AGS*	PM10	AGS*	CO	AGS*	NO	AGS*	NO ₂	AGS*	NO _x	AGS*	OZON	AGS*
Ocak	21		60											
Şubat	38		69											
Mart	28		54											
Nisan	17		40											
Mayıs	8		34											
Haziran	6		23											
Temmuz	5		19											
Ağustos	4		19											
Eylül	5		16											
Ekim	12		21											
Kasım	32		32											
Aralık	31		23											
ORTALAMA	17		34											

*AGS: Sınır değerini aştığı gün sayısı

A.5. Egzoz Gazı Emisyon Kontrolü

Trafikte Seyreden Motorlu Kara Taşıtlarından Kaynaklanan Egzoz Gazı Emisyonlarının Kontrolüne Dair Yönetmelik 08/07/2005 tarih ve 25862 Sayılı Resmi Gazetede yayınlanarak yürürlüğe girmiştir. Bu Yönetmeliğin amacı, trafikte seyreden motorlu kara taşıtlarından kaynaklanan egzoz gazlarının neden olduğu hava kirliliğinden ve tehlikelerinden, canlıları ve çevreyi korumak amacıyla egzoz gazı kirleticilerinin azaltılmasını sağlamak ve ölçümler yaparak kontrol etmek üzere gerekli usul ve esasları belirlemektir.

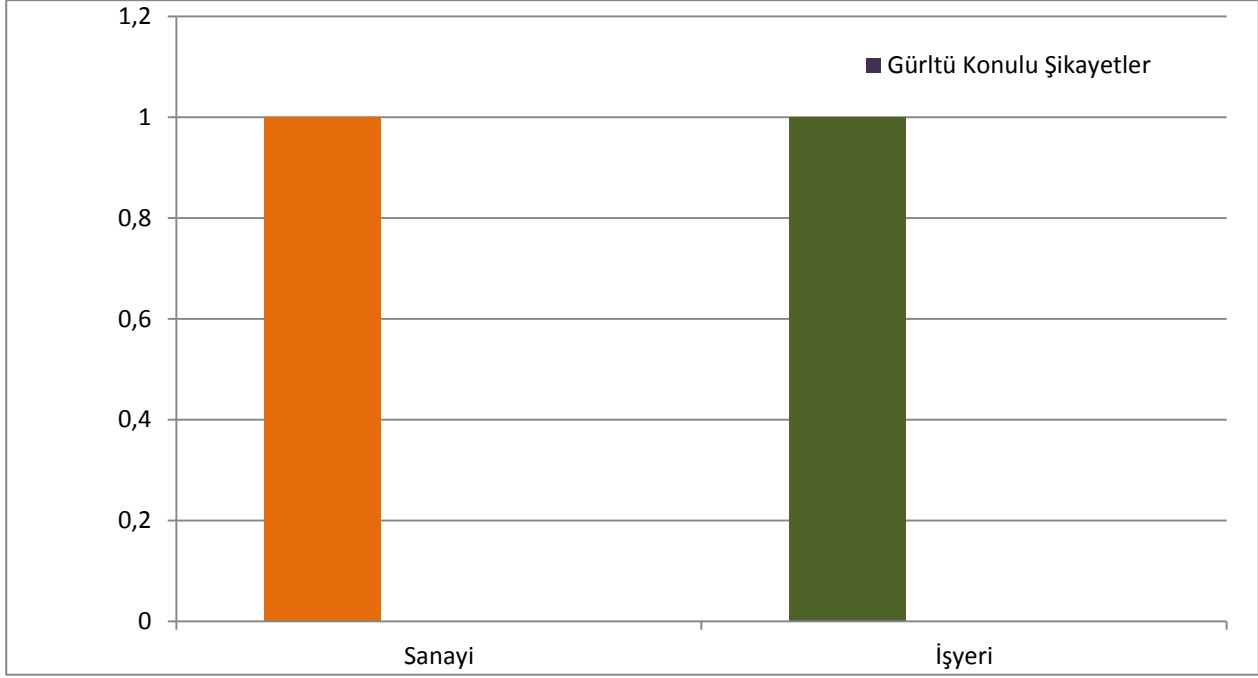
Bu kapsamda; İlimizde 2014 yılında egzoz gazı emisyon ölçüm yetki belgesi verilmemiştir olup, İlimizde 1 i mobil olmak üzere toplam 4 adet istasyon da egzoz emisyon ölçümü yapılmaktadır. 2014 yılında 18.693 araç egzoz emisyon ölçümü yaptırmıştır. İl Müdürlüğümüzce 2014 yılında 18.000 adet egzoz emisyon pul satışı gerçekleştirilmiştir

Çizelge A.10- 2014 Yılında Çankırı) İlindeki Araç Sayısı ve Egzoz Ölçümü Yaptıran Araç Sayısı (Emniyet Müdürlüğü-Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü, 2014)

Araç Sayısı					Egzoz Ölçümü Yaptıran Araç Sayısı				
Binek Otomobil	Hafif Ticari	Ağır Ticari	Diğerleri	TOPLAM	Binek Otomobil	Hafif Ticari	Ağır Ticari	Diğerleri	TOPLAM
18.211	7.073	2.171	160	27.615					18.693

A.6. Gürültü

Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğüne 2014 yılında 2 adet gürültü şikayeti olmuştur. Şikayetler Çevresel Gürültünün Değerlendirilmesi ve Yönetimi Yönetmeliğine göre değerlendirilmiştir. Şikayetlere gidilmiştir. Bu şikayetlerin 1 tanesi iş yeri diğer 1 tanesi ise sanayi grubunda yer almaktadır.

Grafik A.2– Çankırı ilinde 2014 Yılında Gürültü Konusunda Yapılan Şikayetlerin Dağılımı (Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü, 2014)

A.7. İklim Değişikliği Eylem Planı Çerçevesinde Yapılan Çalışmalar

Çevre ve Şehircilik Bakanlığı koordinasyonunda hazırlanan ve 3 Mayıs 2010 tarihinde Başbakanlık Yüksek Planlama kurulu tarafından onaylanan Ulusal İklim Değişikliği Stratejisinin uygulamaya konulması amacıyla sera gazı emisyonu kontrolü ve iklim değişikliğine uyum konusunda 2011-2013 yıllarına yönelik stratejik ilkeleri ve hedefleri içeren İklim Değişikliği Ulusal Eylem Planı (İDEP) hazırlanmış ve 2011 yılının Temmuz ayında uygulamaya konulmuştur.

İDEP'in genel amacı, sera gazı emisyonlarını sınırlandırmaya yönelik ulusal koşullara uygun eylemler belirleyerek iklim değişikliği ile mücadele edilmesi, iklim değişikliğinin etkilerinin yönetilerek dayanıklılığın artırılması ve böylece Türkiye'de iklim değişikliği ile mücadele ve uyumun teşvik edilmesidir.

İDEP Sera Gazı Emisyon Kontrolü Eylem Planı ile İklim değişikliğine Uyum Eylem Planı olmak üzere iki ana bölümden oluşmaktadır. Sera Gazı Emisyon Kontrolü Eylem Planı bölümünde;

- Enerji
- Binalar
- Ulaştırma
- Sanayi
- Atık

- Tarım
 - Arazi Kullanımı ve Ormancılık
 - Sektörler Arası Ortak Konular
- Alt başlıkları, İklim Değişikliğine Uyum Eylem Planı bölümünde ise
- Su Kaynakları Yönetimi
 - Tarım Sektörü ve Gıda Güvencesi
 - Ekosistem Hizmetleri, Biyolojik Çeşitlilik ve Ormancılık
 - Doğal Afet Risk Yönetimi
 - İnsan Sağlığı
 - Sektörler Arası Ortak Konular
- Alt başlıkları yer almaktadır.

Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü tarafından IDEP ile ilgili bilgiler Resmi Kurum ve Kuruluşlardan istenmiş olup Kurumlar tarafından imkânlar dâhilinde kısa, orta ve uzun dönemde yapılacağına dair yazılar gelmiştir.

A.8. Sonuç ve Değerlendirme

İlimiz hava kalitesi İl Merkezinde ki Hava Kalitesi Ölçüm İstasyonundan izlenmekte, istasyonda öncelikle en yaygın kirleticiler olan ve ağırlıklı olarak yakıt kullanımından kaynaklanan Kükürtdioksit (SO₂) ve Partikül Madde (PM 10) kirleticilerinin 24 saat ölçümü yapılmaktadır. Sınır değerlerin aşılması ve hava kalitesinin korunması için alınan önlemler kapsamında, İl Merkezi, İlçeler ve Köylerde yakılacak ithal ve yerli kömürlerin kalori, kükürt, nem oranının belirlenen limit değerleri sağlanması önemli olup, ısınma amaçlı olarak düşük kalorili ve kükürt oranı yüksek kömürlerin kaçak kullanımı ve yanlış yakma tekniklerinin uygulanması hava kirliliğine yol açmakta, bu nedenle Çankırı İl sınırları içerisinde kömür satacak tüm kömür ithalatçı ve üreticilerinin İl Müdürlüğümüzden kömür satış izni almak zorunluluğu olup bu izni alabilmek için Çankırı ilinde satılacak kömürün Çankırı İl Mahalli Çevre Kurulu Kararı ile belirlenen kalori, kükürt, nem, uçucu madde ve kül limit değerlerini sağladığını İl Müdürlüğümüze ispatı gerekmektedir. Belirlenen kriterlere uymayan kömürlerin kullanılması ve satışı yasaktır.

Trafikten kaynaklanan hava kirliliğinin önlenmesi için İlimiz sınırları içerisinde araçların egzoz emisyonlarının ölçümleri esnasında ölçüm sonuçları standartların üzerinde çıkan araçlara egzoz pulu verilmemekte, araç sahiplerinden araçlarının gereken bakımı yaptırılmaları istenmektedir.

Kaynaklar

- Çankırı, KARGAZ Doğalgaz Dağıtım San. ve Tic. A.Ş, 2014.
- Çankırı, Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü, 2014.
- Çankırı, Bilim, Sanayi ve Teknoloji İl Müdürlüğü, 2014.
- Çankırı, Emniyet Müdürlüğü 2014.

B. SU VE SU KAYNAKLARI

B.1. İlin Su Kaynakları ve Potansiyeli

B.1.1. Yüzeysel Sular

B.1.1.1. Akarsular

İl sınırları içindeki akarsuların en büyüğü, aynı zamanda ülkemizin en uzun nehri alan Kızılırmak'tır. Kara ikliminin tüm özelliklerinin görüldüğü ilde, kar sularının akış miktarlarında meteorolojik değişimlere paralel olarak düzensizlik görülmekte, yazları bazı sularda azalma görülürken, irili ufaklı dere ve çayların tamamen kurduğu görülmektedir. Bu durumun tersine ilkbahar ve sonbahar da ise dere ve çaylarda su miktarının artarak normal ortalamalarının üzerine çıktığı gözlemlenmektedir. Eskiden ciddi can ve mal kaybına yol açan taşkınların, son yıllarda alınan önlemler sayesinde tehlike oluşturmadığı bilinmektedir.

Çankırı sınırları içerisinde bulunan akarsuların en önemlisi Kızılırmak'tır. Toplam uzunluğu 1.335 km olan ve 85 m³/sn'lik debisi olan nehrin yaklaşık 41 km lik bölümü Çankırı sınırları içerisinde kalmakta ve geçtiği bölgedeki tarımsal araziye sulamaktadır. Ankara'nın Kızılcahamam ilçesinden doğarak Orta, Kurşunlu ve Ilgaz'ın topraklarını sulayan Devrez çayı ise 160 km uzunluğunda ve 8,9 m³/sn'lik debiye sahiptir. Önemli bir kolu da kent merkezinden geçen Tatlı Çay olan Acı Çay, 113 km uzunluğunda olup sularının tuzlu olması sebebiyle yararlanılan bir akarsu değildir. Terme Çayı yada kaynağındaki ismiyle Şabanözü Çayı, Çankırı – Ankara sınırlarını sulama tarıma uygun olan Uluçay, Kurşunlu ve Çerkeş'ten gelen küçük çaylarla beslenmektedir. Oldukça hızlı akışı olan ve Uluçay'la birleşen Melan (Soğanlı) Çayı ise ilerleyen kesimlerinde Filyos ırmağına karışmaktadır.

Akarsu Yüzeyleri	:5.575,1 ha
- Kızılırmak nehri	: 2.513 ha
- Devrez çayı	: 1.132 ha
- Gerede çayı	: 1.201,5 ha
- Diğer yan dereler	: 728,6 ha
Toplam Su Yüzeyi	: 6.035,5 ha

Çizelge B.1 –Çankırı İlinin Akarsuları Kaynak,(DSİ Genel Müdürlüğü 5. Bölge Müdürlüğü 52.Şube Müd.(2014)

AKARSU İSMİ	Toplam Uzunluğu (km)	İl Sınırları İçindeki Uzunluğu (km)	Debisi (m ³ /sn)	Kolu Olduğu Akarsu	Kullanım Amacı
Kızılırmak	1.335	41	85	Kızılırmak	
Acıçay	113	113	3.4	Kızılırmak	
Devrez Çayı	160	85	8,9	Kızılırmak	
Ulus Çayı	52	52	1.5	Gerede Çayı	
Terme Çayı	37.8	37	2.9	Acıçay	
Gerede +Melan Çayı		89.6	17.3		

B.1.1.2. Doğal Göller, Göletler ve Rezervuarlar

Göller ve Göletler

Çankırı sınırları içerisinde önemli göl bulunmamaktadır. Küçük ve orta ölçekli göller ise kışın su toplayan, yazın ise kuruyan göllerdir.

İl sınırları içerisinde Kamış, Hacılar, Uzun, Bozkara, Yayla, Hasır, Kürt, Pazar, Büyük, Dipsiz, Çöp, Bakkal, Gül, Suluk, Kadıgil isimlerinde toplan 15 göl bulunmaktadır.

Çankırı da tarım ve hayvancılığa yönelik olarak yapılmış bulunan bazı göletlerin isimleri, hacimleri ve sulama sahaları Çizelge B.2 de gösterilmiştir.

Gölet Rezervuarı Yüzeyleri	:77,3 ha
- Eldivan-Sarayköy göleti	: 5 ha
- Eldivan-Seydi göleti	:8,1 ha
- Eldivan-Karadere göleti	:3,7 ha
- Kurşunlu-Taşkaracalar göleti	:6,8 ha
- Kurşunlu-Demirciören göleti	:2 ha
- Şabanözü ilçe göleti	:9,2 ha
- Şabanözü-Karacaören göleti	:13 ha
- Şabanözü Mart köyü göleti	:3,9 ha
- Yapraklı göleti	:2,8 ha
- Orta Dumanlı göleti	:4 ha
- Korgun – Maruf göleti	: 10 ha
- Şabanözü – Ödek göleti	:4 ha
- Eldivan Sarayköy II Göleti	:4,8 ha

Çizelge B.2-Çankırı İlindeki Mevcut Sulama Göletleri (DSİ Genel Müdürlüğü 5. Bölge Müdürlüğü 52. Şube Müd., 2014)

Göletin Adı	Tipi	Göl hacmi, m ³	Sulama Alanı (net), ha	Çekilen Su Miktarı, (m ³)	Kullanım Amacı
Eldivan-Sarayköy-1 Göleti	Kargir	332.000,00	55,00	ölçü tesisi yok	Sulama
Eldivan-Karadere Göleti	KD	400.000,00	144,00	ölçü tesisi yok	Sulama
Eldivan Saray-2 Göleti	KD	544.000,00	223,00	ölçü tesisi yok	Sulama
Eldivan-Seydiköy Göleti	HD	688.000,00	94,00	ölçü tesisi yok	Sulama
Şabanözü Göleti	KD	885.000,00	100,00	ölçü tesisi yok	Sulama
Şabanözü-Karacaören Gölet	HD	908.000,00	160,00	ölçü tesisi yok	Sulama
Şabanözü-Mart Göleti	HD	535.000,00	112,00	ölçü tesisi yok	Sulama
Şabanözü-Ödek Göleti	HD	236.000,00	46,00	ölçü tesisi yok	Sulama
Yapraklı Göleti	HD	279.000,00	70,00	ölçü tesisi yok	Sulama
Korgun Maruf Göleti	KD	871.000,00	190,00	ölçü tesisi yok	Sulama
Kurşunlu Demirciören Göl.	KD	119.000,00	23,00	ölçü tesisi yok	Sulama+Hay. içme
Kurşunlu Dumanlı Göleti	KD	885.000,00		ölçü tesisi yok	Hayvan İçme
Kurşunlu-Taşkaracalar Gl	KD	308.000,00	24,00	ölçü tesisi yok	Sulama+Hay. içme
Alanpınar Göleti	HD	1.726.000,00	438,00	ölçü tesisi yok	Sulama
Karacaözü Göleti	KÇD	500.000,00	251,00	ölçü tesisi yok	Sulama
Yakalı Göleti	HTD	210.000,00	273,00	ölçü tesisi yok	Sulama
Yapraklı Göleti Yükseltmesi			165,00	ölçü tesisi yok	Sulama
Eldivan Ekinne Göleti	KÇYarıGeç.KumÇD	1.620.000,00	484,00	ölçü tesisi yok	Sulama
Korgun Demirçevre Göleti	Kil ÇekirdekliKaya Dolgu	820.000,00	293,00	ölçü tesisi yok	Sulama
Orta Kalfat göleti	Kil ÇekirdekliKaya Dolgu	2.420.000,00	808,00	ölçü tesisi yok	Sulama
Korgun Karatekin Göleti		1.850.000,00	655,00	ölçü tesisi yok	Sulama
Yapraklı Yukarıöz Göleti		980.000,00	457,00	ölçü tesisi yok	Sulama

KD-Kil Çekirdekli (Zonlu) Dolgu, HD-Homojen Dolgu

B.1.2. Yeraltı Suları

Çankırı ve çevresinde genel olarak sulama, sanayi ve içmeye yeterli miktarda yeraltı suyu taşıyan en önemli formasyon Tatlıçay, Acıçay ve Eldivan Çayı boyunca uzanan killi, kumlu ve çakıllı alüvyondur. Alüvyonun kalınlığı 10-35 m arasında değişmektedir. Bölgenin yüksek kotlarında bulunan volkanik kayalar da az miktarda yeraltısuyu taşımaktadır. Volkaniklerden çok sayıda küçük debisi (51/sn den küçük) kaynak, boşalmaktadır. Ofiyolitler ve Oligo-Miyosen yaşlı kıvrılmalı renkli formasyonlar yeterli yeraltı suyu taşımamaktadır. Bölgenin nispeten düşük kotlarında yer alan jipsler ise tuzluluk nedeniyle yeraltı suyu açısından olumsuzdur.

Çankırı ve çevresinin yeraltı suyu durumu havza ölçeğinde aşağıda kısaca anlatılacaktır.

Tatlıçay Havzası

Handırı ve Korgunözü çaylarının Ayan köyü yakınında birleşmesiyle oluşan Tatlıçay'ın Çankırı'nın güneyinde Acıçay ile birleşim yerine kadar olan havzadır. Bu havzanın yeraltı suyu potansiyelinin belirlenmesi amacıyla DSİ tarafından hidrojeolojik çalışmalar tamamlanmış olup değerlendirmeler ve rapor yazımı henüz tamamlanmamıştır. Tatlıçay havzasında vadiler boyunca 50-200 m genişliğinde uzanan alüvyon bol yeraltı suyu taşımaktadır. Ayan, İcçyenice, Akçavakıf bölgesinde açılan. DSİ kuyuları ve iller Bankası, kuyularından 15-25 l/sn verimler elde edilmiştir. Havzanın yeraltı suyu potansiyeli henüz belirlenmemiş olmasına rağmen sulama, içme ve diğer amaçlarla yapılan çekimleri karşılayabilecek miktardadır.

Tatlıçay havzasında Korgunözü vadisinde su kalitesi genel olarak içmeye ve sulamaya uygun özelliktedir. Handın Çayının Aşağı Çavuş ve Yukarıçavuş köyleri ve mansap bölgesinde (Acıçay'a kadar) yeraltı sulan tuzlu olduğundan genel olarak içmeye uygun kalitede değildir; ancak sulamaya uygun özelliktedir. Çankırı ve Korgun'un. içme suyu bu havzadaki kuyulardan ve kaynaklardan karşılanmaktadır. Ayrıca, havzanın, vadi kısmında DSİ'nin Ayan-İcçyenice Sulama Kooperatifi sahası ve şahıs arazilerinin büyük bir kısmı kuyulardan pompajla sulanmaktadır.

Acıçay Havzası

Bu havza Yapraklı ilçesi ile İkizören ve Yüklü köylerinden Çankırı'ya ve daha güneyde Terme Çayına kadar uzanan havzadır, Vadi boyunca uzanan killi, kumlu, çakıllı alüvyon yeraltı suyu taşımaktadır, İkizören-Yüklü bölgesinden mansapta (İkizörenMen Acıçay'm Terme çayı ile birleşim yerine kadar) jipsli formasyonun yaygın olması nedeniyle yeraltı sularında aşırı tuzluluk vardır. Bu bölgedeki yeraltı suları sulama ve içmeye uygun değildir.

Eldivan Havzası

Eldivan Ovasının içinde bulunduğu havzadır. Havza, Eldivan'dan Aşağıyanlar köyüne ve oradan da Acıçay'a kadar uzanır. Eldivan Ovasında genişleyen ve Aşağıyanlar bölgesinde daralan. alüvyon yeraltısuyu taşımaktadır. Eldivan ovasındaki yeraltı suları genel olarak içmeye ve sulamaya uygundur. Ancak Aşağıyanlar köyü çevresinde vadinin her iki yamaçlarında bulunan jipsler nedeniyle tuzlanma başlamakta, vadi boyunca Acıçay'a doğru yaklaşıldıkça tuzlanma artmakta; bu nedenle de su kalitesi bozulmaktadır. Kızılırmak ilçesine bağlı grup köylerin içme suyu Eldivan Ovasından karşılanmaktadır. Ovada kısmen de olsa kuyulardan -sulama yapılmaktadır.

İlin yeraltı suyu potansiyeli aşağıda Çizelge B.3'de verilmiştir.

Çizelge B.3– Çankırı İlinin Yeraltısuyu Potansiyeli(DSİ Genel Müdürlüğü 5. Bölge Müdürlüğü 52. Şube Müd., 2012)

Kaynağın İsmi	hm ³ /yıl
Yer Altı suyu	40,00

Çankırı ilindeki yeraltı suyu (ildeki toplam emniyetli rezerv): 40,00 hm³/yıl (Türkiye 13.660) dır.

İlimiz Kurşunlu İlçesi Çavundur Mevkiinde jeotermal alan bulunmakta olup, alan üzerinde kurulan sosyal tesislerle sağlık turizmi açısından büyük önem arz etmektedir.

B.1.2.1. Yeraltı Su Seviyeleri

Çizelge B.4-DSİ’ce İnşa Edilerek İşletmeye Açılan Yeraltı Suyu Sulama Tesisleri (DSİ Genel Müdürlüğü 5. Bölge Müdürlüğü, 2014)

SIRA NO	TESİSİN ADI	İŞLETME ŞEKLİ	BULUNDUĞU YER		İŞLETMEYE	NET SULAMA ALANI (Ha)	
			İLİ	İLÇESİ	AÇILDIĞI YIL	2012 KESİN	2013 PROGRAM
1	Bükçük YAS Sulaması	Koparatif	Çankırı	İlgaz	1997	670	670
2	Kale YAS Sulaması	Koparatif	Çankırı	İlgaz	1998	150	150
3	Yenice- Ayan YAS Sulaması	Koparatif	Çankırı	Merkez	1997	200	200
4	Hallaçlı YAS Sulaması	Koparatif	Çankırı	Kızılırmak	1997	100	100
5	İlgaz Merkez YAS Sulaması	Koparatif	Çankırı	İlgaz	1998	200	200
TOPLAM						1.320	1.320

(DSİ Genel Müdürlüğü 5. Bölge Müdürlüğü(2014)

B.1.3. Denizler

Çankırı İlinin denize kıyısı bulunmamaktadır.

B.2. Su Kaynaklarının Kalitesi

Gübrelerin toprakta birikimleri hakkında: İlimizde 16 adet sabit numune istasyonundan akarsu ve gölet gibi su kaynaklarında yapılan denetimlerle nitrat yönetmeliği gereğince tarımsal kaynaklı nitrat (NO₃) izlenmesi amacıyla nitrat takibi yapılmaktadır. 2014 yılında 208 adet numune alınmıştır. İstasyonlardaki nitrat miktarı en düşük 0,155 mg/lit, en yüksek 36,06 ve ortalama değer olarak ta 4,90 mg/lit olarak tespit edilmiştir.

Çizelge B.5 –Çankırı İlinde 2014 Yılı Yüzey ve Yeraltı Sularında Tarımsal Faaliyetlerden Kaynaklanan Nitrat Kirliliği İle İlgili Analiz Sonuçları (Çankırı İl Gıda, Tarım ve Hayvancılık Müdürlüğü 2014)

Su Kaynağının Cinsi (Yüzey/Yeraltı)	Adı	Kullanım amacı ve kullanılan miktar				Analiz Yapılan İstasyonun				
		İçme ve kullanma suyu	Enerji üretimi	Sulama suyu	Endüstriyel su temini	Akım gözlem istasyonu kodu	Analiz sonuçları SKKY (Tablo-1)	Yeri (İlçe, Köy, Mevkii)	Koordinatları (YAS için)	Yıllık Ortalama Nitrat Değeri (mg/L)
Yüzey	İlgaz Köprüsü			x			0,564 0.010 2.009 0.010 0.200 0.01 1.0 2.0 0.01 0.30 0.30 0.0	İlgaz	X 4528252 Y 554772	0,534
Yüzey	Bayramören Köprüsü			x			11.729 0.010 3.979 4.767 0.460 3.0 1.0 2.0 2.0 0.60 1.60 0,30	Bayramören	X 4533860 Y 518980	2,62
Yüzey	Aytaç Altı			x			0,827 0,010 8,183 0,010 0,400 0,01 3,0 1,0 0,01 0,30 0,30 0,0	Çerkeş	X 4119064 Y 485467	1,170
Yüzey	Aytaç Üstü			x			0,01 0,010 4,636 1,746 0,840 3,0 1,0 2,0 0,01 0,20 0,60 0,00	Çerkeş	X 4518980 Y 485536	1,171
Yüzey	Özkanlar Kum Ocağı			x			0,14 0,010 5,687 4,505 1,800 8,00	Merkez	X 4476650 Y 563031	2,521

Su Kaynağının Cinsi (Yüze y/Yeraltı)	Adı	Kullanım amacı ve kullanılan miktar				Analiz Yapılan İstasyonun				
		İçme ve kullanma suyu	Enerji üretimi	Sulama suyu	Endüstriyel su temini	Akım gözlem istasyonu kodu	Analiz sonuçları SKKY (Tablo-1)	Yeri (İlçe, Köy, Mevkii)	Koordinatları (YAS için)	Yıllık Ortalama Nitrat Değeri (mg/L)
							4,00 4,00 0,01 0,10 0,80 0,20			
Yüze y	Tepealagöz Köprüsü			x			0,54 0,010 6,606 0,010 0,280 8,00 5,00 00,00 8,00 1,70 1,50 1,40	Kızılırmak	X 4469268 Y 581967	2,753
Yüze y	Kızılırmak Köprüsü			x			0,30 0,010 4,899 0,038 0,240 3,00 0,01 1,00 0,01 0,20 1,30 1,20	Kızılırmak	X 467180 Y 583532	1,017
Yüze y	Kavlaklı Köprüsü			x			0,38 0,010 4,373 1,352 2,290 5,00 1,00 1,00 0,01 1,00 1,30 2,20	Kızılırmak	X 4471018 Y 586586	1,492
Yüze y	İnanç Köprüsü			x			0,54 0,010 3,454 1,877 0,660 9,00 8,00 1,00 8,00 1,70 1,20 1,20	Merkez	X 497914 Y 557457	3,053
Yüze y	Aşağıyanlar Köyü			x			5,293 0,010 1,089 2,140	Merkez	X 49141 Y 545148	2,339

Su Kaynağının Cinsi (Yüze y/Yeraltı)	Adı	Kullanım amacı ve kullanılan miktar				Analiz Yapılan İstasyonun				
		İçme ve kullanma suyu	Enerji üretimi	Sulama suyu	Endüstriyel su temini	Akım gözlem istasyonu kodu	Analiz sonuçları SKKY (Tablo-1)	Yeri (İlçe, Köy, Mevkii)	Koordinatları (YAS için)	Yıllık Ortalama Nitrat Değeri (mg/L)
							0,240 4,00 5,00 6,00 3,00 0,70 0,60 0,00			
Yüze y	Gümerdiğin Göleti			x			0,01 0,010 0,01 0,01 0,500 0,01 0,01 1,0 0,01 0,00 0,30 0,00	Şabanözü	X 4478372 Y 522452	0,155
Yüze y	Kırsakal Köprüsü			x			0,01 0,010 4,373 0,010 0,140 0,01 1,00 2,00 0,01 0,20 0,30 0,30	Orta	X 4500852 Y 512428	0,696
Yeraltı	Apsarı Kuyu suyu			x			5,29 6,00 3,00 0,00	Korgun	X 4505934 Y 545685	3,572
Yeraltı	Ayan DSİ kuyusu			x			1,01 3,00 5,00 0,30	Merkez	X 450474 Y 5500236	2,327
Yeraltı	Jandarma Kuyu Suyu			x			58,00 44,00 6,2	Merkez	X 40437 Y 336552	36,06
Yeraltı	Bulutsan Kuyu Suyu			x			2,0 0,0	Merkez	X 40669 Y 335613	1,0

B.3. Su Kaynaklarının Kirlilik Durumu

B.3.1. Noktasal kaynaklar

B.3.1.1. Endüstriyel Kaynaklar

İl genelinde endüstrinin yayıldığı alanlardan deşarj edilen su miktarı gıda sektöründe 1.125 (m³/gün), Turizm sektöründe 100(m³/gün)dür. Alıcı ortam Kuru Dere Çerkeş çayı ve Acı çaydır. Havzası Kızılırmak ve Batı Karadeniz Havzasıdır.

B.3.1.2. Evsel Kaynaklar

Evsel Kaynaklı Atıksular Atkaracalar (Çardaklı), Bayramören, Ilgaz, Korgun, Kurşunlu (Sivricek), Orta (Yaylakent), Şabanözü (Gümerdiğın, Gürpınar), Yapraklı, Yapraklı (Yukarıöz) İlçe ve Belde Belediyeleri tarafından yaptırılan doğal atıksu arıtma tesislerinde arıtıldıktan sonra alıcı ortama verilmektedir.

B.3.2. Yayılı Kaynaklar

B.3.2.1. Tarımsal Kaynaklar

İlimizde 268.580 ha. tarım alanı vardır. Bunun 38.295 ha sulu, 230.285 ha kuru tarım arazisidir. Arazilerinin büyük bir kısmı tarla bitkileri ekiliş alanı olarak kullanılmaktadır. Toplam ekiliş yapılan tarla alanı 140.492,2 ha, nadas alanı 81.009,6 ha, tarıma elverişli olduğu halde kullanılmayan alan 47.078,2 ha'dır. İlimizde 2.484,1 ha meyve, 6.466 ha sebze alanı mevcuttur.

İlimiz genelinde 2014 yılında 21.130,57 ton kimyasal gübre, 48.681,5 litre sıvı ve 21.908,87 kg toz tarım ilacı kullanılmıştır.

B.3.2.2. Diğer

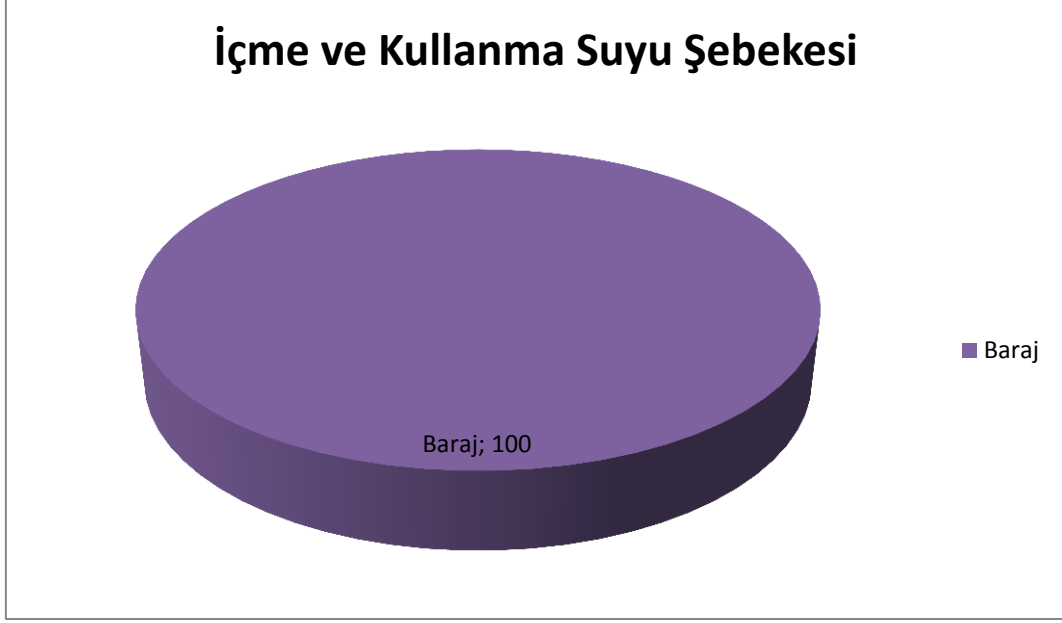
İlimiz Süleymanlı Köyü sınırları içerisinde vahşi depolama sahası yer almaktadır. Vahşi depolama sahası civarında İçme suyu kaynağı bulunmamaktadır.

B.4. Sektörel Su Kullanımları ve Yapılan Su Tahsisleri

B.4.1. İçme ve Kullanma Suyu

B.4.1.1 Yüzeysel su kaynaklarından kullanılan su miktarı ve içmesuyu arıtım tesisi mevcudiyeti

Çankırı Belediyesi olarak içme ve kullanma suyu kaynağı olarak Çankırı Belediyeleri Su ve Hizmet Birliğı bünyesindeki GÜLDÜRCEK Barajından su temin edilmektedir. Barajdan gelen su yine birlik bünyesindeki arıtma tesisinden çıktıktan sonra şebekeye verilmektedir.

Grafik B.1. Çankırı İlinde 2014 Yılı Belediyeler Tarafından İçme ve Kullanma Suyu Şebekesi İle Dağıtılmak Üzere Temin Edilen Su Miktarının Kaynaklara Göre Dağılımı (Çankırı, Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü, 2014)

Türkiye İstatistik Kurumu 2012 yılı bilgilerine göre İlde içme ve kullanma suyu şebekesi ile hizmet verilen belediye sayısı 31 adettir. İçme ve kullanma suyu şebekesi ile hizmet verilen nüfus 96.244 dir.

B.4.1.2. Yeraltı su kaynaklarından temin edilen su miktarı ve içmesuyu arıtım tesisi mevcudiyeti

Güldürcek Barajı faaliyete geçtikten sonra içme suyu amaçlı yeraltı su kaynaklarının kullanılmasından vazgeçilmiştir.

B.4.1.3. İçme Suyu temin edilen kaynağın adı, mevcut durumu, potansiyeli vb.

2012 yılı bilgilerine göre İçme Suyu temin edilen kaynağın adı, Güldürcek Barajıdır. Kızılırmak havzasında yer almaktadır. Maksimum ve minimum hacim (m^3) Mak 53.000.000 m^3 , Min 51.000.000 m^3 Çankırı Merkez, Orta, Şabanözü, Eldivan, Yaylakent, Gümerdiğin, Gürpınar, Elmalık, Dodurga, Kalfat, Dumanlı, Taşkaracalar ve Saray Köyü Yerleşim alanlarına içme suyu sağlamaktadır.

B.4.2. Sulama

2014 yılı verilerine göre Çankırı ilinin 268.580 hektar tarım arazisi vardır. Bu alan, İlimizin toplam yüzölçümünün %35,8'ini oluşturmaktadır.

Çizelge B.6 –Sulanabilir Tarım Alanı (Çankırı İl Gıda, Tarım ve Hayvancılık Müdürlüğü 2014)

Sulanan Arazi	Çiftçi Sulaması	5.000 ha
	D.S.İ. Sulaması	17.770 ha
	İl Özel İdare Sulaması	15.525 ha.
Toplam Sulanan Arazi (*)		38.295 ha.
Sulanabilir Arazi		37.804 ha.
Toplam Sulanabilir Arazi		76.099 ha.

(*) Bu alan sulanabilir tarım arazisinin %50,3'ünü, toplam tarım arazisinin ise %14,25'sini teşkil eder.

İlimiz tarım alanının %71,6 sı kuru tarım alanı olup, bu alanın 81009,6 ha'ında nadas uygulanmaktadır. Sulanan araziler ise toplam tarım alanının % 14,25' ini teşkil edip, 38.295 ha'dır. Sulu tarım alanlarının; %46,4'ü D.S.İ., %40,5'i Köy Hizmetleri Sulaması, %13,1'ü Çiftçi Sulaması şeklinde yapılmaktadır.

İlimizde tarımsal sulamada kullanılan su, İlimiz sınırlarında seyreden akarsu kenarları, baraj, gölet suları ve kuyulardan sağlanmaktadır.

İlimizde mevcut 268.580 hektar tarım alanının 38.295 hektarında sulu tarım yapılmaktadır. Sulu tarım yapılan sebze alanı 6.446,2 hektar, meyve alanı 2.484,1 hektar olup, geri kalanı tarla bitkileri alanıdır. Genel olarak salma sulama yöntemi kullanılmakla birlikte, azda olsa yağmurlama ve damlama yöntemleri de kullanılmaktadır.

B.4.2.1. Salma sulama yapılan alan ve kullanılan su miktarı

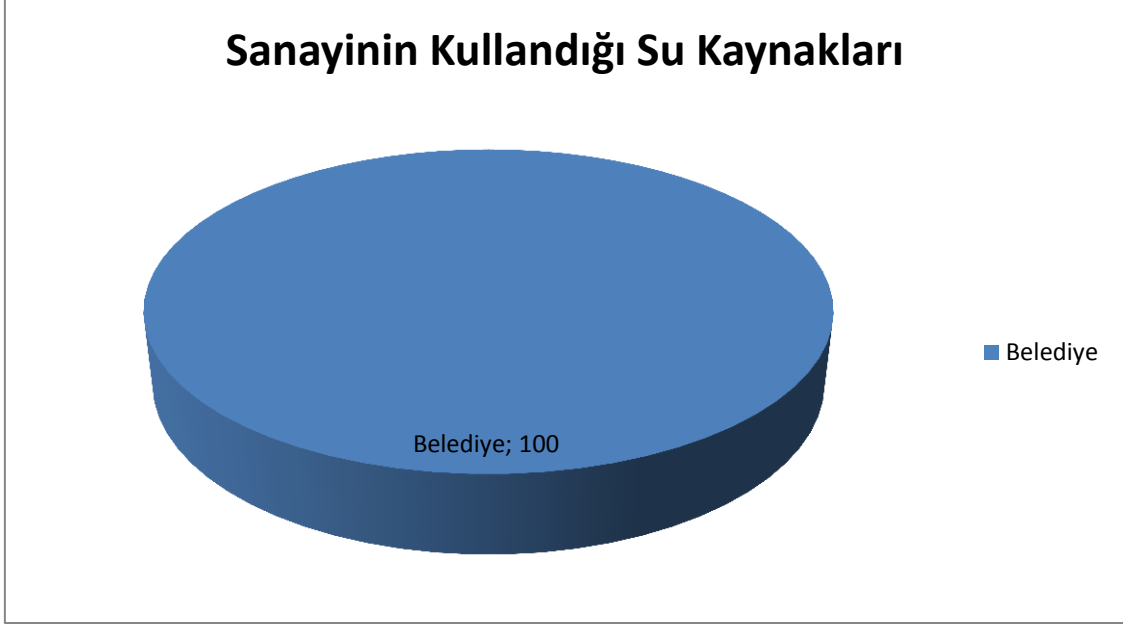
İlimizde 38.207,39 hektar alanda salma sulama yapılmaktadır. Sulama yapılan 4 yerleşim birimine ait 5 adet sulama kooperatifi vardır. Müdürlüğümüzde(İl Gıda, Tarım ve Hayvancılık Müdürlüğü) kullanılan su miktarı ile ilgili veri bulunmamaktadır.

B.4.2.2. Damlama, yağmurlama veya basınçlı sulama yapılan alan ve kullanılan su miktarı

İlimizde 15,75 hektar damlama, 71,86 hektar yağmurlama sulama alanı vardır. Damlamama ve yağmurlama sulamayla ilgili kooperatif ve birlik yoktur. Müdürlüğümüzde(İl Gıda, Tarım ve Hayvancılık Müdürlüğü) kullanılan su miktarı ile ilgili veri bulunmamaktadır

B.4.3. Endüstriyel Su Temini

İl Merkezinde bulunan sanayi sitesinin kullanmış olduğu su kaynağı Belediye şebeke suyudur. Ancak bazı münferit sanayi tesisleri yeraltı suyu kullanmaktadır. Geri dönüşüm suyu bulunmamaktadır.

Grafik B.2- Çankırı İlinde 2014 Yılında Endüstrinin Kullandığı Suyun Kaynaklara Göre Dağılımı
(Çankırı Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü 2014)

B.4.4. Enerji Üretimi Amacıyla Su Kullanımı

İlimizde Su kaynakları üzerinde enerji üretme amacıyla kurulan hidroelektrik santrali bulunmamaktadır.

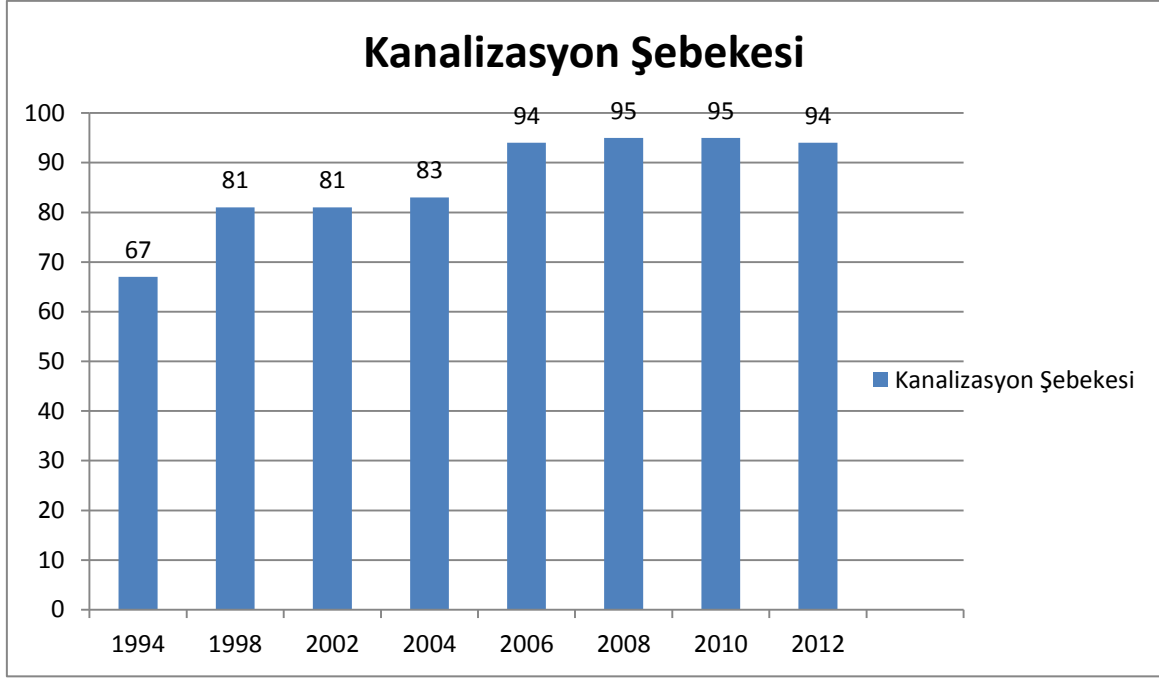
B.4.5. Rekreatiyonel Su Kullanımı

İl genelinde rekreatiyonel amaçlı kullanılan 2 adet gölet bulunmaktadır. Karaören ve Alpsarı göletleridir. Karaören Göleti Şabanözü ilçesindedir. Aktif hacmi 1,636 hm³ dir. Alpsarı göleti Korgun ilçesindedir. İlçe Merkezine 10, İl Merkezine 22 km mesafede bulunan Alpsarı Göleti yaklaşık 227.000 m² lik alanıyla çevrenin en büyük göleti konumundadır. Alanın topoğrafik yapısı ve bu yapıyla bütünleşen bitki örtüsünün güzelliği nedeniyle ilgi duyulan önemli bir mesire yeridir.

B.5. Çevresel Altyapı

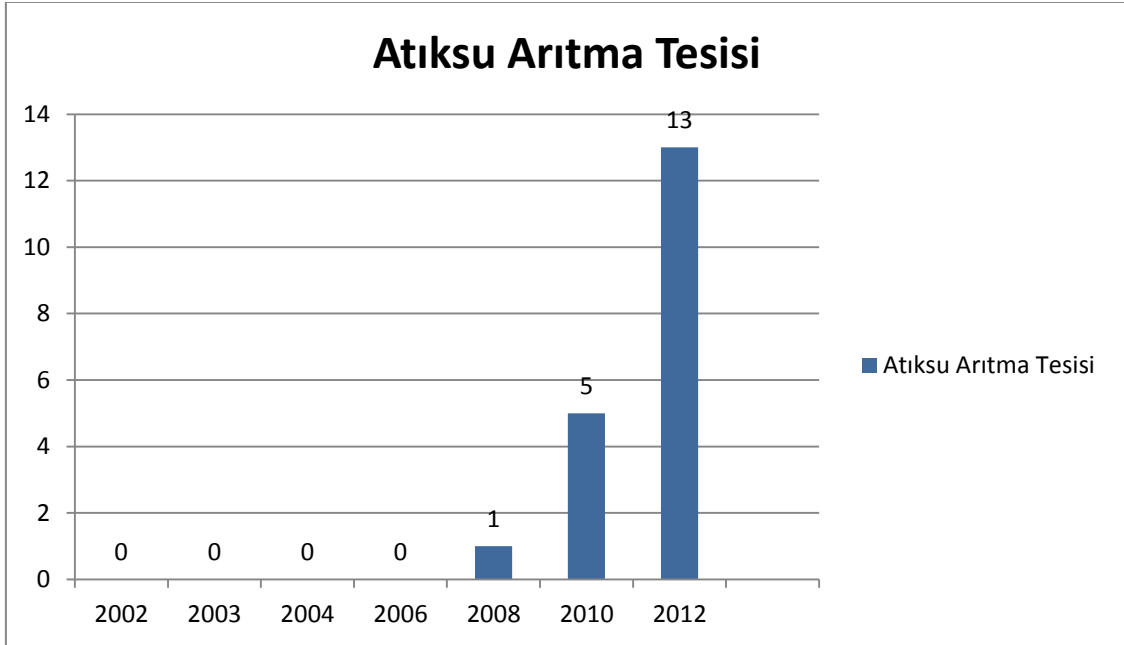
B.5.1. Kentsel Kanalizasyon Sistemi ve Hizmeti Alan Nüfus

TUİK verilerine göre Kanalizasyon şebekesi ile hizmet verilen nüfusun belediye nüfusu içindeki oranı 1994 yılında %67, 1998 yılında %81, 2002 yılında %81, 2004 yılında %83, 2006 yılında %94, 2008 ve 2010 yıllarında ise %95 olup 2012 yılında %94 dür.

Grafik B.3-Çankırı İlinde 2014 Yılı Kanalizasyon Hizmeti Verilen Nüfusun Belediye Nüfusuna Oranı(TUİK,2014)

Aritma tesisi ile hizmet edilen nüfusun toplam belediye nüfusu içindeki oranı 2008 yılında %1, 2010 yılında %5, 2012 yılında%13 dür.

Grafik B.4 – Çankırı İlinde 2014 Yılı Atıksu Arıtma Tesisi İle Hizmet Edilen Nüfusun Toplam Belediye Nüfusuna Oranı(TUİK-2014)

Çizelge B.7 – Çankırı İlinde 2014 Yılı Kentsel Atıksu Arıtma Tesislerinin Durumu(Çankırı, Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü,2014)

Yerleşim Yerinin Adı	Belediye Atıksu Arıtma Tesisleri/ Deniz Deşarjı Olup Olmadığı?			Belediye Atıksu Arıtma Tesisleri Türü			Mevcut Kapasitesi (ton/gün)	Arıtılan /Deşarj Edilen Atıksu Miktarı (m ³ /sn)	Deşarj Noktası koordinatları	Deniz Deşarjı	Hizmet Verdiği Nüfus	Oluşan AAT Çamur Miktarı(ton/gün)
	Var	İnşa/plan aşamasında	Yok	Fiziksel	Biyolojik	İleri						
İl Merkezi	Merkez ilçe		Plan aşamasına	Yok								
İlçeler	ATKARACALAR (ÇARDAKLI)	VAR			YAPAY SULAK ALAN TESİSİ(DOĞAL ARITMA)				KURU DERE		2.000 kişilik	
	BAYRAMÖREN	VAR			YAPAY SULAK ALAN TESİSİ(DOĞAL ARITMA)				MELAN ÇAYI		1.000 kişilik	
	ILGAZ	VAR			YAPAY SULAK ALAN TESİSİ(DOĞAL ARITMA)				DEVREZ ÇAYI		2.000 kişilik	
	KORGUN	VAR			YAPAY SULAK ALAN TESİSİ(DOĞAL ARITMA)				TATLI ÇAY		2.000 kişilik	
	KURŞUNLU (SİVRİCEK)	VAR			YAPAY SULAK ALAN TESİSİ(DOĞAL ARITMA)							

ORTA (YAYLAKENT)	VAR			YAPAY SULAK ALAN TESİSİ(DOĞAL ARITMA)					DEVREZ ÇAYI			
ŞABANÖZÜ (GÜMERDİĞİN)	VAR			YAPAY SULAK ALAN TESİSİ(DOĞAL ARITMA)					SANI ÇAYI			
ŞABANÖZÜ (GÜRPINAR)	VAR			YAPAY SULAK ALAN TESİSİ(DOĞAL ARITMA)					SANI ÇAYI		2.000 kişilik	
ŞABANÖZÜ	VAR				BİYOLOJİK ATIKSU ARITMA TESİSİ(MEKANİK)				SANI ÇAYI			
YAPRAKLI	VAR			YAPAY SULAK ALAN TESİSİ(DOĞAL ARITMA)					DEĞİRMENDERE			
YAPRAKLI	VAR			YAPAY SULAK ALAN TESİSİ(DOĞAL ARITMA)					DEĞİRMENDERE		2.500 kişilik	
YAPRAKLI (YUKARIÖZ)	VAR			YAPAY SULAK ALAN TESİSİ(DOĞAL ARITMA)					YUKARIÖZ DERESİ		2.000 kişilik	

B.5.2. Organize Sanayi Bölgeleri (OSB) ve Münferit Sanayiler Atıksu Altyapı Tesisleri

İlimizde 2014 yılı itibariyle atıksuyu bulunan 2 adet OSB Müdürlüğü bulunmaktadır. Korgun Organize Sanayi Müdürlüğü ve Şabanözü Organize Sanayi Müdürlüğüdür. Kurulmuş olup atıksuyu bulunmayan 1 adet OSB Müdürlüğü de bulunmaktadır. Ayrıca Atıksuyu bulunan münferit sanayi tesisleri de bulunmaktadır.

Çizelge B.8 –Çankırı İlinde 2014 Yılı OSB’lerde Atıksu Arıtma Tesislerinin Durumu
Çankırı, Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü,2014)

OSB Adı	Mevcut Durumu	Kapasitesi (ton/gün)	AAT Türü	AAT Çamuru Miktarı (ton/gün)	Deşarj Ortamı	Deşarj Koordinatları
Korgun OSB Atıksu Arıtma Tesisi	AKTİF	2	Fiziksel,Biyolojik (Aktif Çamur Sistemi)	0	Korgun Deresi	40°43'17.56"N, 33°31'5.21"E
Şabaanözü OSB Atıksu Arıtma Tesisi	YOK					
Çerkeş OSB Atıksu Arıtma Tesisi	YOK					

B.5.3. Katı Atık Düzenli Depolama Tesisleri

Çankırı Katı Atık Düzenli Depolama Tesisi, Aşağı Pelitözü Köyü Tozlu Deresi mevkiinde 114.000 m2 alan üzerinde kurulmuş ve en yakın yerleşim yerine 3,5 km mesafededir. İki lot olarak projelendirilen tesise Merkez ilçe dahil bütün ilçe ve belde belediyelerinin katı atıkları depolanacaktır. Tesise 17 km mesafedeki Çankırı Belediyesi en yakın belediye, 133 km mesafedeki Çerkeş Belediyesi ise en uzak belediyedir. Açılışı yapılacak olan 1. Lotun tesis alanı 27.400 m² olup, 7 yıl ömrü bulunmaktadır. Tesis, Çankırı Çevre Birliğine bağlı 184.406 kişilik nüfusa hizmet edecek olup yıllık 48.228 ton katı atık depolanacaktır. Tesis inşaatı 13.09.2010 başlamış ve 15.07.2011 tarihinde son bulmuştur. Çankırı Katı Atık Düzenli Depolama Tesisi 2014 yılında faaliyete geçmiştir. Ancak ulaşım yolundaki kaymalardan dolayı vahşi depolama yapılmaktadır.

B.5.4. Atıksuların Geri Kazanılması ve Tekrar Kullanılması

Atıksu geri kazanımı ile ilgili İlimizde çalışma bulunmamaktadır.

B.6. Toprak Kirliliği ve Kontrolü

B.6.1. Noktasal Kaynaklı Kirlenmiş Sahalar

08.06.2010 Tarih 27605 Sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren Toprak Kirliliğinin Kontrolü ve Noktasal Kaynaklı Kirlenmiş Sahalara Dair Yönetmeliğinin amacı; alıcı ortam olarak toprağın kirlenmesinin önlenmesi, kirlenmenin mevcut olduğu veya olması muhtemel sahaları ve sektörleri tespit etmek, kirlenmiş toprakların ve sahaların temizlenmesi ve izlenmesi esaslarını sürdürülebilir kalkınma hedefleriyle uyumlu bir şekilde belirlemektir.

Çankırı ilinde tespit edilmiş kirlenmiş saha bulunmamaktadır.

B.6.2.Arıtma Çamurlarının toprakta kullanımı

İlimizde Belediyelerden ve Sanayiden Kaynaklanan arıtma çamuru bulunmamaktadır.

B.6.3.Madencilik faaliyetleri ile bozulan arazilerin doğaya yeniden kazandırılmasına ilişkin yapılan çalışmalar

23.01.2010 tarih ve 27471 Sayılı Resmi Gazete de yayımlanan “Madencilik Faaliyetleri ile Bozulan Arazilerin Doğaya Yeniden Kazandırılması Yönetmeliği” kapsamında İlimizde toplam 30 adet proje ile ilgili Doğaya Yeniden Kazandırma Planı verilmiştir.

B.6.4. Tarımsal Faaliyetler İle Oluşan Toprak Kirliliği

Çizelge B.9 – Çankırı İlinde 2014 Yılında Kullanılan Ticari Gübre Tüketiminin Bitki Besin Maddesi Bazında ve Yıllık Tüketim Miktarları (Çankırı, Gıda Tarım ve Hayvancılık Müdürlüğü, 2014)

Bitki Besin Maddesi (N,P,K olarak)	Bitki Besin Maddesi Bazında Kullanılan Miktar (ton)	İlde Ticari Gübre Kullanılarak Tarım Yapılan Toplam Alan (ha)
Azot	8.068,97	
Fosfor	10.147,21	
Potas	975,86	
TOPLAM	19.192,03	140.451,60

Çizelge B.10- Çankırı İlinde 2014 Yılında Tarımda Kullanılan Girdilerden Gübreler Haricindeki Diğer Kimyasal Maddeleri (Tarımsal İlaçlar vb.) (Çankırı Gıda Tarım ve Hayvancılık İl Müdürlüğü, 2014)

Kimyasal Maddenin Adı	Kullanım Amacı	Miktarı (kg/litre)		İlde Tarımsal İlaç Kullanılarak Tarım Yapılan Toplam Alan (ha)
		Kg	litre	
İnsektisitler	Bitkilere zararlı olan böceklerle karşı kullanılan pestisitlerdir.	35.268,311	1.743,2	4.444
Herbisitler	Bitki(Çalı, yabancı ot, rakip ve istemeyen ağaçlar gibi vejetasyonu) büyümesi kontrolü veya öldürülmesi için kullanılır.	13.230	188,5	31.600
Fungusitler	Bitkilerde hastalık yapan mantarların kontrolünde kullanılır.	112,897	19.751,42	629,8
Rodentisitler	Fareler ve diğer kemirici zararlıların kontrolünde kullanılır.	-	40	4.000
Nemasitler		-	-	-
Akarasitler	Akarların (Kırmızı Örümcek) kontrolünde kullanılır.	70,29	9,25	280
Diğerleri	Diğer zararlı ve hastalık kontrollerinde kullanılır.	176,75	176,5	5
TOPLAM		48.681,498	21.908,87	40.958,8

İlimizde tarımsal mücadele için pestisit kullanılmaktadır. Pestisitlerden İnsektisit, fungusit, herbisit kullanımı yaygındır. Toprakta birikimi hakkında bir çalışma yapılmamış olup aşırı pestisit kullanımı görülmediğinden toprakta birikim olmadığı tahmin edilmektedir. Pestisit kullanımı hakkında İl Gıda, Tarım ve Hayvancılık Müdürlüğünce düzenli eğitimler yapılmaktadır. İlimizde 2014 yılında topraktaki pestisit vb. tarım ilacı birikimini tespit etmek amacıyla yapılmış analiz yoktur.

B.7. Sonuç ve Değerlendirme

İlimiz de içme ve kullanma suyu kaynağı olarak GÜLDÜRCEK Barajından su temin edilmektedir. Barajdan gelen su arıtma tesisinden çıktıktan sonra şebekeye verilmektedir. Belediyelerde içme ve kullanma suyu şebeke hattı ve kanalizasyon hatlarının yapıldığı ancak Çankırı Belediyesi, Kızılırmak Belediyesi, Orta Belediyesi, Atkaracalar Belediyesi, Şabanözü Belediyesi, Çerkeş Belediyesinde atıksu arıtma tesisi(AAT) bulunmamaktadır. Belediyelere AAT ile ilgili olarak bilgilendirme yapılmış olup bazı belediyelerde proje çalışmaları devam etmektedir.

Kaynaklar

Çankırı, Gıda İl Tarım ve Hayvancılık İl Müdürlüğü, 2014
 TÜİK, 2014
 DSİ Genel Müdürlüğü 5. Bölge Müdürlüğü, 2014
 Çankırı, Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü, 2014

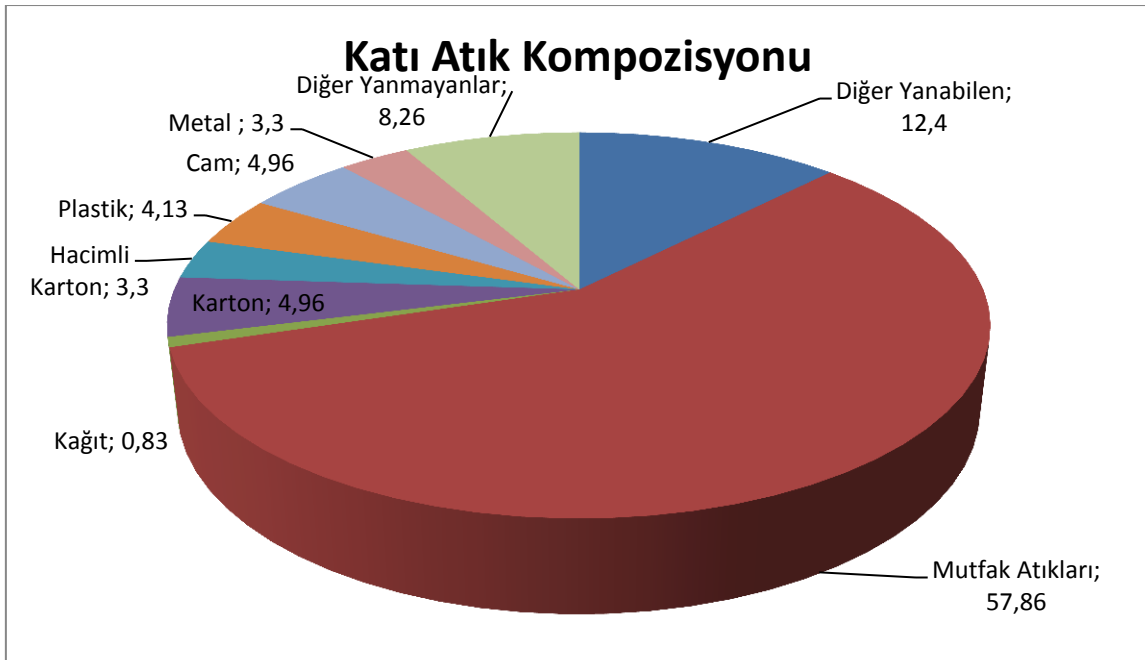
C. ATIK

C.1. Belediye Atıkları (Katı Atık Bertaraf Tesisleri)

İlimiz Merkez Süleymanlı Köyü mevkiinde Çankırı Belediyesine ait Vahşi Depolama alanı mevcuttur. Yerleşim yerine uzaklığı yaklaşık 3 km'dir. Bölgede herhangi bir içme suyu kaynakları bulunmamaktadır.

İlimizde katı atıklar vahşi depolanması, toprağın, yüzey ve yeraltı sularının kirlenmesine, depolama sahalarında oluşan gaz ise içindeki yüksek metan oranı sebebiyle hava kirliliğine yol açmaktadır. Ayrıca koku problemine, haşerelerin atmasına, estetik görüntünün bozulmasına ve doğal hayata olumsuz etkilemesine neden olmaktadır.

Çankırı Belediyesi günlük atık miktarı yaz aylarında 90 ton/gün kış aylarında ise 100 ton/gündür. Çankırı Katı Atık Düzenli Depolama Tesisi, Aşağı Pelitözü Köyü Tozlu Deresi mevkiinde 114.000 m² alan üzerinde kurulmuş ve en yakın yerleşim yerine 3,5 km mesafededir. İki lot olarak projelendirilen tesise Merkez ilçe dahil bütün ilçe ve belde belediyelerinin katı atıkları depolanacaktır. Tesise 17 km mesafedeki Çankırı Belediyesi en yakın belediye, 133 km. mesafedeki Çerkeş Belediyesi ise en uzak belediyedir. Açılışı yapılacak olan 1. Lotun tesis alanı 27.400 m² olup, 7 yıl ömrü bulunmaktadır. Tesis, Çankırı Çevre Birliğine bağlı 184.406 kişilik nüfusa hizmet edecek olup yıllık 48.228 ton katı atık depolanacaktır. Tesis inşaatı 13.09.2010 tarihinde başlamış ve 15.07.2011 tarihinde son bulmuştur. Çankırı Katı Atık Düzenli Depolama Tesisi 2014 yılında faaliyete başlamıştır. Ancak ulaşım yolundaki kaymalardan dolayı ilde vahşi depolama yapılmaktadır. Çankırı Belediye Başkanlığınca 2014 yılında Katı Atık Kompozisyonu çalışması yapılmamıştır. Ancak 2007 yılında yapılmış olan Katı Atık Kompozisyonu çalışmalarına ait veriler Grafik C.1 de sunulmuştur.

Grafik C.1- Çankırı İlinde 2007 Yılı Katı Atık Kompozisyonu (Çankırı Belediye Başkanlığı, 2007)

Çizelge C.1 –Çankırı İlinde 2014 Yılı İçin İl/İlçe Belediyelerince Toplanan ve Birliklerce Yönetilen Katı Atık Miktar ve Kompozisyonu (Çankırı, Korgun, Kızılırmak, Yapraklı, Eldivan, Atkaracalar, Bayramören, Orta Belediye Başkanlıkları, 2014)

İl/ilçe Belediye veya Birliğin Adı	Birlik ise birliğe üye olan belediyeler	Nüfus		Toplanan Ortalama Katı Atık Miktarı (ton/gün)		Geri Kazanılan Ortalama Atık Miktarı (ton/gün)		Kişi Başına Üretilen Ortalama Katı Atık Miktarı (kg/gün)		Atık Kompozisyonu (yıllık ortalama, %)					
		Yaz	Kış	Yaz	Kış	Yaz	Kış	Yaz	Kış	Organik	Kağıt	Cam	Metallik	Plastik	Diğer
Çankırı Bld.		74.380	78.125	90	100	-	-	1,21	1,28						
Korgun		2600	2100	3,94	3,81	-	-	1,51	1,81						
Kızılırmak		4200	2300	6,7	5,6	-	-	1,59	2,43						
Yapraklı		2500	1800	4	2,5	-	-	1,60	1,38						
Eldivan		4500	2500	8	8	-	-	1,77	3,20						
Atkaracalar		3500	2828	3	4	-	-	0,85	1,41						
Bayramören		1000	700	1,5	1	-	-	1,5	1,42						
Orta		6000	3790	5	5	-	-	0,83	1,31						
İl Geneli		98.680	94.143	122,14	129,91			1,23	1,37						

Çizelge C.2 –Çankırı İlinde (2014) Yılı İl/İlçe Belediyelerde Oluşan Katı Atıkların Toplanma, Taşınma ve Bertaraf Yöntemleri ve Tesis Kapasiteleri (Çankırı, Korgun, Kızılırmak, Ilgaz, Yapraklı, Orta, Atkaracalar, Bayramören, Eldivan, Çerkeş Belediye Başkanlıkları, 2014)

İl/ilçe Belediye Adı	Hangi Atıklar Toplanıyor?			Transfer İstasyonu Varsa Sayısı	Atık Yönetimi Hizmetlerini Kim Yürütüyor?*			Mevcut Bertaraf Yöntemi ve Tesis Kapasitesi/Birimi					
	Evsel*	Tıbbi	Diğer (Belirtiniz)		Toplama	Taşıma	Bertaraf	Düzensiz Depolama	Düzenli Depolama	Kompost	Yakma	Diğer (Belirtiniz)	
Çankırı Beld.	X	X		1	ÖS	ÖS	ÖS	X					
Korgun	X			Yok	B	B		X					
Kızılırmak	X			Yok	B	B							
Ilgaz	X	X		Yok	ÖS	ÖS	ÖS	X					
Yapraklı	X	X		Yok	B	B							
Orta	X	X		Yok	B	B		X					
Atkaracalar	X	X		Yok	B	B		X					
Bayramören	X	X			B	B		X					
Eldivan	X				B	B							
Çerkeş	X				B	B	B	X					

* Ofis işyeri dahil.

** Belediye (B), Özel Sektör (ÖS), Belediye Şirketi (BŞ) seçeneklerinden uygun olanının sembolünü yazınız.

Çankırı Çevre Birliği kurulmuş olup Katı Atıkların Toplanması, Taşınması ve Bertaraf İşlemlerine başlamıştır.

C.2. Hafriyat Toprağı, İnaaat Ve Yıkıntı Atıkları

İlimizde hafriyat toprağı, inaaat ve yıkıntı atıkları Çankırı Belediyesi tarafından Kirazlı dere mevkiine ve Fatih Mahallesi hayvan pazarı mevkii Tosya caddesi hafriyat döküm sahasına gönderilmektedir. Çankırı Belediyesince 2014 yılında 46.731,78 ton/yıl hafriyat toprağı inaaat ve yıkıntı atıkları bertaraf edilmiştir.

C.3. Ambalaj Atıkları

24/06/2007 tarih ve 26562 sayılı Resmi Gazete 'de yayımlanarak yürürlüğe girmiş olup, Yönetmelik; kullanılan malzemeye (plastik, metal, cam, kağıt-karton, kompozit ve benzeri) ve kaynağına (evsel, endüstriyel, ticari, işyeri) bakılmaksızın ülke içinde piyasaya sürülen bütün ambalajları ve ambalaj atıklarını kapsar. Bu konuda piyasaya süren ve satış noktaları ile belediye başkanlıkları bilgilendirilmiş çalışmalara Yönetmelik doğrultusunda başlanılmıştır. Piyasaya sürenlerin Bakanlığımızdan kod numarası almaları hususlarında denetimlerimiz esnasında da bilgilendirmeler yapılmaktadır. 2010 yılında piyasaya süren işletmeler Ambalaj atıkları miktarlarını, bilgilendirmelerini sistem üzerinden girerek birer çıktılarını da il Müdürlüğümüze sunmuşlardır.

Yapılan değerlendirmeler neticesinde evsel kaynaklı atıklar içerisinde ambalaj atık miktarı %8-10 arasındadır. Çankırı Belediyesince herhangi bir çalışma yapılmamaktadır. İlimizde 2014 yılında kayıtlı 1 adet lisanslı toplama-ayırma tesisi olup, 1 adet lisanslı geri dönüşüm tesisi bulunmakta ambalaj atıkları geri kazanarak ekonomiye katkı sağlanmaktadır.

Çankırı İlinin 2014 yılı içerisinde elde ettiği ambalaj ve ambalaj atıkları istatistik sonuçları belirlenerek Çizelge C.3 oluşturulmuştur.

Çizelge C.3- İlimizdeki 2014 Yılı Ambalaj Ve Ambalaj Atıkları İstatistik Sonuçları
(Çankırı Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü, 2014)

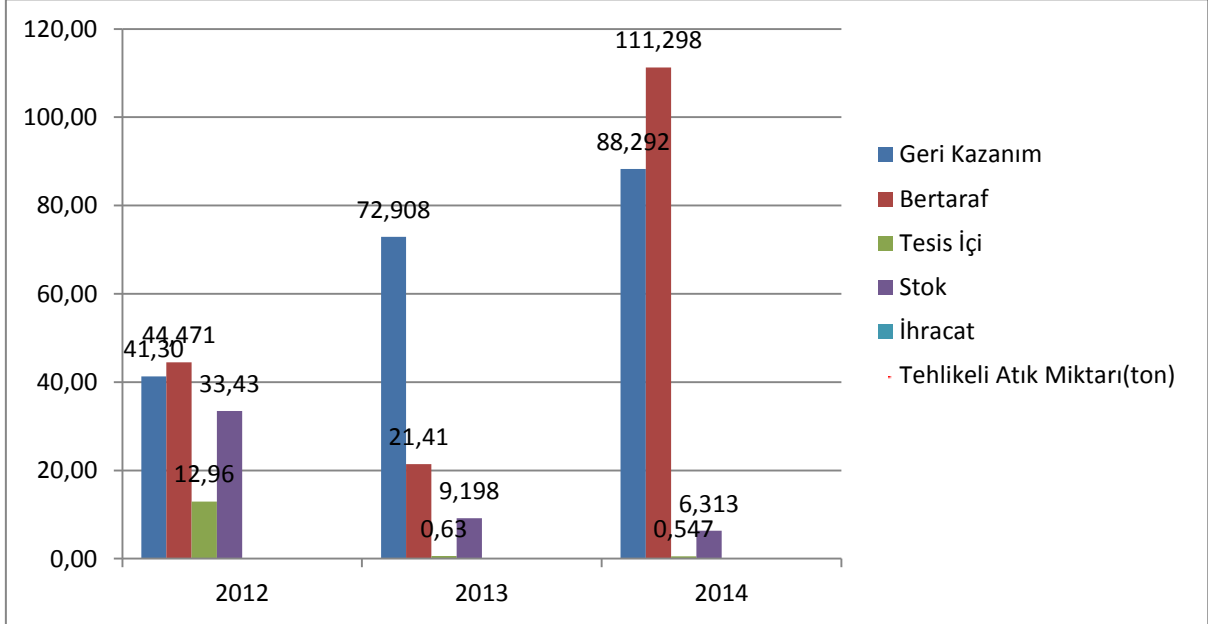
Ambalaj Cinsi	Üretilen Ambalaj Miktarı (kg)	Piyasaya Sürülen Ambalaj Miktarı (kg)	Geri Kazanım Oranları (%)	Geri Kazanılması Gereken Miktar (kg)	Geri Kazanılan Miktar (kg)	Gerçekleşen Geri Kazanım Oranı (%)
Plastik	-	2.419.938	44	503.110	584.884	113,35
Metal	-	19.320	44	8.500	0	0
Kompozit	-	-	44	-	-	-
Kağıt Karton	250	1.046.179	44	460.318	363.183	79
Ahşap	-	86.650	5	333	0	0
Cam	-	16.250	44	7.150	0	0
Toplam	-	3.588.337		979.411	948.067	96,175

2014 yılı içerisinde İlde kayıt altına alınan 2 adet ambalaj üreticisi bulunmakta olup, piyasaya süren işletme sayısı 29 dardır.

C.4. Tehlikeli Atıklar

İlimizde tehlikeli atıkları bertaraf eden tesis bulunmamaktadır.

İldeki Tehlikeli Atık Beyan sistemine kayıtlı tesislerden elde edilen veriler doğrultusunda Grafik C.2 ve Çizelge C.4 oluşturulmuştur.

Grafik C.2- TABS Göre Çankırı İlinde Tehlikeli Atık Yönetimi (Çankırı, Çevre Şehircilik İl Müdürlüğü, 2014)

Çizelge C.4 –Çankırı İlinde 2014 Yılında Sanayi Tesislerinde Oluşan Tehlikeli Atıklarla İlgili Veriler (Çankırı, Çevre Şehircilik İl Müdürlüğü 2014)

Aktivite kodu*	Atık Kodu**	(2014) Yılı						
		Atık Miktarı (ton/yıl)	Geri Kazanım Miktarı (ton/yıl)	Geri Kazanım %' si	Geri Kazanım Yöntemi	Bertaraf Miktarı (ton/yıl)	Bertaraf %' si	Bertaraf Yöntemi
05 01	05 01 03	0,005			R5			
08 01	08 01 11	2,3			R12			
08 01	08 01 13	21,58			R12			
08 01	08 01 13	1			R13			
09 01	09 01 01	0,875			R4			
09 01	09 01 04	1,075			R4			
09 01	09 01 06	0,2			R4			
11 01	11 01 08	1,18			R13			
11 01	11 01 09	0,26			R13			
12 01	12 01 09	10,9			R13			
12 01	12 01 16	2,85			R12			
12 01	12 01 16	0,3			R13			
12 01	12 01 20	0,18			R12			

12 01	12 01 20	0,26			R4			
12 03	12 03 02	1,2			R13			
13 01	13 01 09	1,44			R9			
13 01	13 01 13	2,68			R9			
13 02	13 02 08	2,75			R1			
13 02	13 02 08	1,2			R9			
13 07	13 07 03	0,01						D15
13 07	13 07 03	0,08			R1			
15 01	15 01 10	14,398			R12			
15 01	15 01 10	0,02			R13			
15 01	15 01 10	0,585			R4			
15 02	15 02 02	1,695			R12			
15 02	15 02 02	0,047			R13			
16 06	16 06 01	4,32			R4			
16 06	16 06 02	0,21			R13			
17 02	17 02 04	3,86			R12			
17 04	17 04 09	0,2			R12			
17 04	17 04 10	5,92			R12			
18 01	18 01 01	0,155						D1
18 01	18 01 01	0,05						D15
18 01	18 01 01	0,04						D9
18 01	18 01 03	0,997						D1
18 01	18 01 03	2,552						D12
18 01	18 01 03	0,5						D15
18 01	18 01 03	105,505						D9
18 01	18 01 04	0,983						D1
18 01	18 01 04	0,506						D9
20 01	20 01 21	0,033			R12			
20 01	20 01 21	0,002			R13			
20 01	20 01 21	0,06			R4			
20 01	20 01 26	4,627			R9			

* Atık Yönetiminin Genel Esasları ya da tehlikeli Atıkların Kontrolü Yönetmeliğinde tanımlanan 2 rakamlı aktivite tipini gösterir.

** Aynı yönetmeliklerde her bir aktivite için sıralanan tehlikeli atık kodu (6 rakamlı).

C.5. Atık Madeni Yağlar

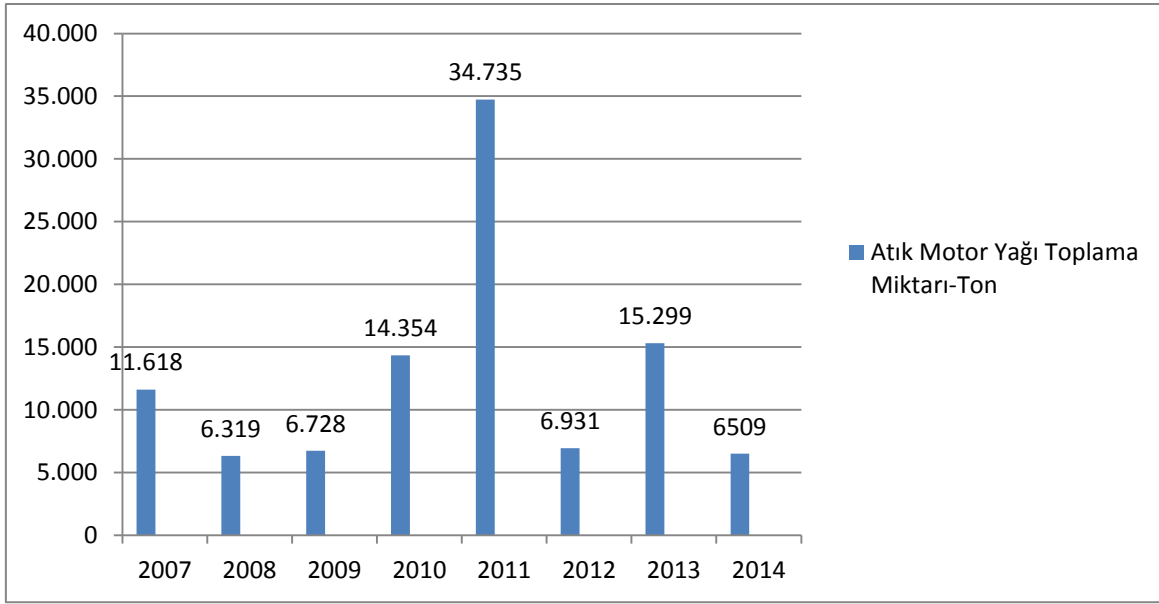
30.07.2008 Tarih ve 26952 Sayılı Resmi Gazetede yayımlanan Atık Yağların Kontrolü Yönetmeliğinin amacı, atık yağların üretiminden bertarafına kadar,

a) Çevreye zarar verecek şekilde doğrudan veya dolaylı bir biçimde alıcı ortama verilmesinin önlenmesine,

b) Çevre ve insan sağlığına zarar vermeden geçici depolanmasını, taşınmasını, bertaraf edilmesine,

c) Atık yağların yönetiminde gerekli teknik ve idari standartların oluşturulmasına,

ç) Geçici depolama, işleme ve bertaraf tesislerinin kurulması ile bu tesislerin çevreyle uyumlu yönetimi amacıyla gerekli prensip ve programların belirlenmesine dair usul ve esasları belirlemektir.

Grafik C.3 –Çankırı İlindeki Atık Yağ Toplama Miktarları (PETDER faaliyet raporu, 2014)

Çizelge C.5 – Çankırı İlinde Atık Yağ Geri Kazanım ve Bertaraf Miktarları (PETDER, 2010, 2011, 2012, 2013,2014)

Yıl	Geri kazanım (ton)	İlave yakıt (ton)	Nihai bertaraf (ton)
2008	-	-	-
2009	-	-	-
2010	-	-	-
2011	-	-	-
2012	-	-	-
2013	-	-	-
2014	-	-	-

İlde mevcut Geçici Faaliyet Belgesi veya lisans verilen tesis bulunmamaktadır.

Çizelge C.6 –Çankırı İlinde 2014 Yılı İçin Atık Madeni Yağlarla İlgili Veriler (PETDER, 2014)

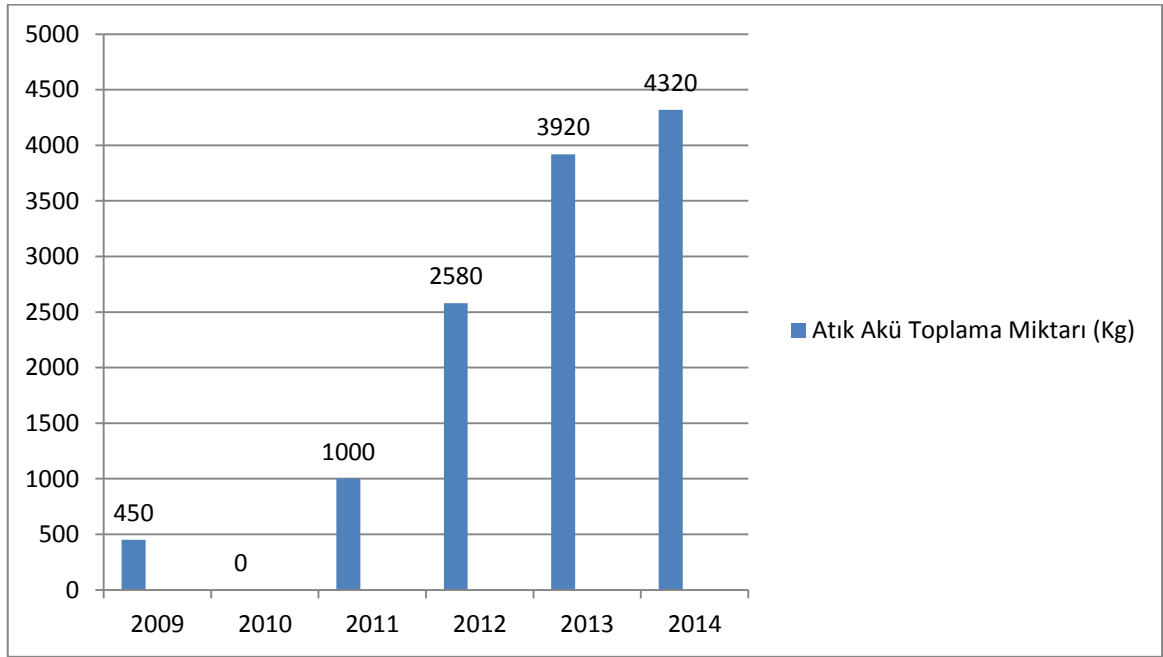
Atık Madeni Yağ Üreten Resmi ve Özel Kurum/ Kuruluş Sayısı	Toplanan Atık Yağ Beyan Form Sayısı	Toplam Atık Madeni Yağ Miktarı (ton/yıl)		Atık Madeni Yağ Taşımak Üzere Lisans Alan		Geri Kazanım Tesisi		
		Atık Motor Yağ	Atık Sanayi Yağ	Toplam Firma Sayısı	Toplam Araç Sayısı	Sayısı		Yok
						Lisanslı	Lisanssız	
-	-	6.509	-	-	-	-	-	-

C.6. Atık Pil ve Akümülatörler

İlimizde pil ve akümülatörler hakkında yapılan çalışmalara ilgili Çizelge C.7, Grafik C.5, Çizelge C.8, Çizelge C.9,Çizelge C.10, Çizelge C.11 oluşturulmuştur.

Çizelge C.7 – Çankırı ilinde 2014 Yılında Oluşan Akümülatörlerle İlgili Veriler (Çankırı Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü, 2014)

ATIK AKÜMÜLATÖRLER							
APA Taşıyan Lisanslı Araç Sayısı	Atık Akümülatör Geçici Depolama İzni Verilen		Toplanan Atık Akümülatör Miktarı (ton)	İldeki Atık Akümülatör Geri Kazanım Tesisleri		Geri kazanım Tesislerinde İşlenen Atık Akümülatör Miktarı	
	Depo Sayısı	Kapasitesi (ton)		Sayı	Kapasite (ton/yıl)	Miktarı (ton)	%
-	-	-	4,32	-	-	-	-

Grafik C.4 –Çankırı İlinde Yıllar İtibariyle Atık Akü Toplama (kg) (Çankırı Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü, 2014)

Çizelge C.8 – Çankırı İlinde Yıllar İtibariyle Atık Akü Kazanım Miktarı (Ton) (Çankırı Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü,2014)

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Kurşun	-	-	-	-	-	-	-
Plastik	-	-	-	-	-	-	-
Cüruf	-	-	-	-	-	-	-
Asitli Su	-	-	-	-	-	-	-
TOPLAM	-	-	-	-	-	-	-

Çizelge C.9– Çankırı İlinde Yıllar İtibariyle Toplanan Atık Akü Miktarı (Kg) (Çankırı Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü, 2014)

2009	2010	2011	2012	2013	2014
450	-	1000	2580	3920	4320

Çizelge C.10- Çankırı İlinde Yıllar İtibariyle Toplanan Atık Pil Miktarı (Kg) (Çankırı, Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü, 2014)

2011	2012	2013	2014
107	461	436	-

Çizelge C.11 – Çankırı İlinde Taşıma Lisanslı Araçların Yıllara Göre Gelişimi (Adet) (Çankırı, Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü, 2014)

2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
-	-	-	-	-	-	-

C.7. Bitkisel Atık Yağlar

19/04/2005 tarih ve 25791 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe girmiş olup Yönetmelik; bitkisel atık yağların geçici depolanması, toplanması, taşınması, geri kazanılması, bertarafı, ticareti, ithalat ve ihracatı ile transit geçişine ilişkin yasak, sınırlama ve yükümlülükleri, alınacak önlemleri, yapılacak denetimleri, tabi olunacak hukuki ve cezai sorumlulukları düzenler.

Mülga Çevre ve Orman Bakanlığının 17/05/2006 tarih ve B.18.0.ÇYG.0.04.00.03.165.01/5629-25227 sayılı yazısı doğrultusunda, 19.04.2005 tarih ve 25791 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren Bitkisel Atık Yağların Kontrolü Yönetmeliği gereğince atık yağ üreticileri (lokanta,yemek fabrikaları, otel, motel, yemekhaneler, turistik tesisler ve tatil köyleri ile diğer benzeri tesisler) işletmelerinden kaynaklanan kullanılmış kızartmalık yağların Çevre ve Orman Bakanlığından lisanslı geri kazanım tesislerine veya bu tesislerin yetkilendirdiği Valiliklerden geçici depolama izni almış toplayıcılara ücretsiz olarak teslim etmeleri, ayrıca atık yağ üreticilerinin yönetmelik gereğince lisanslı geri kazanım tesisi veya geçici depolama iznine sahip toplayıcılar ile yıllık sözleşme yapmaları gerektiği; konusunda ilgililere gerekli tebligat yapılmıştır. Çankırı Belediye Başkanlığına Mülga Çevre ve Orman Bakanlığı tarafından bu Yönetmelik kapsamında yetki devri yapılmıştır. Çankırı Belediyesi tarafından bitkisel ve hayvansal atık yağların ayrı toplama çalışmaları başlatılmıştır. Belediye ile lisanslı toplama firması arasında sözleşme imzalanmış olup, özellikle lokanta, pastane vb. yerlerde toplama çalışmaları başlanmıştır. 2013 yılında bitkisel atık yağların miktarı toplam 1.005 kg'dır.

İlimizde Bitkisel Atık Yağlardan Geri Kazanım yapılmamaktadır.

Çizelge C.12 –Çankırı İlinde (2014) Yılı İçin Atık Bitkisel Yağlarla İlgili Veriler(Çankırı, Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü,2014)

Bitkisel Atık Yağlar İçin Geçici Depolama İzni Verilen Toplam Depo		Toplanan Bitkisel Atık Yağ Miktarı (ton)		Bitkisel Atık Yağ Taşımak Üzere Lisans Alan		Lisans Alan Geri Kazanım Tesisi	
Sayısı	Kapasitesi (ton)	Kullanılmış Kızartmalık Yağ	Diğer (Belirtiniz)	Toplam Firma Sayısı	Toplam Araç Sayısı	Sayısı	Kapasitesi (ton/yıl)
-	-	4,627		-	-	-	-

Çizelge C.13- İlimizde 2009-2014 Yılları Arasında Bitkisel Atık Yağ Taşıma Lisanslı Araç Sayısı (Çankırı, Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü,2014)

	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Lisanslı Araç Sayısı	-	-	-	-	-	-

C.8. Poliklorlu Bifeniller ve Poliklorlu Terfeniller

12 Kalıcı Organik Kirleticilerden biri olan PCB’ler bir grup aromatik klorlu bileşik olan poliklorlu bifenillere verilen genel isimdir. PCB’lerin zararlı etkileri, bu maddelerle kirletilmiş gıda ve içecekler tüketildiğinde veya bu maddeler teneffüs edildiğinde, yutulduğunda ya da deriyle temas ettiğinde ortaya çıkmaktadır. PCB’ler bertaraf veya başka herhangi bir amaçla yakıldıklarında tam bir yanma meydana gelmezse, çok daha zararlı etkilere sahip furanlar (PCDF) ve dioksinler (PCDD) yan ürün olarak ortaya çıkmaktadır.

İlde mevcut“Poliklorlu Bifenillerin (PCB) ve Poliklorlu Terfenillerin (PCT) Kontrolü Hakkında Yönetmelik” kapsamında PCB ve PCB içeren madde ve ekipmanların bertarafını sağlamak amacıyla faaliyet gösteren lisanslı tesis bulunmamaktadır.

C.9. Ömrünü Tamamlamış Lastikler (ÖTL)

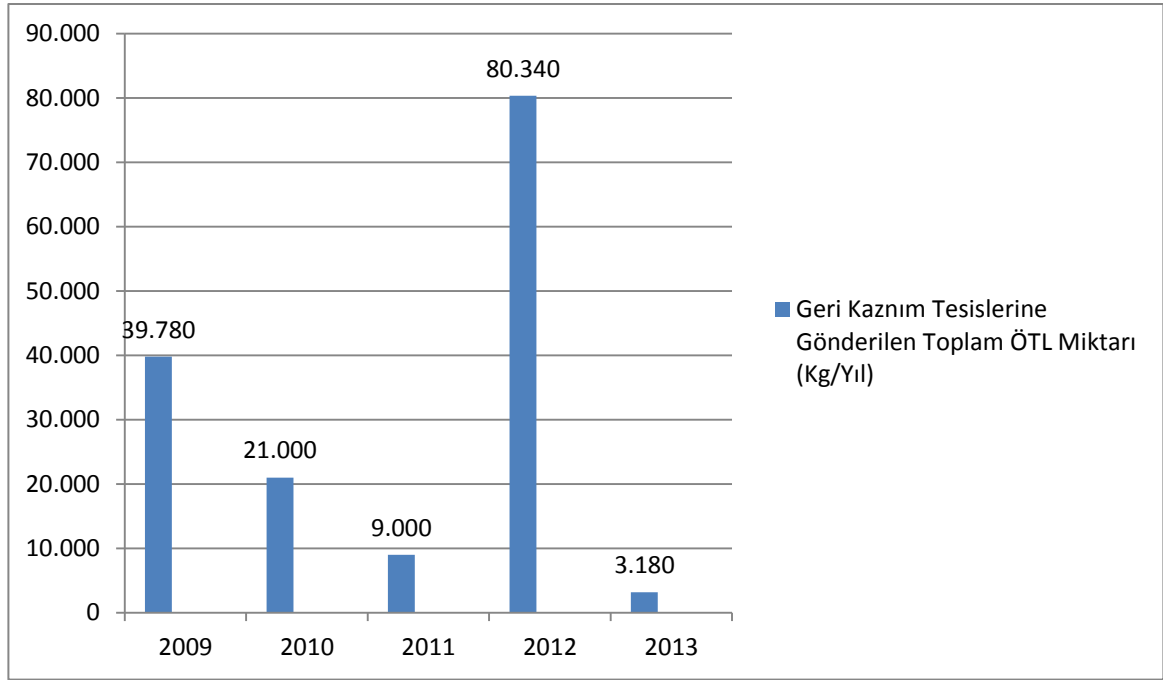
25.11.2006 Tarih 26.357 Sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren Ömrünü Tamamlamış Lastiklerin Kontrolü Yönetmeliğinin amacı; ömrünü tamamlamış lastiklerin;

- Çevreye zarar verecek şekilde doğrudan veya dolaylı olarak alıcı ortama verilmesinin önlenmesine,
- Geri kazanım veya bertarafı için toplama ve taşıma sisteminin kurulması, yönetim planının oluşturulması ve ömrünü tamamlamış lastiklerin yönetiminde gerekli düzenlemelerin ve standartların sağlanmasına,
- İthalatı, ihracatı ile transit geçişine ilişkin sınırlama ve yükümlülükler, yönelik idari ve teknik esasları belirlemektir.

İldeki verilerden Çizelge C.14, Grafik C.7, Grafik C.7 oluşturulmuştur.

Çizelge C.14 –Çankırı İlinde (2014) Yılında Oluşan Ömrünü Tamamlamış Lastikler İle İlgili Veriler(Çankırı, Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü,2014)

ÖMRÜNÜ TAMAMLAMIŞ LASTİKLER (ÖTL)								
ÖTL Geçici Depolama Alanı		Geçici Depolama Alanlarındaki ÖTL Miktarı (ton)	ÖTL Geri Kazanım Tesisi		Geri Kazanılan ÖTL Miktarı (ton)	ÖTL Bertaraf Tesisi		Bertaraf Edilen ÖTL Miktarı (ton)
Sayısı	Hacmi (m ³)		Sayısı	Kapasitesi (ton/yıl)		Sayısı	Kapasitesi (ton/yıl)	
-	-	-	-	-	-	-	-	-

Grafik C.5 –Çankırı İlinde Geri Kazınım Tesislerine Toplam ÖTL Miktarları (kg/Yıl)
(Çankırı Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü, 2014)

Çizelge C.15 –Çankırı İlinde Geri Kazınım Tesislerine ve Çimento Fabrikalarına Gönderilen Toplam ÖTL Miktarları (kg/yıl) (Çankırı Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü,2014)

	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Geri Kazınım Tesisi	39.780	21.000	9.000	80.340	3.180	-
Çimento Fabrikası	-	-	-	-	-	-

C.10. Atık Elektrikli ve Elektronik Eşyalar (AEEE)

Avrupa Birliği'nin 2002/96/EC sayılı Atık Elektrikli ve Elektronik Eşya Direktifi ile elektrikli ve elektronik eşyaların üretiminde kullanılan tehlikeli maddelerin kullanılmasını yasaklayan 2002/95/EC sayılı elektrikli ve elektronik eşyalarda bazı zararlı maddelerin kullanımının sınırlandırılmasına ilişkin direktiflerin ulusal mevzuatımıza uyumlaştırılması çalışmaları kapsamında "Atık Elektrikli ve Elektronik Eşyaların Kontrolü Yönetmeliği" hazırlanarak 22.05.2012 tarih ve 28300 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

Yönetmelik büyük ev eşyaları, küçük ev aletleri, bilişim ve telekomünikasyon ekipmanları, tüketici ekipmanları, aydınlatma ekipmanları, elektrikli ve elektronik aletler (büyük ve sabit sanayi aletleri hariç olmak üzere),oyuncaklar, eğlence ve spor aletleri, tıbbi cihazlar (emplantasyon ürünleri ve hastalık bulaşıcı temaslarda bulunan ürünler hariç), izleme ve kontrol aletleri ve otomat sınıflarına dâhil olan elektrikli ve elektronik eşyalar ile elektrik ampulleri ve evsel amaçlı kullanılan aydınlatma gereçlerini kapsamaktadır.

İlimizde oluşan/üretilen/bertaraf edilen/depolanmış vs. elektrik ve elektronik atıklara dair veri bulunmamaktadır.

C.11. Ömrünü Tamamlamış (Hurda) Araçlar

30.12.2009 Tarih 27448 Sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren Ömrünü Tamamlamış Araçların Kontrolü Hakkındaki Yönetmeliğin amacı; çevre ve insan sağlığının korunması için araçlardan kaynaklanan atıkların oluşumunu engellemek, ömrünü tamamlamış araçlar ve bunlara ait parçaların yeniden kullanım, geri dönüşüm ve geri kazanım işlemleri ile bertaraf edilecek atık miktarını azaltmak, ekonomik operatörlerin ve geçici depolama alanlarının tabi olacakları standartları ve yükümlülükleri belirlemektir.

İlimizde ÖTA Araç teslim yeri 2 adettir. ÖTA Geçici Depolama Alanı ve ÖTA İşleme Tesisi bulunmamaktadır.

Çizelge C.16-Çankırı İlinde (2014) Yılı Hurdaya Ayrılan Araç Sayısı(Çankırı, Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü,2014)

Oluşturulan ÖTA Teslim yerleri	ÖTA Geçici Depolama Alanı		ÖTA İşleme Tesisi		İşlenen ÖTA Miktarı (ton)
	Sayısı	Kapasitesi (ton/yıl)	Sayısı	Kapasitesi (ton/yıl)	
2	-	-	-	-	-

C.12. Tehlikesiz Atıklar

“Atık Yönetimi Genel Esaslarına İlişkin Yönetmelik” 05 Temmuz 2008 tarih ve 26927 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Söz konusu Yönetmelik ile atıkların oluşumlarından bertarafına kadar çevre ve insan sağlığına zarar vermeden yönetimlerinin sağlanmasına yönelik genel esaslar belirlenmiştir. Aynı zamanda Yönetmeliğin yürürlüğe girmesi ile Avrupa Birliği mevzuatının ulusal mevzuatımıza uyumlaştırılması sağlanmıştır.

Yönetmelikte “atık”, “üretici”, “sahip”, “yönetim”, “toplama”, “bertaraf” ve “geri kazanım” tanımları yapılmakta, atık yönetimi ilkeleri sıralanmakta, geri kazanım ve bertaraf faaliyetlerini yapan işletmeler için lisans ve kayıt tutma zorunluluğu getirilmekte, atık yönetim maliyetinin finansmanı ile ilgili hükümlere yer verilmektedir. Ayrıca atık kategorileri, atık bertaraf ve geri kazanım faaliyetleri ile 839 atık türü liste olarak verilmiştir.

Söz konusu 839 atık türünden 434 tanesi tehlikesiz atık özelliğindedir. Bu atıklardan tehlikeli atıklar, ambalaj ve evsel atıklar gibi atık türlerinin yönetimine ilişkin usul ve esaslar ilgili Yönetmeliklerle belirlenmiştir. Ancak, üretimden kaynaklanan bazı tehlikesiz atıkların yönetimi boşlukta kalmıştır. Bu aşamada bazı tehlikesiz atıkların çevre ve insan sağlığına zarar vermeden geri kazanım faaliyetlerinin yönetilebilmesi amacıyla Bakanlığımızca “Bazı Tehlikesiz Atıkların Geri Kazanımı Tebliği” hazırlanmış ve 17 Haziran 2011 tarih ve 27967 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

Tehlikesiz atıkların düzenli depolama faaliyetleri, 26 Mart 2010 tarih ve 27533 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren “Atıkların Düzenli Depolanmasına Dair Yönetmelik” kapsamında yürütülmektedir. Yönetmeliğin Ek-2 kapsamında yapılan

analiz sonuçlarına göre atıklar, I. Sınıf, II. Sınıf ya da III. Sınıfı Düzenli Depolama Sahalarında bertarafı sağlanmaktadır.

Türkiye’de tehlikesiz atık statüsünde olan ve miktar olarak oldukça fazla olan demir çelik sektöründen kaynaklanan, cüruf atıkları; Termik santrallerden kaynaklanan, kül atıkları ve daha çok biyolojik arıtma tesislerinden kaynaklanan arıtma çamurları bu atık grubunda değerlendirilmektedir.

İlimizde 17.06.2011 tarih ve 27967 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren “Bazı Tehlikesiz Atıkların Geri Kazanımı Tebliği” hükümlerine istinaden, 2014 yılında Tehlikesiz Atıklar Toplama-Ayırma Belgesi verilmemiştir.

İlimizde tehlikesiz atıklar konusunda çevre izin ve lisansı bulunan tesis bulunmamaktadır.

C.12.1 Demir ve Çelik Sektörü ve Cüruf Atıkları

Demir ve Çelik Endüstrisinden Kaynaklanan Atıklar, 05 Temmuz 2008 tarih ve 26927 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren “Atık Yönetimi Genel Esaslarına İlişkin Yönetmelik”in Atık Listesinde; 10 02 koduyla, “**Demir ve Çelik Endüstrisinden Kaynaklanan Atıklar**” olarak belirtilen başlık altında yer almaktadır. İlimizde demir çelik sektörü bulunmamaktadır.

C.12.2 Kömürle Çalışan Termik Santraller ve Kül

İlimizde kömürle çalışan termik santral mevcut değildir.

C.12.3 Atıksu Arıtma Tesisi Çamurları

İlimizde ki İlçe ve Belde Belediye Başkanlıklarına ait evsel atık sular toplam 8 adet doğal atıksu arıtma tesisi ile arıtılarak alıcı ortama verilmektedir. Bir ilçemizde biyolojik arıtma tesisi bulunmaktadır. İlimizde Belediyelerden ve Sanayiden Kaynaklanan arıtma çamuru bulunmamaktadır.

C.13. Tıbbi Atıklar

22.07.2005 Tarih 25883 Sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren “Tıbbi Atıkların Kontrolü Yönetmeliğinin amacı, tıbbi atıkların üretiminden bertarafına kadar;

a) Çevreye ve insan sağlığına zarar verecek şekilde doğrudan veya dolaylı bir biçimde alıcı ortama verilmesinin önlenmesine,

b) Çevreye ve insan sağlığına zarar vermeden kaynağında ayrı olarak toplanması, ünite içinde taşınması, geçici depolanması, taşınması ve bertaraf edilmesine, yönelik prensip, politika ve programlar ile hukuki, idari ve teknik esasların belirlenerek uygulanmasına ilişkin usul ve esasları düzenlemektir.

Çankırı il sınırları içerisindeki Belediyelerden Toplanan Tıbbi atıklar Çizelge C.25 de İldeki Yıllara Göre Tıbbi Atık Miktarı çizelge C.17 da verilmiştir.

Çizelge C.17 – 2014 Yılında Çankırı İlinde İl Sınırları İçindeki Belediyelerde Toplanan Tıbbi Atıklar (Çankırı Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü, 2014)

il/ilçe Belediyesinin Adı	Tıbbi Atık Yönetim Planı		Tıbbi Atıkların Taşınması		Tıbbi Atık Taşıma Aracı Sayısı *		Toplanan tıbbi atık miktarı ton/gün	Bertaraf Yöntemi		Bertaraf Tesis Sterilizasyon/ Yakma		
	Var	Yok	Özel	Kamu	Özel	Kamu		Yakma	Sterilizasyon	Belediyenin	Yetkili Firmanın	Tesisin Bulunduğu İl
Çankırı	Var		Özel		1		0,261		X			
İlgaz	Var			Kamu	-	-	0,003					
Korgun	Var			Kamu	-	-	0,003					
Bayramören	Var			Özel	-	-			x			
Kurşunlu	Var			Özel	-	-	0,015		x			
Yapraklı	Var			Kamu								
Şabanözü	Var			Kamu			0,002					
Orta		-	-		-	-	0,002					
Atkaracalar	Var	-	-	Özel	-	-	0,001		x			
Çerkeş	Var			Özel	-	-	0,005		x			
Eldivan	-	-	-	-	-	-	0,0001		x			
Kızılırmak	Var			Kamu	-	-	0,0009					

*Tıbbi atık taşıma aracı sayısı "adet" olarak belirtilecektir.

Çizelge C.18- Çankırı İlindeki Yıllara Göre Tıbbi Atık Miktarı (Çankırı Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü, 2014)

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Tıbbi Atık Miktarı (ton)	131,936	172,222	126,160	121,890	118,249	182,156	105,932	108,189

C.14. Maden Atıkları

İlimizde ortaya çıkan Metalik Minerallerin Fiziki ve Kimyasal Olarak İşlenmesinden Kaynaklanan Atıklar, Metalik Olmayan Minerallerin Fiziki ve Kimyasal İşlemlerinden Kaynaklanan Atıklar, Sondaj Çamurları ve Diğer Sondaj Atıkları, Maden Zenginleştirme Tesislerinden Kaynaklanan Atık bulunmamakta olup maden kazılarında kaynaklanan atıklar bulunmaktadır. İlimizdeki maden sahalarından oluşan proses atığı bulunmamaktadır.

C.15. Sonuç ve Değerlendirme

İlimiz Merkez Süleymanlı Köyü mevkiinde Çankırı Belediyesine ait Vahşi Depolama alanı mevcuttur. Yerleşim yerine uzaklığı yaklaşık 3 km'dir. Bölgede herhangi bir içme suyu kaynakları bulunmamaktadır.

İlimizde katı atıklar vahşi depolanması, toprağın, yüzey ve yeraltı sularının kirlenmesine, depolama sahalarında oluşan gaz ise içindeki yüksek metan oranı sebebiyle hava kirliliğine yol açmaktadır. Ayrıca koku problemine, haşerelerin atmasına, estetik

görüntünün bozulmasına ve doğal hayata olumsuz etkilemesine neden olmaktadır. Çankırı Belediyesi günlük atık miktarı yaz aylarında 90.000 kg/gün kış aylarında ise 100.000 kg/gündür.

Çankırı Katı Atık Düzenli Depolama Tesisi, Aşağı Pelitözü Köyü Tozlu Deresi mevkiinde 114.000 m2 alan üzerinde kurulmuş ve en yakın yerleşim yerine 3,5 km. mesafededir. Çankırı Katı Atık Düzenli Depolama Tesisi henüz faaliyete başlamamıştır. İlde Vahşi depolama yapılmaktadır

İlimizde hafriyat toprağı, inşaat ve yıkıntı atıkları Çankırı Belediyesi tarafından Kirazlı dere mevkiine ve Fatih Mahallesi hayvan pazarı mevkii Tosya caddesi hafriyat döküm sahasına gönderilmektedir.

İlimizde 2014 yılında kayıtlı 1 adet lisanslı toplama-ayırma tesisi olup,1 adet lisanslı geri dönüşüm tesisi bulunmakta ambalaj atıkları geri kazanarak ekonomiye katkı sağlanmaktadır. 2014 yılı içerisinde İlde kayıt altına alınan 2 adet ambalaj üreticisi bulunmakta olup, piyasaya süren işletme sayısı 29 adettir.

İlimizde tehlikeli atıkları bertaraf eden tesis bulunmamaktadır

Kaynaklar

Çankırı, Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü 2014

PETDER,2014

Çankırı, Korgun, Kızılırmak, Ilgaz, Yapraklı, Orta, Atkaracalar, Bayramören, Kurşunlu, Şabanözü, Çerkeş, Eldivan Belediye Başkanlıkları, 2014

Ç. KİMYASALLARIN YÖNETİMİ

C.1. Büyük Endüstriyel Kazalar

18.08.2010 Tarih 27676 Sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren Büyük Endüstriyel Kazaların Kontrolü Hakkında Yönetmelik kapsamında İlimizde 3 adet parlayıcı patlayıcı madde üretimi ve depolamasını yapan işletme bulunmakta olup seveso kategorisi olarak 1 tanesi kapsam dışı, 1 tanesi üst seviye kuruluş, 1 tanesi alt seviye kuruluşudur. Bu İşletmelerin Bakanlığımız bildirim ve kayıt sistemine kayıtları yaptırılmış ve sisteme giriş şifreleri verilmiştir. İlimizde SEVESO Kuruluş Sayıları Çizelge Ç.1 verilmiştir.

Çizelge Ç.1 – Çankırı İlinde 2014 Yılı SEVESO Kuruluşlarının Sayısı(Çankırı, Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü,2014)

KURULUŞ	SAYISI
Alt Seviye	1
Üst Seviye	1
TOPLAM	2

C.2. Sonuç ve Değerlendirme

İlimizde 3 adet parlayıcı patlayıcı madde üretimi ve depolamasını yapan işletme bulunmaktadır. Bunların 1 tanesi üst seviye , 1 tanesi alt seviye kuruluşudur. Bu İşletmelerin Bakanlığımız bildirim ve kayıt sistemine kayıtları yaptırılmış ve sisteme giriş şifreleri verilmiştir.

Kaynaklar

Çankırı, Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü 2014

D. DOĞA KORUMA VE BİYOLOJİK ÇEŞİTLİLİK

D.1. Flora

Karadeniz iklim kuşağından Orta Anadolu iklim kuşağına geçiş şeridinde yer alan Çankırı'da kuzeyden güneye doğru inildikçe bitki örtüsünde yoksullaşma görülmektedir. Elverişsiz iklim koşulları, orman yangınları, düzensiz kesimler ve otlatma gibi nedenlerle ormanlık alanların büyük bir bölümü yol olmuş veya verimsizleşmiştir. Kuzeyde genellikle iğne yapraklı ağaçlardan oluşan orman ve koruluklar, güneyde ise yükseklerde doğru doğru yer yer orman kalıntıları yer almaktadır. İlin güney ve güney batısında geniş alanlarda stepler mevcuttur.

Bu alanlarda akarsular boyunca yer yer kavak ve söğütlerden oluşan ağaçlık alanlara rastlanmaktadır. İldeki ormanlar Ilgaz, Ovacık, Düvenlik, Eldivan, Ilıslık Yapraklı, Sarıkaya, Karakaya ve Erikli Dağları ve çevresindeki alanlarda yer alır. Başlıca ağaç türleri çam, köknar, ardıç, kayın ve meşedir. Ayrıca vadi tabanlarında kavak ve söğüt ağaçları yanında zengin meyve ve sebze bahçelikleri de yer almaktadır.

Çankırı il merkezinin bulunduğu bölge 3. jeolojik zamanda meydana gelmiş jipsli yani alçıtaşı toprak yapısına sahiptir. Bu jipsli bölgelere has birçok endemik bitki bulunmaktadır. Aynı zamanda Çankırı ili sınırları içerisinde bulunan Ilgaz dağı Türkiye'nin en zengin bitki çeşitliliği olan bölgelerinden biridir. Çankırı il sınırlarında Türkiye Florası'nın ilk dokuz cildinin kayıtlarına göre 52 familyaya ait 357 tür olmak üzere 360 adet takson bulunmaktadır. Tür sayısı daha sonra yapılan flora çalışmalarıyla yaklaşık 1000 civarında olduğu tahmin edilmektedir. Çankırı ilinde bulunan bu türlerden Türkiye Florası'nın ilk dokuz cildine göre 119 tanesi endemiktir. Endemik türler içerisinde altı tanesi (*Tanacetum germanicopolitanum* (Bornm. et Heimerl) Grierson, *Gypsophila germanicopolitana* Hub.-Mor., *Gypsophila simonii* Hub.-Mor., *Helianthemum germanicopolitanum* Bornm., *Astragalus barbarae* Bornm., *Onobrychis germanicopolitana* Hub.-Mor. et Simon.) lokal endemiktir yani dünya üzerinde tek yaşam alanı Çankırı ilidir. Bu altı türe daha sonra 10 tane tür (*Acantholimon lycaonicum* Boiss. et Heldr. subsp. *cappadocicum* Dogan et Akaydın, *Alyssum nezaketiae* Aytac & H. Duman, *Viola alba* Besser subsp. *alba* Dinc et al., *Genista vuralii* A.Duran & H.Dural, *Astragalus fallacinus* Podlech, *Centaurea cankiriense* A.Duran & H.Duman, *Erysimum jacquemoudii* Yıld., *Erysimum yaltirikii* Yıld., *Astragalus rausianus* Podlech & Ekici, *Galium cankiriensis* Yıld.) eklenerek lokal endemik tür sayısı 16 adede çıkmıştır. Bu türlerin tek nokta endemiği olması da ayrıca çok önemlidir.

D.2. Fauna

İlimizde faunayla ilgili herhangi bir akademik çalışma yapılmamıştır. Ancak, Karadeniz ve İç Anadolu Bölgeleri arasında bulunması nedeniyle, fauna açısından çeşitlilik gösterdiği bilinmektedir. Kuzeyde, karadeniz ikliminin hakim olduğu ormanlık ve dağlık coğrafyada ayı, kızılgeyik, karaca, çakal ve kurt gibi memeli türler mevcuttur. Son yıllarda Yapraklı, Eldivan, Orta ve Merkez ilçe ormanlık alanlarında da karaca popülasyonunun varlığı tespit edilmiştir. Tilki, tavşan, sansar ve sincap gibi memeliler ise ilin neredeyse genelinde görülmektedir.

İlimizin güneydoğusundan geçen Kızılırmak ise, göç mevsiminde sakarca, çamurcun, fiyu, elmabaş patka ve yeşilbaş gibi su kuşlarını misafir etmektedir. Ayrıca ilimizin hemen hemen her ilçesinde yer alan küçük göller ve göletler de angit ve sakarmeke gibi hayvanları barındırmaktadır.

D.3. Ormanlar ve Milli Parklar

Ankara Orman Bölge Müdürlüğüne bağlı olarak 30/05/1945 Tarihinde kurulan Çankırı Orman İşletme Müdürlüğü İlin tamamını kapsayacak şekilde oluşturulmuş bilahare Çerkeş ve Ilgaz Orman İşletme Müdürlüklerinin kurulup ayrılmasıyla şuanda 7 İlçe bazında faaliyetini sürdürmekte olup, İşletme Müdürlüğü sınırları içerisindeki ilçeler; Çankırı Merkez ilçe, Eldivan, Korgun, Yapraklı, Kızılırmak, Şabanözü ve Orta 'dır.

Çankırı Orman İşletme Müdürlüğü'nün Kapsadığı **458.886,50** Ha alanın **75.898,80 Ha** 'lık kısmı Ormanlık alan vasfındadır. Çankırı Orman İşletme Müdürlüğü Sınırlarında **382.987,70 Ha** ormansız alan bulunmaktadır. Çankırı Orman İşletme Müdürlüğü'nün sınırları dâhilinde bulunan alanların dağılımı ve yıllara göre değişimleri Çizelge D.1 de belirtilmiştir.

Çizelge D.1. Çankırı İlinin Orman İşletme Müdürlüğü'nün Sınırları Dahilinde Bulunan Alanların Dağılımı ve Yıllara Göre Değişimleri (Çankırı Orman İşletme Müdürlüğü 2014)

ALAN TANIMI	1996 YILI ÖLÇÜMLERİ (Ha)	2010 YILI ÖLÇÜMLERİ (Ha)
Prodüktif Koru	31.174,00	42.359,30
Bozuk Koru	31.422,00	33.539,50
Ormanlık Saha Toplamı	62.596,00	75.898,80
Ormansız Saha	395.560,00	382.987,70
Genel Saha	458.156,00	458.886,50
Ormanlık Alan Yüzdesi	% 13,60	% 16,50

Çizelge D.1'den de görüldüğü üzere Çankırı Orman İşletme Müdürlüğü'nün 1996 yılı ile 2010 yılı arasında ormanlık alanı % 2,90 artmıştır. Bunun yanı sıra Çankırı Orman İşletme Müdürlüğü bünyesinde bu yıllar arasında servette % 30,70 oranında artış gerçekleşmiştir. Servet ve artımının dağılımı ve yıllara göre değişimi aşağıdaki Çizelge D.2 de görülebilir.

Çizelge D.2.Çankırı İlinin servet ve artımının dağılımı ve yıllara göre değişimi (Çankırı Orman İşletme Müdürlüğü 2014)

ALAN TANIMI	1996 YILI ÖLÇÜMLERİ (M ³)	2010 YILI ÖLÇÜMLERİ (m ³)
Prodüktif Koruda Servet	1.864.729	2.596.528
Bozuk Koruda Servet	232.541	146.184
Toplam Servet	2.097.270	2.742.712
Prodüktif Koruda Artım	67.883	98.136
Bozuk Koruda Artım	11.813	11.980
Toplam Artım	79.696	110.116

Çankırı Orman İşletme Müdürlüğü sınırları kapsamında bitki ve orman topluluklarını yetiştirme muhiti ortamlarına bağlı olarak ana ağaç türleri olan Karaçam, Sarıçam, Sedir, Gökmar, Meşe, Gürgen ve Kavak bulunmaktadır. Bunun yanı sıra Çankırı Orman İşletme Müdürlüğü sınırları bünyesinde bulunan ana ağaç türlerimiz ve diğer bitki topluluklarının isimleri alttaki Çizelge D.3 te belirtilmiştir.

Çizelge D.3 Çankırı İlinin Orman İşletme Müdürlüğü sınırları bünyesinde bulunan ana ağaç türlerimiz ve diğer bitki topluluklarının isimleri(Çankırı Orman İşletme Müdürlüğü 2014)

BİTKİ TÜRKÇE ADI	BİTKİ LATİNCE ADI	BİTKİ TÜRKÇE ADI	BİTKİ LATİNCE ADI
Karaçam	<i>Pinus nigra</i>	Fındık	<i>Corylus colurna</i>
Sarıçam	<i>Pinus sylvestris</i>	Laden	<i>Cistus sp.</i>
Gürgen	<i>Carpinus orientalis</i>	Yalancı Akasya	<i>Robinia pseudoacacia</i>
Sedir	<i>Cedrus libani</i>	Kızılçık	<i>Cornus sp.</i>
Göknar	<i>Abies bornmülleriana</i>	Ilgın	<i>Tamarix sp.</i>
Sürünücü Ardıç	<i>Juniperus squamata</i>	Kekik	<i>Thymus sp.</i>
Meşe	<i>Quercus sp.</i>	Ökseotu	<i>Viscum album</i>
Titrek Kavak	<i>Populus tremula</i>	Deve diken	<i>Silyum sp.</i>
Ahlat	<i>Pirus elaeagrifolia</i>	Böğürtlen	<i>Rubus sp.</i>
Akçaağaç	<i>Acer sp.</i>	Kuşburnu	<i>Rosa canina</i>
Söğüt	<i>Salix sp.</i>	Süpürge çalısı	<i>Erica arborea</i>
Eğrelti	<i>Pteridium agnilineum</i>	Aliç	<i>Crataegus monogyna</i>
Ahududu	<i>Rubus idaeus</i>	Çayır otları	<i>Graminea sp.</i>
Geven	<i>Astragalus sp.</i>	Isırgan	<i>Urtica urenus</i>

Bilimsel ve estetik bakımından, milli ve milletlerarası ender bulunan tabii ve kültürel kaynak değerleri ile koruma, dinlenme ve turizm alanlarına sahip tabiat parçaları Milli Park olarak tescil edilmişlerdir.

Ilgaz Dağı Milli Parkı: Batı Karadeniz Bölgesi'nde, Çankırı ve Kastamonu il sınırları içerisinde yer almakta olup; 1088,61 Ha (bu alanın 337,75 Ha'lık kısmı Çankırı il sınırları içerisinde kalmaktadır) alanı kapsamaktadır. 02.06.1976 tarihinde milli park olarak ilan edilmiştir. Ilgaz Dağı Milli Park Müdürlüğü tarafından yönetilen milli park, Orman ve Su İşleri Bakanlığı 10. Bölge Müdürlüğüne bağlıdır. Milli Parka park içerisinden geçen Çankırı- Kastamonu Devlet karayolu ile ulaşılır. Milli park Kastamonu'ya 45 km, Çankırı'ya 80 km, Ankara'ya ise 200 km uzaklıktadır. Ilgaz Dağı Milli Parkı, başta Ankara olmak üzere, ülkemizde de giderek artan rekreasyonel gereksinimi büyük ölçüde karşılayabilecek önemli bir merkezdir. Mevcut hizmetleri içerisinde en önemli kaynağı kış sporlarıdır. Bu nedenle kış aylarında yoğun bir ziyaretçi potansiyeli vardır. Milli parka gelen ziyaretçilerin yeme, içme ve konaklama gibi ihtiyaçlarını karşılayabilecek tesisler mevcuttur.

D.4. Çayır ve Mera

Çankırı İlinin toplam arazi varlığı 749.000 ha. olup, bunun 268.580 ha. tarım alanı olarak kullanılmaktadır. Bu da toplam yüzölçümünün % 36'sını oluşturmaktadır.

Çankırı'nın doğal koşulları, toplam yüzölçümün %22'ünü teşkil eden çayır-mera alanı ve yem bitkileri üretimi ile hayvancılığa elverişli durumdadır.

Çizelge D.4 Çankırı İli Arazi Dağılımı (Çankırı İl Gıda, Tarım ve Hayvancılık Müdürlüğü 2014)

ARAZİNİN CİNSİ	Ha	Yeri (%)
Tarım Alanı	268.580	36
Orman Alanı	204.145	27
Çayır- Mera	149.520	20
Kullanılmayan ve Yerleşim Alanı	126.755	17
TOPLAM	749.000,0	100

4342 Sayılı Mera kanununun yürürlüğe girmesi ile birlikte; daha önce çeşitli kanunlarla tahsis edilmiş veya kadimden beri kullanılmakta olan mera, yaylak, kışlak vb. yerlerin tespiti, tahdidi ile ilgili köy veya belediyelere tahsislerinin yapılması, en iyi şekilde kullanılabilmesi, bakım ve ıslahlarının yapılarak verimliliklerinin artırılması çalışmaları ilimizde başlatılmış olup, programlar dahilinde kanun uygulamaları devam etmektedir.

İlimizdeki meraların büyük bir kısmı zayıf ve orta mera niteliğindedir.

D.5. Sulak Alanlar

İlimizde ulusal veya uluslararası öneme sahip olan tescilli sulak alan bulunmamakla beraber irili ufaklı göl, gölet ve akarsular mevcuttur. Bunlardan en önemli olan Kızılırmak'tır.

D.6. Tabiat Varlıklarını Koruma Çalışmaları

Tabiat Anıtı:

Tabii ve tabiat olaylarının meydana getirdiği özelliklere ve bilimsel değerlere sahip milli park esasları dahilinde korunan tabiat parçalarıdır.

İlimizde Bulunan Tabiat Anıtları

Dokuz Kardeşler Çamı Tabiat Anıtı

Yeri : Çankırı İli Çerkeş İlçesi Karacahöyük Köyü
Yaşı : Tahmini 200
Boyu : 25 m
Çapı : 280 cm; Kapladığı alan 465 m²
Özelliği : Tek gövdeden çıkan 8 çatal şeklinde dallanması
Tescil Tarihi : 1994

Koca Meşe Tabiat Anıtı

Yeri : Çankırı İli Yapraklı İlçesi Karacaözü Köyü
Yaşı : Tahmini 500
Boyu : 12 m
Çapı : 449 cm; kapladığı alan 256 m²
Özelliği : Üç ayrı gövdenin birbirine kaynaması sonucu oluşan birleşik gövdeli yapı
Tescil Tarihi : 2005

Demir Meşe Tabiat Anıtı

Yeri : Çankırı İli Eldivan İlçesi Küçükacıbey Köyü Köyaltı Mevkii
Yaşı : Tahmini 700- 1000 yıllık
Boyu : 13 m
Çapı : 198 cm; kapladığı alan 230 m²
Özelliği : Ankara Savaşına tanıklık eden tarihsel yaşa sahip olması
Tescil Tarihi : 2006

Paşasultan Çamı Tabiat Anıtı

Yeri : Çankırı İli Orta İlçesi Yenice Köyü Paşasultan Türbesi Mevkii
Yaşı : Tahmini 400-500 yıllık
Boyu : 15 m
Çapı : 162 cm; kapladığı alan 365 m²
Özelliği : Tarihi olması
Tescil Tarihi : 2007

Türbe Çamı Tabiat Anıtı

Yeri : Çankırı İli Eldivan İlçesi Büyükhacıbey Köyü, İldivan Dağı Mevkii
Yaşı : Tahmini 400-500 yıllık
Boyuna : 13 m
Çapı : 96 cm; kapladığı alan ise 298 m²
Özelliği : Boyunun yaklaşık iki katı genişliğinde tepe çatısına sahip, yayvan dallı olması
Tescil Tarihi : 2006

Çatal Çam Tabiat Anıtı

Yeri : Çankırı İli Ilgaz İlçesi Arpayeri Köyü, Kayaardı Tarlaları Mevkii
Yaşı : Tahmini 280-350 yıllık
Boyu : 24,8 m
Çapı : 151 cm; kapladığı alan ise 450 m²
Özelliği : Yayvan dallı, çatal gövde özelliği
Tescil Tarihi : 2007

Yağmur Çamı (Gedene Anıt Ağaç) Tabiat Anıtı

Yeri	: Çankırı İli Eldivan İlçesi Çukuröz Köyü, Kızılca Mevkii
Yaşı	: Tahmini 450-500 yıllık
Boyu	: 15 m
Çapı	: 94 cm
Özelliği	: Yaygın tepe yapısı, çatal gövde özelliği, yaşlı olması
Tescil Tarihi	: 2009

Tabiat Parkları: Bitki örtüsü ve yaban hayatı özelliğine sahip, manzara bütünlüğü içinde halkın dinlenme ve eğlenmesine uygun tabiat parçalarıdır.

İlimizde Bulunan Tabiat Parkları

Kenbağ Tabiat Parkı

2004 yılında mesire yeri olarak tescil edilen ve 2007 yılında ihale edilerek işletmeciliği 29 yıllığına kiraya verilen 36 hektarlık Kenbağ B Tipi Mesire Yeri, taşıdığı kaynak değerleri sonucu 11/07/2011 tarihli Bakanlık Makamı Olur'u ile Tabiat Parkına dönüştürülmüş, henüz Uzun Devreli Gelişim Planı yapılmamıştır.

Kenbağ Tabiat Parkı Giriş Kapısı

Kadıncayırı Tabiat Parkı

Alan, Turizm Bölgesi ilanından sonra, ağırlıklı olarak kış turizmine yönelik faaliyetler ve yatırımlar ile ön plana çıkmıştır. Yıllardır yöre halkının piknik ve mesire yeri olarak kullandığı, festivallerin yapıldığı Kadıncayırı olarak bilinen bu alanda Bakanlığımızca incelemelerde bulunulmuş, statüsünün belirlenmesi için etüt ve envanter çalışması yapılmıştır.

Halkımızın eğlenme ve dinlenme ihtiyacının karşılanması, ziyaret esnasında yörede bulunan bitki türlerini tanıyarak doğa bilincinin gelişmesi, doğal kaynakların tanıtımı ve korunması amaçlarına hizmet edecek olan turizm bölgesinin 422 hektarlık kısmının, Yıldıztepenin ağırlıklı olarak kış turizmine yönelik faaliyetlerini doğa ve yayla turizmi çeşitliliğiyle desteklemek amacıyla Tabiat Parkı olarak tescili ve değerlendirilmesinin uygun olacağına karar verilmiş ve 05.09.2012 tarih ve 1212 Sayılı olurları ve Genel Müdürlüğümüzün 12.12.2012 tarih ve 56123 sayılı yazıları ile 422 hektarlık bu alan Kadıncayırı adı ile Tabiat Parkı olarak tescil ve ilan edilmiştir.

Kadıncayırı Tabiat Parkı

2013 ve 2014 yıllarında günübirlik kullanımlar için alanda, piknik masaları, kamelyalar, ocuk oyun grupları, WC, Mescit, Kır Kahvesi, Kaytel (Zipline) ve 1. Kısım elektrik işleri yapılmıştır.

Hazım Dağlı Tabiat Parkı

Yapraklı ilçesinde bulunan, ilk olarak 2004 yılında mesire yeri olarak tescil edilen alan, 2009 yılında Tabiat Parkı olarak statüsü değiştirilmiştir. 126,3 hektarlık bir büyüklüğe sahip olan saha, 2007 yılında, işletilmek üzere 29 yıllığına işletmeciye kiraya verilmiştir. Yapraklı ilçe merkezine olan uzaklığı 14 km olup, ankırı il merkezine uzaklığı ise 44 km'dir. Alanın rakımı 1.680 metredir. Alan Yapraklı ilçesine ve yaylaya yakınlığı nedeniyle sosyo ekonomik açıdan potansiyel oluşturmaktadır. Mülkiyet durumu devlet ormanıdır. Manzara seyir noktaları, şenlik alanları ve günübirlik kullanım alanları mevcuttur.

Hazım Dağı Tabiat Parkı Giriş Kapısı

Tabiat Parkı İçerisinde Gölet

D.7. Sonuç ve Değerlendirme

İlimiz sınırları içerisinde Ilgaz Dağı Milli Parkı olmak üzere 1 adet Milli park bulunmaktadır. Çankırı'nın doğal koşulları, toplam yüzölçümün %20'sini teşkil eden çayır-mera alanı ve yem bitkileri üretimi ile hayvancılığa elverişli durumdadır. İlimizdeki meraların büyük bir kısmı zayıf ve orta mera niteliğindedir. İlde sulak alan bulunmamaktadır. Dokuz Kardeşler Çamı Tabiat Anıtı, Koca Meşe Tabiat Anıtı, Demir Meşe Tabiat Anıtı, Paşa Sultan Çamı Tabiat Anıtı, Türbe Çamı Tabiat Anıtı, Çatal Çam Tabiat Anıtı, Yağmur Çamı (Gedene Anıt Ağaç) Tabiat Anıtı olmak üzere 7 adet tabiat anıtı, Kenbağ Tabiat Parkı, Kadınçayırı Tabiat Parkı, Hazımdağı Tabiat Parkı olmak üzere 3 adet Tabiat Parkı bulunmaktadır.

Kaynaklar

Orman ve Su İşleri Bakanlığı IX. Bölge Müdürlüğü –Çankırı Şube Müdürlüğü(2014)
İl Gıda Tarım ve Hayvancılık İl Müdürlüğü(2014)
Orman ve Su İşleri Bakanlığı Ankara Orman Bölge Müdürlüğü Çankırı Orman İşletme
Müdürlüğü (2014)

E. ARAZİ KULLANIMI

Genel Toprak Yapısı

İç Anadolu Bölgesinin Kuzey geçit kesiminde yer alan İlimizin arazisi 4. jeolojik zamanda teşekkül etmiştir. İlin rakımı 550-2.565 m arasında değişmekte olup, Merkez İlçenin rakımı 750 metredir. İlin genel jeolojik yapısının oldukça dağlık ve engebeli oluşu tarım açısından dezavantaj olarak görülmektedir. İrili ufaklı 14 dağın mevcut olduğu bu engebelikler İlin yüzölçümünü %61'ini oluşturmaktadır. En alçak dağ 1.117 metre ile Bozkır dağı, en yüksek dağı ise 2565 metre ile Ilgaz dağıdır. Ova çok azdır. Vadi şeklinde düz araziler mevcuttur. Bozkır, Uluyazı, Yapraklı, Aydos, Eldivan, Aliözü gibi yayla özeliğine sahip vadiler ise zaman içerisinde erozyon sebebiyle jeolojik yapı değişikliğine uğramaktadır.

Akarsuların geçtiği alüvyal topraklar %2-5 meyillidir. Kızılırmak nehrinin İl sınırları içerisinde 30 km boyunca mikroklima kuşağı hüküm sürdüğünden polikültür tarım yapılabilir. İlin genel toprak yapısı organik maddece oldukça fakir oluşu özellikle su erozyonundan kaynaklanmaktadır.

Çankırı İlinde doğal bitki örtüsü florasını karaçam, sarıçam, ardıç, ladin ve köknar gibi orman ağaçları ile ahlat, kızılçık gibi meyve ağaçları teşkil eder. Alt florada ise hububat, yemlik ve yemeklik baklagiller ile deve diken, yumak, ayrik otu gibi bitkiler bulunur

Genellikle çıplak dağlar ve platolar ile kaplı Çankırı ili toprakları toprak erozyonu tehdidi altındadır. Merkez, Şabanözü, Orta, Çerkeş ve güneyde bulunan ilçelerde 100.000 hektar civarındaki alanda şiddetli toprak erozyonu vardır.

İlin ana toprak grupları şunlardır :

a)Alüviyal Topraklar: Yüzey sularının tabanlarında yada etki alanlarında akarsularca taşınıp yığılmış genç sedimentler üzerinde yer alan düz yada düze yakın az eğimli yerlerdeki genç topraklardır. Kızılırmak havzası, Devres Çayı çevresindeki ovalar ,Tatlıçay'ın yatağı, Melan Çayı çevresi ve Çerkeş ovaları bu topraklarla kaplıdır.

b)Kolüvyal Topraklar: Yüzeysel akımla yada derelerin kısa mesafelerden taşıyarak eğimin azaldığı yerlerde bıraktıkları maddelerle oluşmuş genç topraklardır. Orta ilçesi ve çevresinde doğal eğimin %2 yi aştığı ovalık alanlar bu topraklarla kaplıdır.

c)Kestane Renkli Topraklar: Derinlikleri fazla çeşitli toprak katlarından oluşan yaşlı topraklardır.Çerkeş ilçesinin batısı ve doğusu ile Kurşunlu'nun güney kesimi dışındaki tüm yöreler bu topraklarla kaplıdır .Doğal bitki örtüsü kısa ve uzun otlarla çalılardan ve seyrek ağaçlardan oluşmaktadır.

d) Kahverengi Orman Toprakları: Genç topraklar ile yaşlı topraklar arasında kalan bu topraklar yüksek oranda kireç içeren ana maddeler üzerinde gelişmiştir. Toprağın üst katı gözenekli ve kalıntılı bir yapıdadır. Çerkeş'in kuzeyinde kestane renkli topraklardan sonra başlayan alanlar ile ilin kuzeyinde kahverengi topraklardan sonra başlayan alanlar bu tür topraklarla kaplıdır. Doğal bitki örtüsü kışın yaprağını döken ağaç ve çalılardır.

e) Kireçsiz Kahverengi Orman Toprakları: Toprağın üst katı iyi oluşmuş ve gözenekli bir yapı gösterir. Minerallerden ayrı yada az karışmış durumda asit karakterli organik maddeler içerir. Çerkeş ve Ilgaz ilçelerinin güneyi ile Orta ilçesinin batısı bu tür topraklar ile kaplıdır.

f) Kahverengi Topraklar: Yaşlı topraklardır. Şiddetli erozyon nedeni ile toprak katlarında yüksek miktarda kalsiyum birikmektedir. Toprağın üst katı belirgin gözenekli yapıdadır. Orta derecede organik madde içerir.

Şabanözü ilçesi çevresi bu topraklarla kaplıdır. Doğal bitki örtüsü kısa yada orta boylu otlar ve çayırlardır.

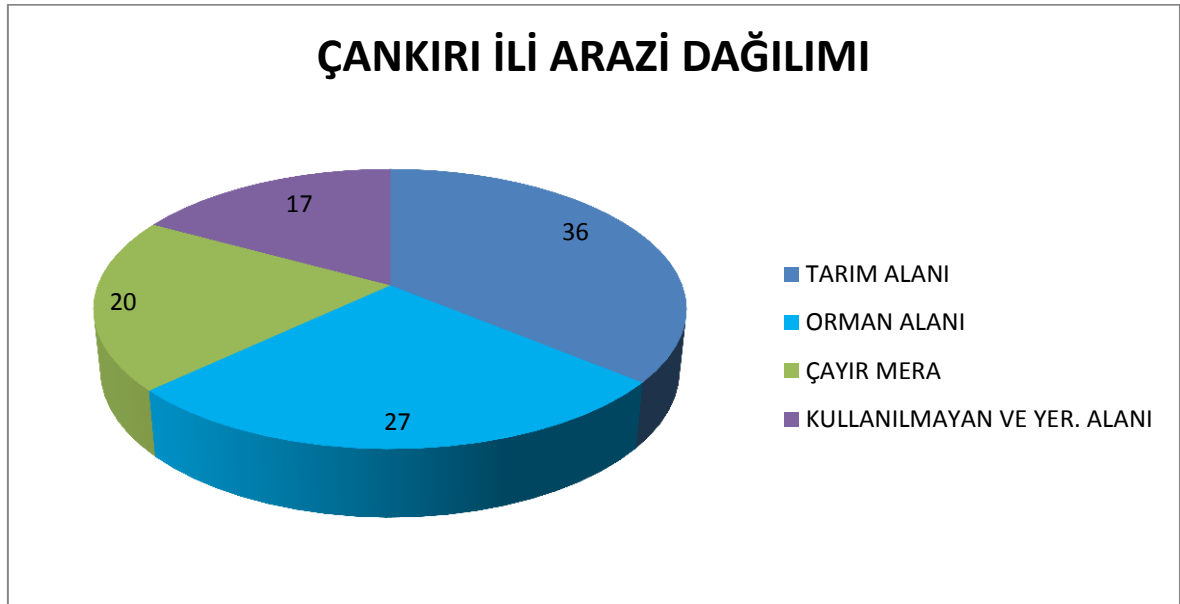
Bu ana toprak gurupları dışında ilimiz topraklarının çeşitli yerlerine dağılmış durumda kumlu, çakıllı, molozlu, ırmak ve taşkın yatakları ile çıplak kayalıklar bulunmaktadır. İlde görülen iklim ve jeolojik yapı farklılıkları ile vejetasyondaki çeşitlilik değişik özelliklere sahip toprakların oluşumuna neden olmuştur.

İlimizde 268.580 ha tarım alanı vardır. Bunun 38.295 ha sulu, 230.285 ha kuru tarım arazisidir. Arazilerinin büyük bir kısmı tarla bitkileri ekiliş alanı olarak kullanılmaktadır. Toplam Ekiliş yapılan tarla alanı 140.492,2 ha, nadas alanı 81.009,6 ha, tarıma elverişli olduğu halde kullanılmayan alan 47.078,2 ha 'dır. İlimizde 2.484,1 ha meyve, 6.466 ha sebze alanı mevcuttur

E.1. Arazi Kullanım Verileri

Çizelge D.4 Çankırı İli 2014 Arazi Dağılımı (Çankırı İl Gıda, Tarım ve Hayvancılık Müdürlüğü 2014)

ARAZİNİN CİNSİ	Ha	Yeri (%)
Tarım Alanı	268.580	36
Orman Alanı	204.145	27
Çayır- Mera	149.520	20
Kullanılmayan ve Yerleşim Alanı	126.755	17
TOPLAM	749.000,0	100

Grafik E.1 –Çankırı İlinin 2014 Yılı Arazi Kullanım Durumu (Çankırı Gıda, Tarım ve Hayvancılık İl Müdürlüğü, 2014)

Çizelge E.1-Çankırı İlinin 2014 yılı Arazilerinin Kullanımına Göre Arazi Sınıflandırılması
(Çankırı, Gıda, Tarım ve Hayvancılık İl Müdürlüğü)

Tarımsal Alanların Sınıfsal Dağılımı(İl GTH Müd.)									
									YILI:2014
	I. Sınıf(ha)	II. Sınıf(ha)	III. Sınıf(ha)	IV. Sınıf(ha)	V. Sınıf(ha)	VI. Sınıf(ha)	VII. Sınıf(ha)	VIII. Sınıf (ha)	İlçe Toplamı(Ha)
Toplam	51.720	82.013	81.307	53.540	-	-	-	-	268.580
İLÇE	MERKEZ	13.524	20.284	21.097	14.560	-	-	-	69.465
	ATKARACALAR	3.820	8.480	4.230	2.978	-	-	-	19.508
	BAYRAMÖREN	450	920	1.845	1.654	-	-	-	4.869
	ÇERKEŞ	4.922	9.000	10.254	3.439	-	-	-	27.615
	ELDİVAN	2.925	3.933	6.805	3.637	-	-	-	17.300
	ILGAZ	2.875	4.776	4.645	3.046	-	-	-	15.342
	KIZILIRMAK	7.630	6.698	8.134	4.930	-	-	-	27.392
	KORGUN	2.420	3.934	4.401	2.953	-	-	-	13.708
	KURŞUNLU	1.324	2.830	3.255	3.902	-	-	-	11.311
	ORTA	2.981	6.853	6.002	4.008	-	-	-	19.844
	ŞABANÖZÜ	3.965	8.528	5.191	4.500	-	-	-	22.184
	YAPRAKLI	4.884	5.777	5.448	3.933	-	-	-	20.042

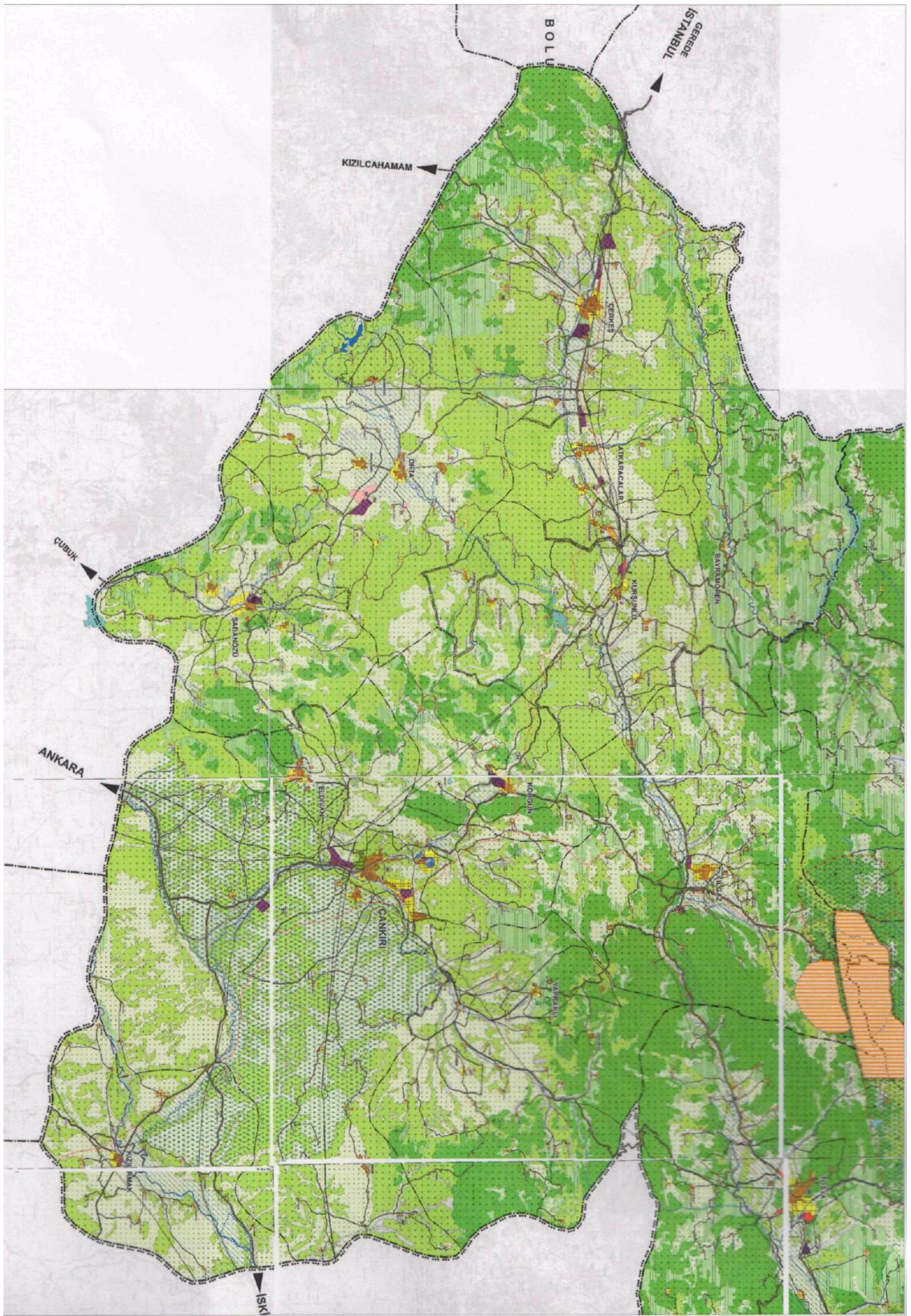
E.2. Mekânsal Planlama

E.2.1. Çevre düzeni planı

Çevre Düzeni Planı tanım olarak;

- ◆ Dengeli ve sürekli kalkınma amacına uygun olarak;
- ◆ Ekonomik kararlar ile ekolojik değerlerin birbirine entegrasyonuna imkan veren,
- ◆ Rasyonel doğal kaynak kullanımını sağlamak üzere; kalkınma planları ve bölge planlarını temel alarak arazi kullanım kararlarını ve bunlara ilişkin gelişme ve koruma hedef, politika ve stratejilerini belirleyen,
- ◆ Alt ölçekli planlara esas olmak üzere havza veya bölge bazında 1/50.000 veya 1/100.000 ölçekte hazırlanan,
- ◆ Plan notları ve plan açıklama raporu ile bütün olan üst ölçekli fiziki planlar olarak tanımlanmaktadır.

Sinop-Kastamonu-Çankırı illerine ait 1/100.000 lik çevre düzeni planı, mülga Çevre ve Orman Bakanlığı tarafından 23.01.2008 tarihinde onaylanmıştır. İlin çevre düzen planı aşağıda Harita E.1 de sunulmuştur.

T.C. ÇEVRE ve ORMAN BAKANLIĞI
Çevresel Etki Değerlendirmesi ve Planlama Genel Müdürlüğü

SİNOP-KASTAMONU-ÇANKIRI PLANLAMA BÖLGESİ
1/100 000 ÖLÇEKLİ ÇEVRE DÜZENİ PLANI

GÖSTERİM

SINIRLAR

IDARI SINIRLAR

- IL SINIRI
- İLÇE SINIRI
- BELEDİYE SINIRI
- MÜCAVİR SAHA SINIRI

PLANLAMA SINIRLARI

- PLAN ONAMA SINIRI
- PLANLAMA ALT BÖLGESİ SINIRI
- ÖZEL PLANLAMA ALANI SINIRI
- ÇEVRE DÜZENİ PLANI SINIRI

SU KAYNAKLARI KORUMA ALANI SINIRLARI

- MUTLAK KORUMA ALANI SINIRI
- KISA MESAFELİ KORUMA ALANI SINIRI
- ORTA MESAFELİ KORUMA ALANI SINIRI

ÖZEL KANUNLARLA PLANLAMA YETKİSİ VERİLEN ALANLAR

- KÜLTÜR VE TURİZM KORUMA VE GELİŞİM BÖLGESİ / TURİZM MERKEZİ
- MİLLİ PARK
- YABAN HAYATI GELİŞTİRME ALANI
- TABİATİ KORUMA ALANI

ARAZİ KULLANIMI

YERLEŞİK ALANLAR VE GELİŞME ALANLARI

- KENTSEL YERLEŞİM ALANI
- KENTSEL GELİŞME ALANI
- KIRSAL YERLEŞİM ALANI
- YAYLA YERLEŞİMİ

ÇALIŞMA ALANLARI

- BÜYÜK ALAN KULLANIMI GEREKTİREN KAMU KURULUŞ ALANI
- KONUT DIŞI KENTSEL ÇALIŞMA ALANI
- ORGANİZE SANAYİ BÖLGESİ
- SANAYİ ALANI
- KÜÇÜK SANATLAR ALANI (SANAYİ SİTELERİ)
- DEPOLAMA ALANI
- ORGANİZE TARIM ALANI

TURİZM ALANLARI

- TURİZM TESİS ALANI
- TERMAL TURİZM
- EKOTURİZM
- KIŞ SPORLARI VE KAYAK MERKEZİ
- ATLI SPOR
- BAĞCILIK VE ŞARAPÇILIK
- BAZALT KAYALARI
- TREKKING
- MAĞARA
- FİYORD
- MESİRE YERİ
- KALE
- KAYA MEZARI
- ÖREN YERİ
- ŞELALE
- HOYUK

BÜYÜK VE AÇIK ALAN KULLANIMLARI

- UNIVERSİTE KAMPUS ALANI
- BÜYÜK KENTSEL YEŞİL ALAN

TARIM ARAZİLERİ

- TARIM ARAZİSİ
- ÇAYIR- MERA

ORMAN VE AĞAÇLANDIRILACAK ALANLAR

- ORMAN ALANI
- AĞAÇLANDIRILACAK ALAN
- MESİRE ALANI

DİĞER ARAZİ KULLANIM ALANLARI

- ASKERİ ALAN

KORUMA ALANLARI

SİT ALANLARI

- BİRİNCİ DERECE ARKEOLOJİK SİT ALANI
- İKİNCİ VE ÜÇÜNCÜ DERECE ARKEOLOJİK SİT ALANI
- BİRİNCİ DERECE ARKEOLOJİK VE DOĞAL SİT ALANI
- DOĞAL SİT ALANI
- KENTSEL SİT ALANI

DOĞAL KARAKTERİ KORUNACAK ALANLAR

- KAYALIK-TAŞLIK ALAN VE KUMUL ALANI
- SAZLIK-BATAKLIK ALAN
- MAKİLİK-FUNDALIK-ÇALILIK ALAN
- KANYON
- PLAJ- KUMSAL

EKOLOJİK ÖNEME SAHİP ALANLAR

- SULAK ALAN
- ÖNEMLİ KUŞ ALANI
- ÖNEMLİ BİTKİ ALANI
- ÖNEMLİ ORMAN ALANI

YAPI YASAĞI GETİRİLEN ALANLAR

- JEOLÖJİK SAKINCALI ALAN

ALTYAPI

ULAŞIM

KARAYOLLARI

- BİRİNCİ DERECE YOL
- İKİNCİ DERECE YOL
- ÜÇÜNCÜ DERECE YOL
- KENT İÇİ YOL
- KÖY YOLU
- TURİSTİK TUR GÜZERGAHI
- KENTİÇİ KAVŞAK
- KENTDİŞİ KAVŞAK

DEMİRYOLLARI

- DEMİRYOLU
- TELEFERİK HATTI

DENİZYOLLARI

- LIMAN
- YAT LIMANI-BALIKÇI BARINAĞI
- TERSANE
- LIMAN-BALIKÇI BARINAĞI
- DENİZ ULAŞIM BAĞLANTISI
- YAT TURİZMİ GÜZERGAHI

HAVA YOLLARI

- HAVAALANI

ENERJİ - SULAMA

ENERJİ ÜRETİMİ

- KULLANIMA VE SULAMA SUYU BARAJI
- SULAMA VE İÇME SUYU BARAJI
- İÇME SUYU BARAJI
- TERMİK SANTRAL
- HİDROELEKTRİK SANTRALI
- SULAMA ALANI

ENERJİ TAŞINIMI

- ENERJİ İLETİM HATTI
- DOĞALGAZ BORU HATTI

SU YÜZEYLERİ

- GÖL-GÖLET
- NEHIR
- DERE

ATIK VE ARITMA TESİSLERİ

- KATI ATIK DEPOLAMA VE BERTARAF TESİSİ
- ARITMA TESİSİ

Ölçek: 1/100.000

0 1 2 4 6
Kilometre

E.3. Sonuç ve Değerlendirme

İlimiz toprakları erozyon tehdidi altındadır. Kuzey ilçelerde taşlılık nispeten daha fazladır. Kızılırmak vadisinde toprak derinliği İlimizdeki diğer alanlara göre daha fazladır. Şiddetli erozyona maruz kalan bazı yerlerde toprağın tamamen yok olduğu görülmektedir. Yanlış gübre uygulamaları ve aşırı sulamanın yapıldığı alanlarda yer yer çoraklaşmalar meydana gelmektedir. Bazı bölgelerimizde miras yoluyla arazi parçalanmaları yüksek seviyelerdedir. Bu durum karlı işletmeciliği olumsuz yönde etkilemekte zamanla arazinin terk edilmesi durumunu ortaya çıkarmaktadır. Böylece kullanım dışında bırakılan tarım arazileri artmaktadır.

Sinop-Kastamonu-Çankırı illerine ait 1/100.000 lik çevre düzeni planı, mülga Çevre ve Orman Bakanlığı tarafından 23.01.2008 tarihinde onaylanmıştır.

Kaynaklar

Çankırı, Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü 2014
Çankırı, İl Gıda, Tarım ve Hayvancılık İl Müdürlüğü 2014

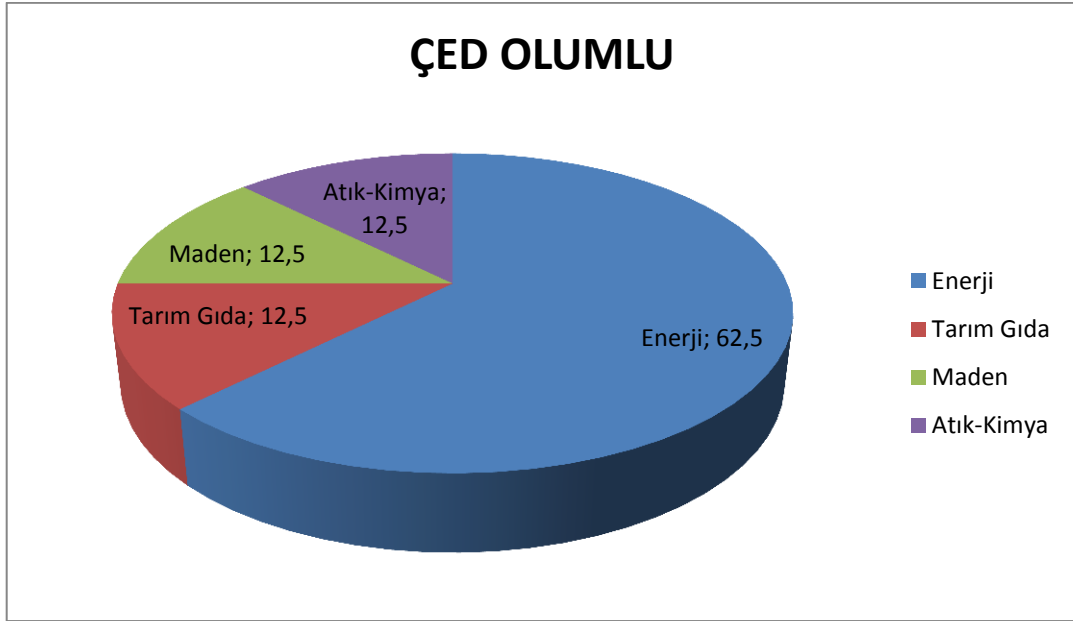
F. ÇED, ÇEVRE İZİN VE LİSANS İŞLEMLERİ

F.1. ÇED İşlemleri

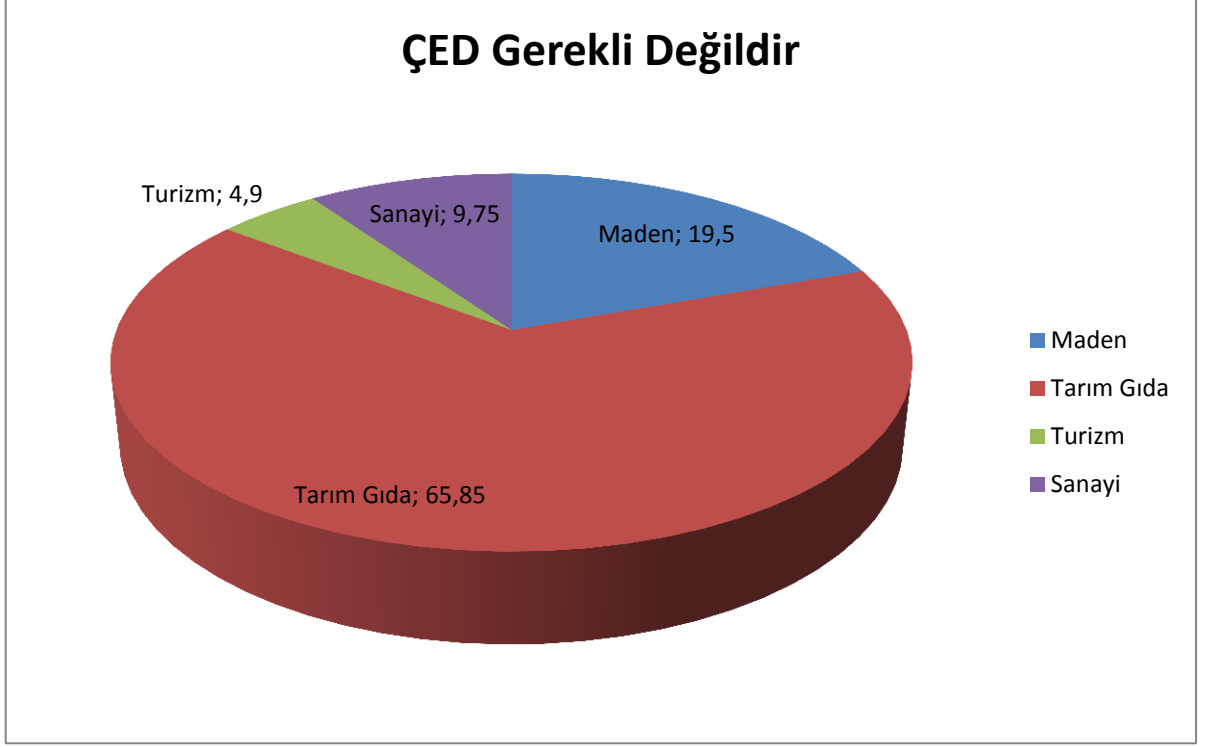
2014 yılı içerisinde “Çevresel Etki Değerlendirmesi Yönetmeliği” kapsamında Çevre Şehircilik İl Müdürlüğü tarafından verilen Ek-2 Listesi ÇED Gerekli ya da Gerekli Değildir Kararları, sayıları ve bunların sektörel dağılımları verilerek Çizelge F.1, Grafik F.1, Grafik F.2 oluşturulmuştur.

Çizelge F.1 – Çankırı İlinde Bakanlık merkez ve ÇŞİM tarafından (2014) Yılı İçerisinde Alınan ÇED Olumlu ve ÇED Gerekli Değildir Kararlarının Sektörel Dağılımı (Çankırı Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü, 2014)

Karar	Maden	Enerji	Sanayi	Tarım-Gıda	Atık-Kimya	Ulaşım-Kıyı	Turizm-Konut	TOPLAM
ÇED Gerekli Değildir	8	0	4	27	0	0	2	41
ÇED Olumlu Kararı	1	5	0	1	1	0	0	8

Grafik F.1 –Çankırı İlinde 2014 Yılı ÇED Olumlu Kararı Verilen Projelerin Sektörel Dağılımı (Çankırı Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü, 2014)

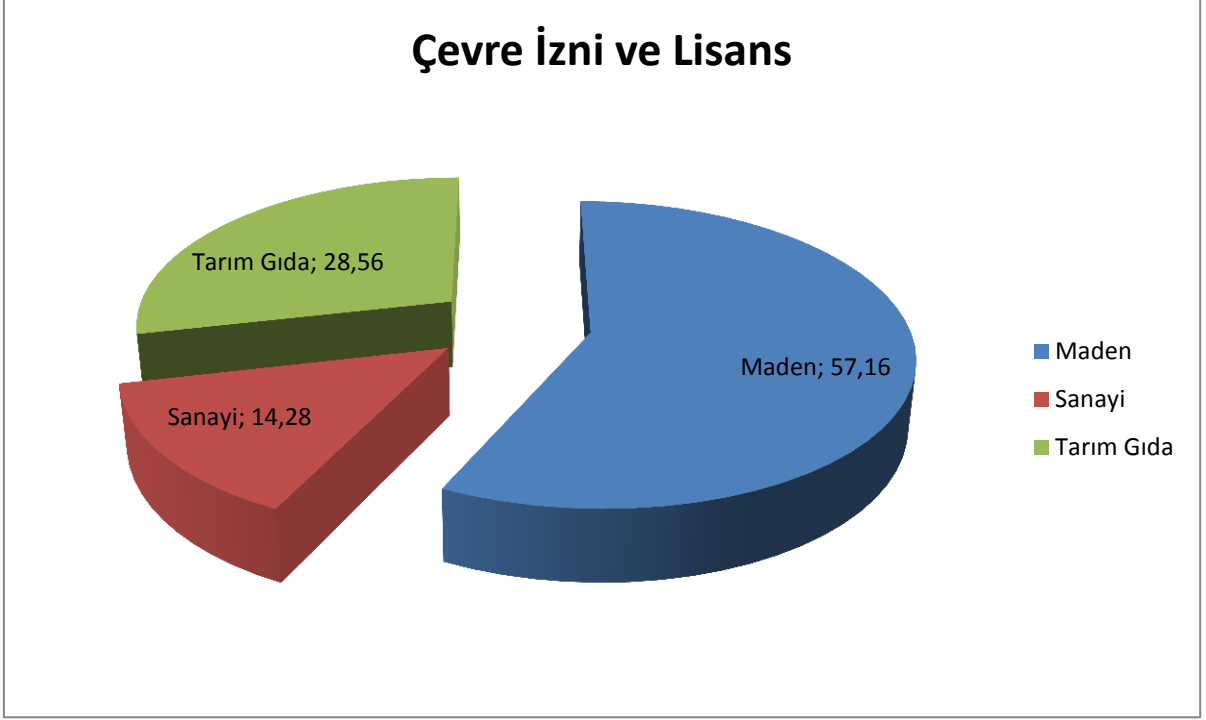
Grafik F.2 –Çankırı İlinde 2014Yılı ÇED Gerekli Değildir Kararı Verilen Projelerin Sektörel Dağılımı (Çankırı Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü, 2014)

F.2. Çevre İzin ve Lisans İşlemleri

2014 yılında Çevre Kanununca Alınması Gereken İzin ve Lisanslar Hakkında Yönetmelik kapsamında 5 adet geçici faaliyet belgesi, 7 adet çevre izni belgesi verilmiştir.

Çizelge F.2 – Çankırı İlinde 2014 Yılında ÇŞİM Tarafından Verilen Geçici Faaliyet Belgesi ve Çevre İzni/Çevre İzni ve Lisansı Belgesi Sayıları (Çankırı Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü, 2014)

	EK-1	EK-2	TOPLAM
Geçici Faaliyet Belgesi		5	5
Çevre İzni Belgesi		7	7
Çevre İzni ve Lisans		-	-
TOPLAM		12	12

Grafik F.3 – Çankırı İlinde 2014 Yılında Verilen Çevre İzni ve Çevre İzni ve Lisans Belgelerinin Sektörlere Göre Dağılımı (Çankırı Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü, 2014)

Grafik F.4 –Çankırı İlinde 2014 Yılında Verilen Lisansların Konuları(Çankırı Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü, 2014)

F.3. Sonuç ve Değerlendirme

evre ve Şehircilik İl Müdürlüğümüzde 2014 yılında toplam 41 adet Proje Tanıtım Dosyası (PTD) tamamlanarak ÇED Gerekli Değildir kararı verilmiş olup Bakanlık merkez tarafından 8 adet ÇED Olumlu kararı alınmıştır. evre Kanununca Alınması Gereken İzin ve Lisanslar Hakkında Yönetmelik kapsamında 5 adet geçici faaliyet belgesi verilmiştir. 7 adet evre izni verilmiş olup evre izni ve lisansı belgesi verilmemiştir.

Kaynaklar

ankırı, evre ve Şehircilik İl Müdürlüğü, 2014

G. ÇEVRE DENETİMLERİ VE İDARİ YAPTIRIM UYGULAMALARI

G.1. Çevre Denetimleri

Bu rapor kapsamında denetim faaliyetleri değerlendirilirken, gerçekleştirilen denetimler planlı (rutin) ve ani (plansız-rutin olmayan) denetimler olarak ikiye ayrılmıştır. Planlı denetimler, bir ya da çok yıllık bir program çerçevesinde il müdürlüğümüz tarafından haberli veya habersiz olarak gerçekleştirilen denetimlerdir. Plansız denetimler ise;

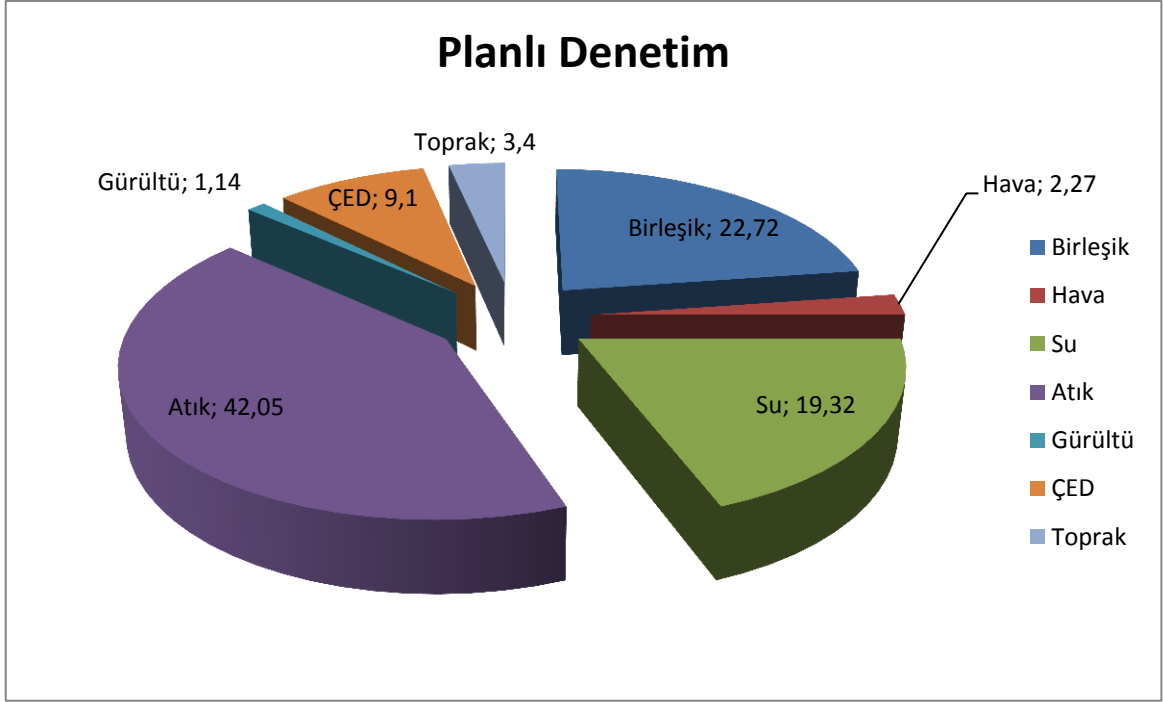
- izin yenileme prosedürünün bir parçası olarak,
- yeni izin alma prosedürünün bir parçası olarak,
- kaza ve olaylar sonrasında (yangın ve aniden ortaya çıkan kirlilikler gibi),
- mevzuata uygunsuzluğun fark edildiği durumlarda,
- Bakanlık ya da ÇŞİM tarafından gerek görülen durumlarda,
- ihbar veya şikâyet sonrasında

ani olarak gerçekleşen ve herhangi bir programa bağlı kalınmaksızın ÇŞİM tarafından yapılan denetimlerdir.

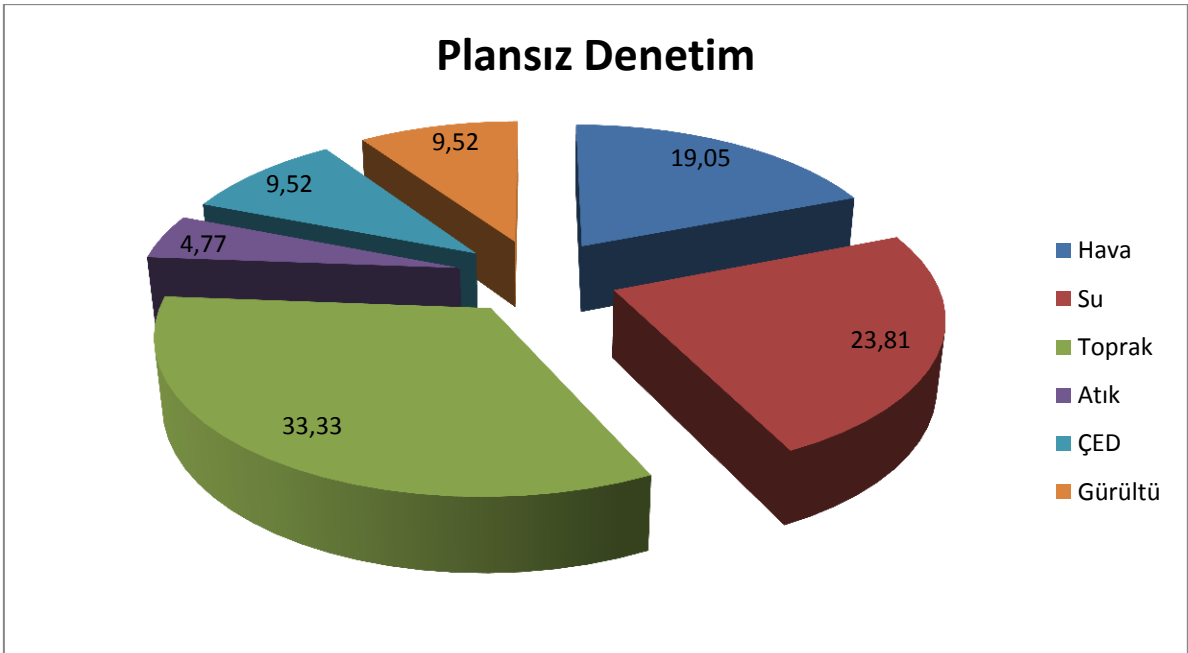
İldeki bilgiler kapsamında Çizelge G.1, Grafik G.1, Grafik G.2, Grafik G.3, Grafik G.4 oluşturulmuştur.

Çizelge G.1 –Çankırı İlinde 2014 Yılında ÇŞİM Tarafından Gerçekleştirilen Denetimlerin Sayısı (Çankırı Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü, 2014)

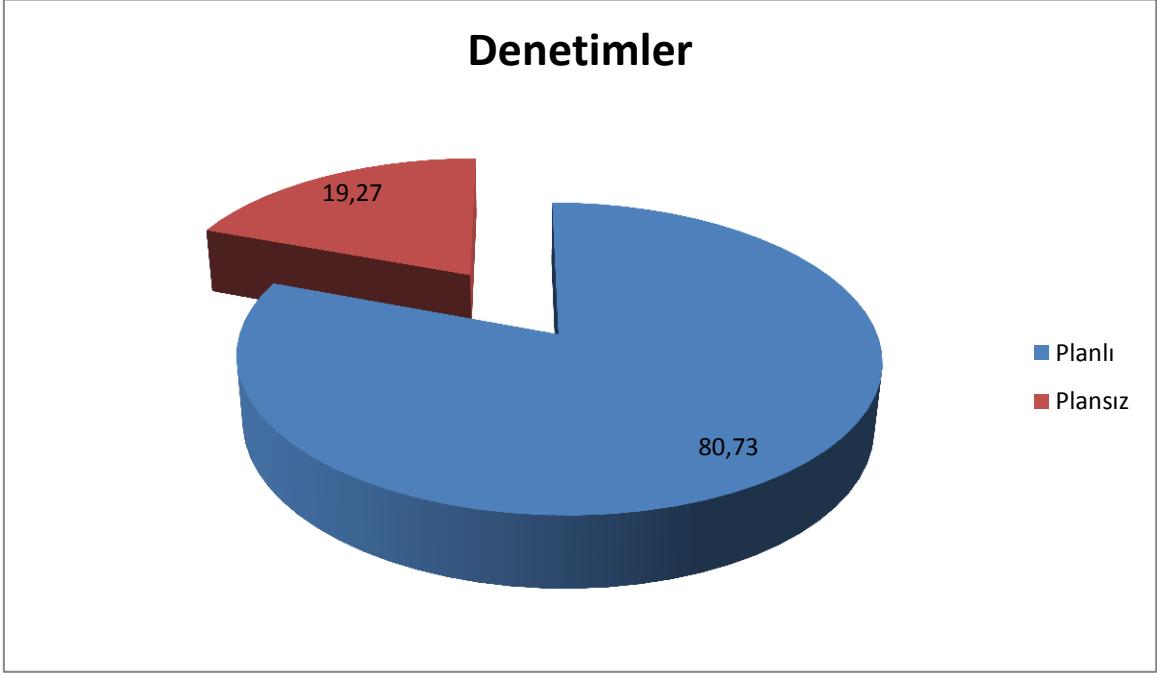
Denetimler	Birleşik	Hava	Su	Toprak	Atık	Kimya-sallar	Gürültü	Derin Deniz Deşarjı	ÇED	İzin	Toplam
Planlı denetimler	20	2	17	3	37	-	1	-	8	-	88
Ani (plansız) denetimler	-	4	5	7	1	-	2	-	2	-	21
Genel toplam	20	6	22	10	38	-	3	-	10	-	109

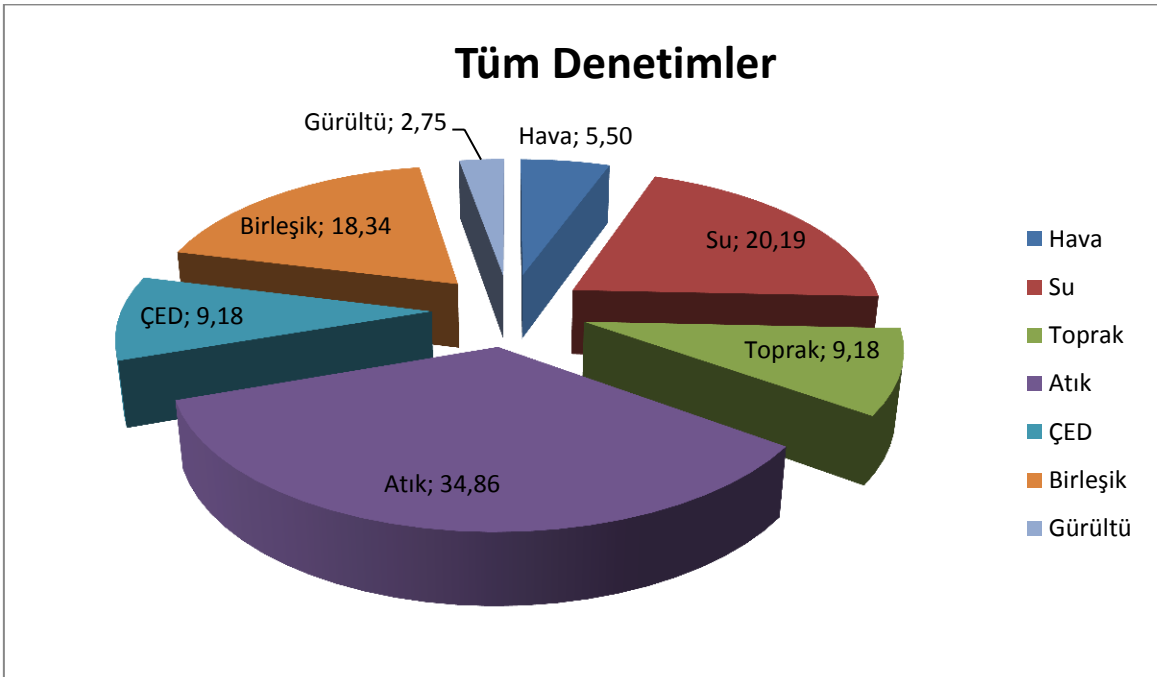
Grafik G.1 - Çankırı İlnde ÇŞİM Tarafından 2014 Yılında Gerçekleştirilen Planlı Denetimlerin Konularına Göre Dağılımı (Çankırı Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü, 2014)

Grafik G.2 –Çankırı İlin de ÇŞİM Tarafından 2014 Yılında Gerçekleştirilen Plansız Denetimlerin Konularına Göre Dağılımı (Çankırı Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü, 2014)

Grafik G.3–Çankırı İlinde ÇŞİM Tarafından 2014 Yılında Gerçekleştirilen Planlı ve Ani (Plansız) Çevre Denetimlerinin Dağılımı (Çankırı Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü, 2014)

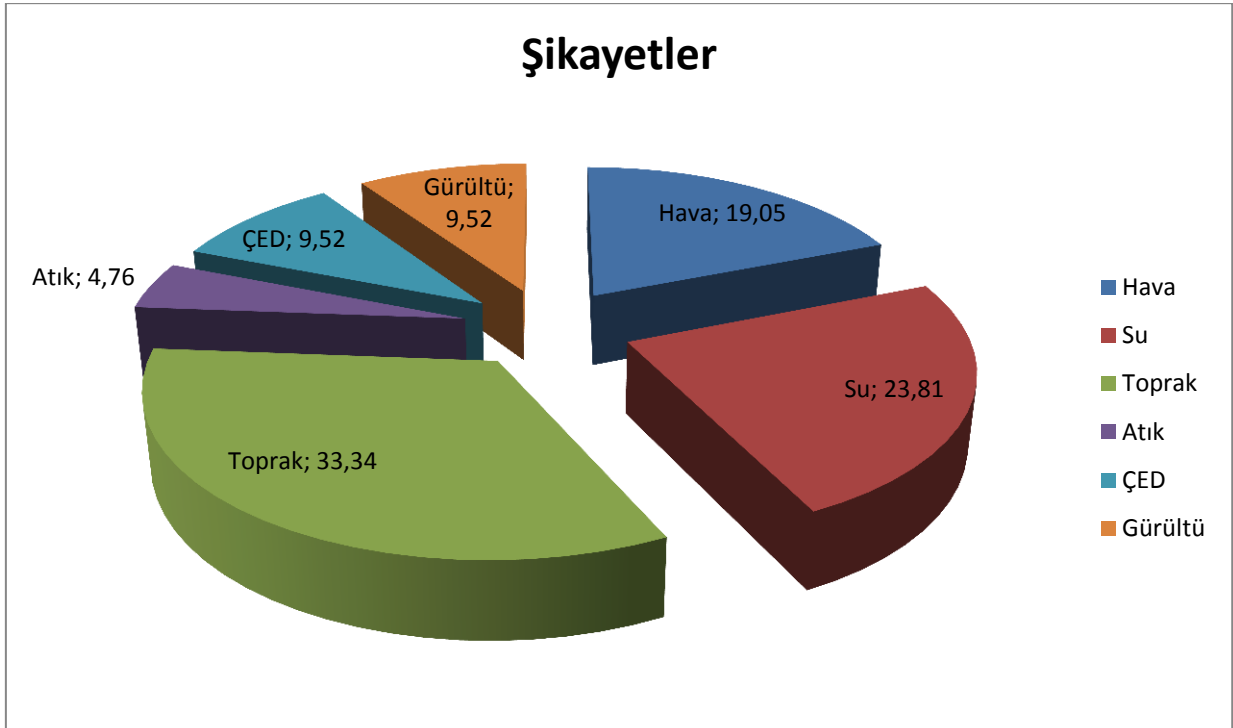
Grafik G.4–Çankırı İlinde ÇŞİM Tarafından 2014 Yılında Gerçekleştirilen Tüm Denetimlerin Konularına Göre Dağılımı (Çankırı Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü, 2014)

G.2. Şikâyetlerin Değerlendirilmesi

İldeki bilgiler kapsamında Çizelge G.2, Grafik G.5 oluşturulmuştur.

Çizelge G.2 –Çankırı İlinde 2014 Yılında ÇŞİM’e Gelen Tüm Şikâyetler ve Bunların Değerlendirilme Durumları (Çankırı Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü, 2014)

Şikâyetler	Hava	Su	Toprak	Atık	Kimyasallar	Gürültü	ÇED	TOPLAM
Şikâyet sayısı	4	5	7	1	-	2	2	21
Denetimle sonuçlanan şikâyet sayısı	4	5	7	1	-	2	2	21
Şikâyetleri denetimle sonuçlanma (%)	100	100	100	100	-	100	100	100

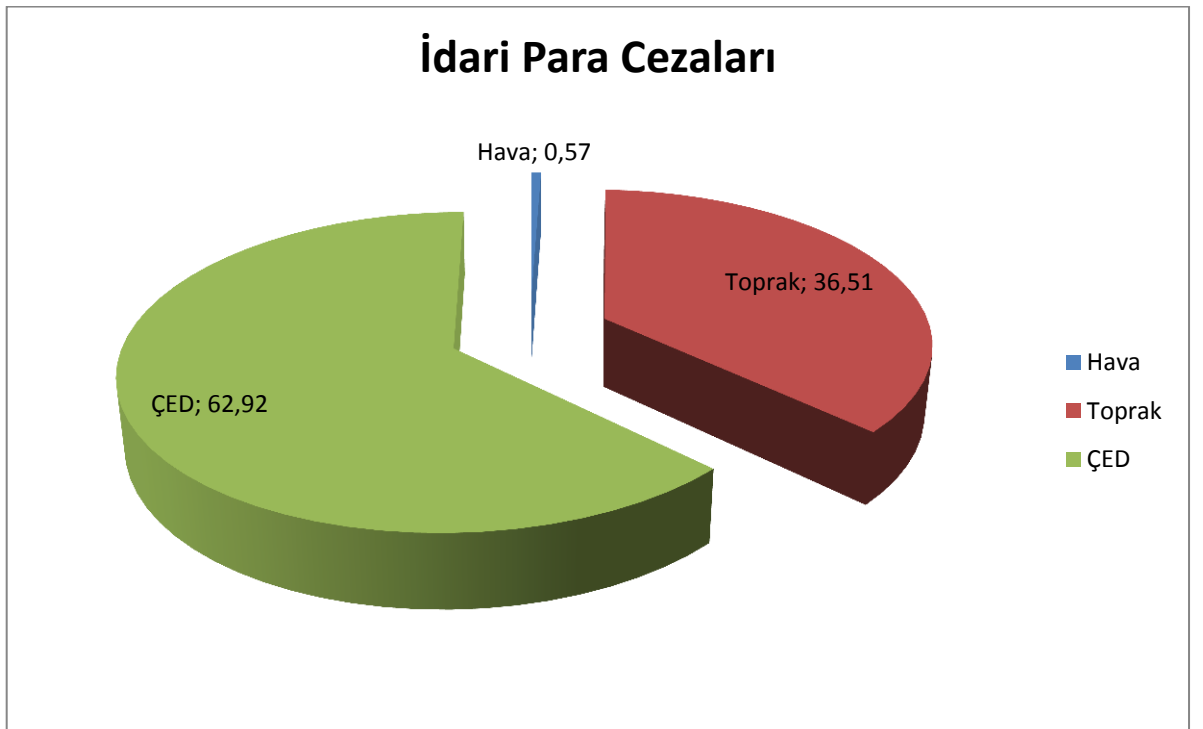
Grafik G.5 – Çankırı İlinde 2014 Yılında ÇŞİM Gelen Şikâyetlerin Konulara Göre Dağılımı (Çankırı Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü, 2014)

G.3. İdari Yaptırımlar

İldeki bilgiler kapsamında Çizelge G.3, Grafik G.6 oluşturulmuştur.

Çizelge G.3 –Çankırı İlinde 2013 Yılında ÇŞİM Tarafından Uygulanan Ceza Miktarları ve Sayısı (Çankırı Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü,2013)

	Hava	Su	Toprak	Atık	Kimyasallar	Gürültü	ÇED	Diğer	TOPLAM
Ceza Miktarı (TL)	668,04	-	42.232,00	-	-	-	72.782,00	-	115.682,04
Uygulanan Ceza Sayısı	2	-	1	-	-	-	6	-	9

Grafik G.6 – Çankırı İlinde 2014 Yılında ÇŞİM Tarafından Uygulanan İdari Para Cezalarının Konulara Göre Dağılımı (Çankırı Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü, 2014)

G.4. Çevre Kanunu Uyarınca Durdurma Cezası Uygulamaları

Çankırı ilinde 2014 yılı içerisinde faaliyeti durdurma/kapatma kararı verilmemiştir.

G.5. Sonuç ve Değerlendirme

İl Müdürlüğümüz tarafından 2014 yılında 88 Planlı, 21 plansız (ani) olmak üzere toplamda 107 denetim gerçekleştirilmiştir. Planlı denetimler ağırlıklı olarak Atık (37 denetim), birleşik (20 denetim), Su (17 denetim), ÇED (8 denetim), Toprak (3 denetim), hava (2 denetim), Gürültü (1 denetim) denetimleridir. Plansız denetimler ise Toprak (7 denetim), Su (5 denetim), hava (4 denetim), gürültü (2 denetim), ÇED(2 denetim) ve Atık (1 denetim) denetimleridir.

2014 yılı içerisinde hava, su, toprak, gürültü, çed ve atık konularında toplam 21 adet şikâyet intikal etmiştir. Şikâyetlerle ilgili olarak ilgili mevzuatlar kapsamında gerekli önlemlerin alınması amacıyla plansız(ani) denetimler yapılmıştır. İl Müdürlüğümüzce 9 adet idari yaptırım uygulanmıştır.

Kaynaklar

Çankırı, Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü,2014

H. ÇEVRE EĞİTİMLERİ

evre ve Şehircilik İl M¼d¼rl¼ė¼m¼z ¼nc¼l¼ė¼nde 05 Haziran D¼nya evre g¼n¼ dolayısıyla çeşitli sloganlar içeren, ilimizin merkezi yerlerine belli s¼re ile pankartlar asılmıŐtır. Muhtelif seminerler, paneller d¼zenlenmiŐ Bakanlığımızdan temin edilen kitap, dergi, broŐ¼r dağıtılarak yerel basın yayın araçlarından evre ile ilgili yayınlar yapılmıştır. İlk¼đretim ¼đrencileri ve lise ve dengi ¼đrenciler arasında evre konulu resim, Őiir ve kompozisyon yarıŐmaları yapılmış olup, 5 Haziran D¼nya evre G¼n¼ dereceye giren ¼đrencilere hediyeleri verilmiştir.

I. İL BAZINDA ÇEVRESEL GÖSTERGELER

1. GENEL

1.1. NÜFUS

NÜFUS									
GÖSTERGE: Nüfus artış hızı									
TANIM: Belirli bir dönemde, İl için nüfus büyüklüğünün ortalama yıllık artışıdır.									
Kullanılan Veri ve Gösterge Birimi: 1990-2014 dönemi İl nüfus artış hızı (%), Nüfus yoğunluğu (kişi/km ²)									
Durum ve eğilimler;									
Veri formatı									
ÇANKIRI İLİ									
Yıllar	1990	2000	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Nüfus (Kişi)	279.129	270.355	176.093	185.019	179.067	177.211	184.406	190.909	183.550
Nüfus Artış Hızı (%)		8,09	11,9	49,4	-32,7	-10,4	39,8	34,7	-39,3
Nüfus Yoğunluğu(kişi/k m2)	33	36	24	25	24	24	25	25	25
Yıllar							
Nüfus (Kişi)									
Nüfus Artış Hızı (%)									
Nüfus Yoğunluğu(kişi/k m2)									
Kaynak: TÜİK									
Değerlendirme ve Sonuçlar									
<p>Türkiye İstatistik Kurumunca açıklanan 2014 yılı genel nüfus sayım sonuçlarına ve Demografik niteliklere göre, yapılan değerlendirmede; Çankırı ili nüfusu 7.359 kişi azalarak 190.909 dan 183.550 kişiye inmiştir. Nüfus bakımından Çankırı nüfusunun %68,62 si il/ilçe merkezlerinde, %31,38'i belde ve köylerde yaşamakta iken Türkiye'de şehir nüfus oranı %91,80 ve köy nüfus oranı %8,20 dir.2014 yılında Çankırı'da kilometrekareye 25 kişi düşerken Türkiye'de 101 kişi düşmektedir. Çankırı ilinde 2014 yılında nüfus artış hızı binde -39.3dir.</p>									

NÜFUS**GÖSTERGE: Kentsel nüfus oranı**

TANIM: Belirli bir tarihte kentsel alan olarak tanımlanmış 20.001 ve üzeri nüfusa sahip yerleşim yerlerinde yaşayan nüfusun toplam nüfus içindeki oranıdır.

Kaynak: TÜİK

Kullanılan Veri ve Gösterge Birimi: 1990-2012 dönemi yıllık (1927, 1950 ve 1980 yılları da olacak şekilde) kırsal ve kentsel nüfus oranı (%),Türkiye geneli oranlarıyla karşılaştırılması

Durum ve eğilimler:**Veri formatı****TÜRKİYE**

	TÜRKİYE		ÇANKIRI		
	İl ve İlçe Merkezleri	Belde ve Köyler		İl ve İlçe Merkezleri	Belde ve Köyler
1927	3.305.879	10.342.391	1927	13.909	142.679
1950	5.244.337	15.702.851	1950	23.562	193.626
1980	19.645.007	25.091.950	1980	69.325	189.111
2000	44.006.274	23.797.653	2000	141.186	129.169
2010	56.222.356	17.500.632	2010	110.222	68.845
2011	57.385.706	17.338.563	2011	113.191	64.020
2012	58.448.431	17.178.953	2012	115.415	68.991
2013	70.034.413	6.633.451	2013	119.476	71.433
2014	71.286.182	6.409.722	2014	125.961	57.589

	TÜRKİYE		ÇANKIRI		
	İl ve İlçe Merkezleri (%)	Belde ve Köyler (%)		İl ve İlçe Merkezleri (%)	Belde ve Köyler (%)
1927	24,23	75,77	1927	8,89	91,11
1950	25,04	74,96	1950	10,85	89,15
1980	43,92	56,08	1980	26,83	73,17
2000	64,91	35,09	2000	52,23	47,77
2010	76,27	23,73	2010	61,56	38,44
2011	76,80	23,20	2011	63,88	36,12
2012	77,29	22,71	2012	62,59	37,41
2013	91,35	8,65	2013	62,58	37,42
2014	91,80	8,20	2014	68,62	31,38

Değerlendirme ve Sonuçlar

Ülkemizde 1927 yılında %24,23, 1950 yılında %25,04, 1980 yılında %43,92, 2000 yılında %64,91, 2010 yılında %76,27, 2013 yılında ise %91,35 olan kentsel nüfus oranı, 2014 yılında ise %91,80 yükselmiştir. Hızlı kentleşme ile birlikte sosyal, ekonomik, demografik ve çevresel sorunlar ortaya çıkmıştır. Plansız kentleşme ve gecekondulaşma ile hizmet sunumu bakımından sorunlu kentler oluşmuş ve çevre sorunları hızla büyümüştür. Ülkemizde artan kentsel nüfus oranına paralel olarak kentlerde yaşanan çevre sorunlarının da artması olasılığı vardır.

Çankırı ilinde 1927 yılında %8,89, 1950 yılında %10,85, 1980 yılında %26,83, 2000 yılında %52,23, 2010 yılında %61,56, 2013 yılında ise %62,58'a olan kentsel nüfus oranı, 2014 yılında ise %68,62'ye yükselmiştir

1.2 SANAYİ

SANAYİ																																													
GÖSTERGE: Sanayi Bölgeleri																																													
TANIM: Sanayinin belli alanlarda yapılanmasını sağlamak, kentleşmeyi yönlendirmek, çevre sorunlarını önlemek gibi amaçlarla mal ve hizmet üretim bölgeleri olarak hizmet sunmayı amaçlayan organize sanayi bölgeleri vb. sanayi bölgelerinin sayısının, toplam alanlarının ve ildeki planlı sanayileşme oranının zaman serisinde ifade edilmesidir.																																													
Kaynak: Sanayi İl Müdürlükleri, İl Sanayi Odası																																													
Kullanılan Veri ve Gösterge Birimi: İlde bulunan sanayi kuruluşlarının sayısı, sektörlerine göre sanayi bölgelerinin (Organize Sanayi Bölgeleri, Küçük Sanayi Siteleri, Endüstri İhtisas Bölgesi ilan edilmiş alanlar, Büyük Sanayi Siteleri vb.) sayısı, kapasitesi, alanı (ha), OSB ve diğer sanayi alanlarında yer alan sanayi kuruluşlarının sayısının ildeki tüm sanayi kuruluşları sayısına oranı (%)																																													
Durum ve eğilimler; Çankırı Korgun Organize Sanayi Bölgesi toplam 73 Hektar alan üzerinde 75 adet sanayi parselinden oluşmaktadır. OSB Bölgesinde halen çeşitli firmalara 52 adet parsel tahsis edilmiştir. Bölgede halen 26 firma çeşitli sektörlerde 1030 çalışanı ile üretim yapmaktadır. Şabanözü Organize Sanayi Bölgesi Bölgesinde halen çeşitli firmalara 24 adet parseli tahsis edilmiştir. Bölgede halen 16 firma çeşitli sektörlerde 2600 çalışanı ile üretim yapmaktadır. Çerkeş Organize Sanayi Bölgesi 13 adet sanayi parselinden oluşmaktadır. OSB Bölgesinde halen çeşitli firmalara 12 adet parsel tahsis edilmiş olup, Bölgede halen 3 firma çeşitli sektörlerde 95 çalışanı ile üretim yapmaktadır Çankırı-Yakınkent Organize Sanayi Bölgesinde bugüne kadar 3 yatırımcı firmaya tahsis gerçekleştirilmiştir.																																													
İLİMİZDEKİ ORGANİZE SANAYİ BÖLGELERİ (OSB)																																													
<table border="1"><thead><tr><th></th><th>MERKEZ YAKINKENT OSB</th><th>KORGUN OSB</th><th>ŞABANÖZÜ OSB</th><th>ÇERKEŞ OSB</th></tr></thead><tbody><tr><td>Kuruluş Yılı</td><td>2012</td><td>1977</td><td>2005</td><td>2002</td></tr><tr><td>OSB Büyüklüğü (dönüm)</td><td>5930</td><td>730 + (genişl. alanı 262,6)</td><td>570 +(genişl.alanı 330)</td><td>1220+(genişl. alanı 300)</td></tr><tr><td>Sanayi Alanı (dönüm)</td><td></td><td>560</td><td>339</td><td>488</td></tr><tr><td>Toplam Sanayi Parsel Sayısı</td><td>130</td><td>75</td><td>24</td><td>13</td></tr><tr><td>Tahsis Edilen Parsel Sayısı</td><td>3</td><td>52</td><td>24</td><td>12</td></tr><tr><td>Boş Parsel Sayısı</td><td>127</td><td>23</td><td>0</td><td>1</td></tr><tr><td>Tesis Sayısı</td><td>1</td><td>26</td><td>16</td><td>3</td></tr><tr><td>İstihdam</td><td>223</td><td>1030</td><td>2600</td><td>95</td></tr></tbody></table>		MERKEZ YAKINKENT OSB	KORGUN OSB	ŞABANÖZÜ OSB	ÇERKEŞ OSB	Kuruluş Yılı	2012	1977	2005	2002	OSB Büyüklüğü (dönüm)	5930	730 + (genişl. alanı 262,6)	570 +(genişl.alanı 330)	1220+(genişl. alanı 300)	Sanayi Alanı (dönüm)		560	339	488	Toplam Sanayi Parsel Sayısı	130	75	24	13	Tahsis Edilen Parsel Sayısı	3	52	24	12	Boş Parsel Sayısı	127	23	0	1	Tesis Sayısı	1	26	16	3	İstihdam	223	1030	2600	95
	MERKEZ YAKINKENT OSB	KORGUN OSB	ŞABANÖZÜ OSB	ÇERKEŞ OSB																																									
Kuruluş Yılı	2012	1977	2005	2002																																									
OSB Büyüklüğü (dönüm)	5930	730 + (genişl. alanı 262,6)	570 +(genişl.alanı 330)	1220+(genişl. alanı 300)																																									
Sanayi Alanı (dönüm)		560	339	488																																									
Toplam Sanayi Parsel Sayısı	130	75	24	13																																									
Tahsis Edilen Parsel Sayısı	3	52	24	12																																									
Boş Parsel Sayısı	127	23	0	1																																									
Tesis Sayısı	1	26	16	3																																									
İstihdam	223	1030	2600	95																																									
Kaynak: Ticaret ve Sanayi Odası Çankırı 2014																																													

(Sanayi Gruplarına Göre İşyeri Sayıları ve İstihdam Durumu

İlimizdeki Sanayi Sicil Belgesi sahibi sanayi kuruluşlarının yıllar itibariyle Sektörel dağılımı ve istihdam durumu aşağıdaki tabloda belirtilmiştir.

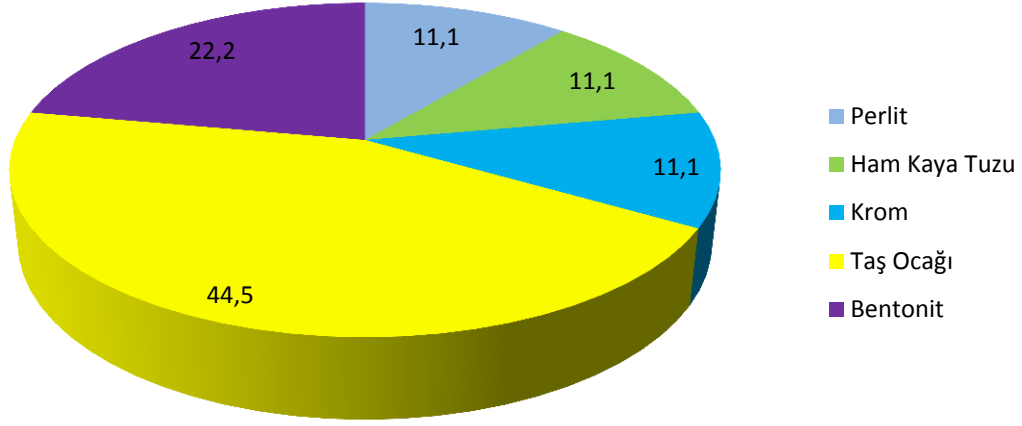
KAMU VE ÖZEL SEKTÖR	İŞYERİ SAYISI					İSTİHDAM SAYISI				
	2011	2012	2013	2014		2011	2012	2013	2014	DAĞILIM(%)
Madencilik	15	14	15	16		205	327	197	232	2,90
Gıda ve Yem	47	41	38	47		1400	1458	1708	1627	20,34
Makine-Teçhizat/ Madeni Eşya	26	24	28	33		1686	2393	2865	2741	34,26
Orman Ürünleri ve Mobilya	10	4	14	24		59	111	364	307	3,84

Kimya ve Plastik	9	6	3	7		166	47	14	139	1,74
Tekstil - Giyim Örme ve Deri	10	10	11	11		977	743	1454	1225	15,31
İnşaat Malzemeleri	19	51	32	40		342	2360	1654	1679	20,99
Kağıt ve Kağıt ürünleri	1	1	1	6		20	20	35	50	0,63
TOPLAM	137	151	142	184		4835	7459	8291	8000	100

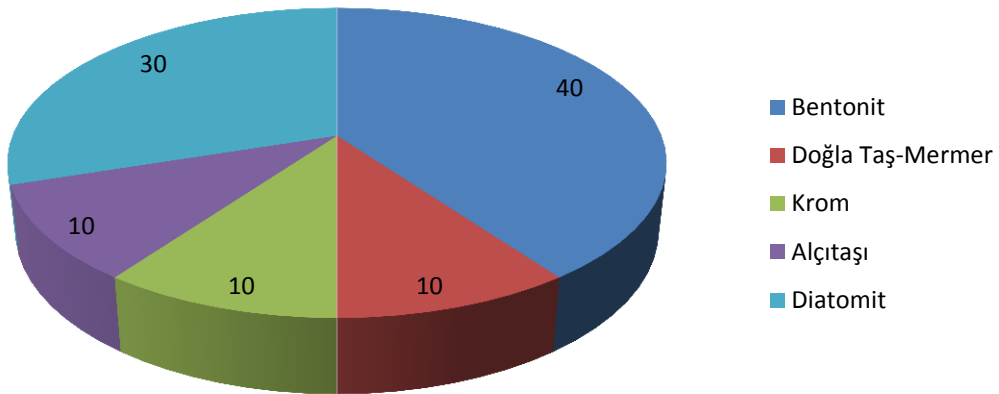
Değerlendirme ve Sonuçlar. Küçük ve Orta Ölçekli işletmelerin yarattığı istihdamın sektörlere göre 2014 yılı dağılımı incelendiğinde toplam işçi sayısının yaklaşık % 34,26 sı Madeni Eşya-Makine ve Teçhizat. Sanayinde, % 20,34'i Gıda ve Yem sanayinde, % 15,31'i Tekstil-Giyim sanayinde, % 20,99' u ise İnşaat Malzemeleri sanayinde, % 2,90'nı Madencilik sanayinde, % 3,84'ü Orman Ürünleri sanayinde ve % 1,74'ü Kimya ve Plastik sanayisine,0,63'ü ise Kağıt ve Kağıt ürünleri dayalı işletmelerde istihdam edilmektedir. Sanayi Sicil Kayıtlarına göre Sanayi İşletmelerinin % 14,13 Korgun OSB, % 1,63 Çerkeş OSB, % 8,70 Şabanözü OSB'inde yer almaktadır

SANAYİ
GÖSTERGE: Madencilik
TANIM: Bu gösterge, İlde yer alan farklı ruhsatlandırma grubuna göre verilen bir yılda kayıt altına alınmış maden ocakları, zenginleştirme tesisleri ve depolama alanlarının miktarının yıllara göre değişimini gösterir.
Kaynak: İl Özel İdare, MİGEM
Kullanılan Veri ve Gösterge Birimi: Türlerine göre maden ocağı ve tesisi sayısı, alanları (ha) ve yıllara göre değişimleri (%),
Durum ve eğilimler; 2007 yılı içerisinde İl Özel İdaresi tarafından verilen GSM ruhsatlarına göre maden ocağı tesisleri türlerine göre sayısı: 1 adet perlit madeni,1 adet ham kaya tuzu maden sahası,1 adet krom maden sahası, 4 adet Taş Ocağı maden sahası,2 adet bentonit maden sahası, ruhsatları verilmiştir. 2008 yılı içerisinde İl Özel İdaresi tarafından verilen GSM ruhsatlarına göre maden ocağı tesisleri türlerine göre sayısı :4 adet bentonit maden sahası, 1 adet Doğaltaş-Mermer maden sahası, 1 adet krom maden sahası, 1 adet alçıtaşı ocağı maden sahası, 3 adet diatomit maden sahası, ruhsatları verilmiştir. 2009 yılı içerisinde İl Özel İdaresi tarafından verilen GSM ruhsatlarına göre maden ocağı tesisleri türlerine göre sayısı: 2 adet bentonit maden sahası, 4 adet kalker ocağı maden sahası, 1 adet andezit ocağı maden sahası, 2 adet alçıtaşı ocağı maden sahası, 1 adet Doğaltaş-Mermer maden sahası, ruhsatları verilmiştir. 2010 yılı içerisinde İl Özel İdaresi tarafından verilen GSM ruhsatlarına göre maden ocağı tesisleri türlerine göre sayısı: 2 adet kaolen maden sahası, 1 adet manyezit ocağı maden sahası, 1 adet bazalt ocağı maden sahası, 1 adet çimento hammadde ocağı maden sahası, 5 adet kalker ocağı maden sahası, 1 adet mermer ocağı maden sahası, 4 adet kömür ocağı maden sahası, , ruhsatları verilmiştir. 2011 yılı içerisinde İl Özel İdaresi tarafından verilen GSM ruhsatlarına göre maden ocağı tesisleri türlerine göre sayısı: 1 adet Taş Ocağı maden sahası, 1 adet diyabaz Ocağı maden sahası, 1 adet mermer maden ocağı sahası, 1 adet kaya tuzu Ocağı maden sahası, 10 adet kalker ocağı maden sahası, 1 adet ve kömür maden ocağı sahası, 1 adet bentonit maden sahası, 1 adet bazalt ocağı maden sahası, 2 adet doğaltaş mermer ocağı maden sahası, ruhsatları verilmiştir. 2012 yılı içerisinde İl Özel İdaresi tarafından verilen GSM ruhsatlarına göre maden ocağı tesisleri türlerine göre sayısı: 1 adet Alçıtaşı Ocağı maden sahası, 9 adet Kalker Ocağı maden sahası, 1 adet manyezit maden ocağı sahası,1 adet perlit Ocağı maden sahası, 3 adet feldispat ocağı maden sahası, 1 adet bentonit maden sahası, 1 adet bazalt ocağı maden sahası, 4 adet kömür ocağı maden sahası, 1 adet manyezit ocağı maden sahası, 1 adet andezit ocağı maden sahası, ruhsatları verilmiştir. 2013 yılı içerisinde İl Özel İdaresi tarafından verilen GSM ruhsatlarına göre maden ocağı tesisleri türlerine göre sayısı: 1 adet Krom Ocağı maden sahası, 4 adet Kalker Ocağı maden sahası, 5 adet kömür ocağı maden sahası, 1 adet Jips Ocağı maden sahası, 2 adet Nikel ocağı maden sahası ,3 adet manyezit maden ocağı sahası, 1 adet bazalt ocağı maden sahası, 1 adet Talk maden sahası, 1 adet Demir ocağı maden sahası ruhsatları verilmiştir. 2014 yılı içerisinde İl Özel İdaresi tarafından verilen GSM ruhsatlarına göre maden ocağı tesisleri türlerine göre sayısı: 1 adet Krom Ocağı maden sahası, 4 adet Kalker Ocağı maden sahası, 2 adet mermer ocağı maden sahası, ruhsatları verilmiştir.

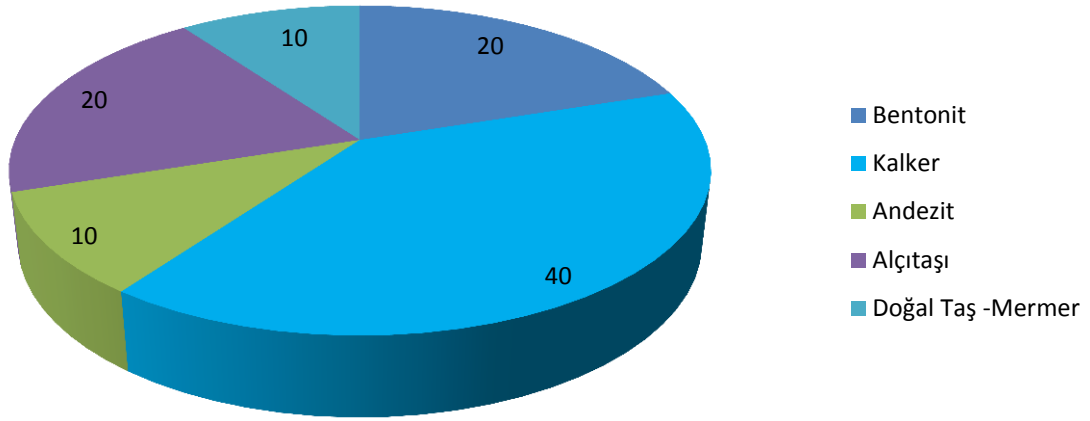
2007 Yılı Türlerine Göre Maden Ocağı

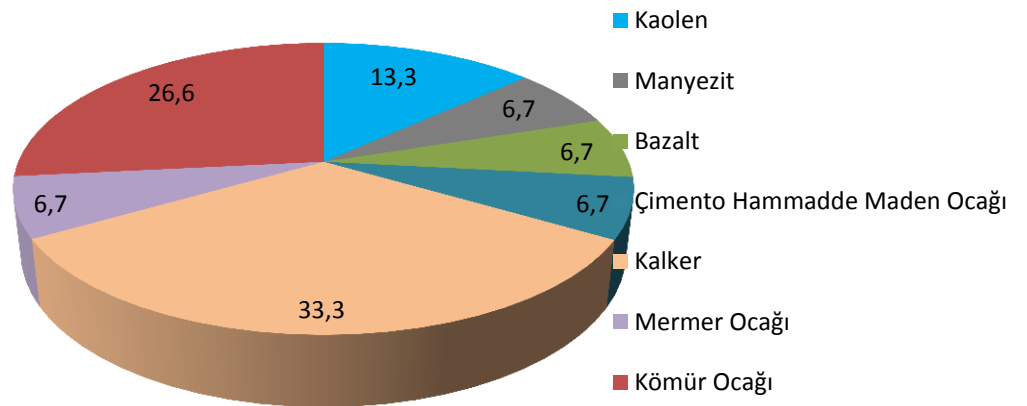
2008 Yılı Türlerine Göre Maden Ocağı

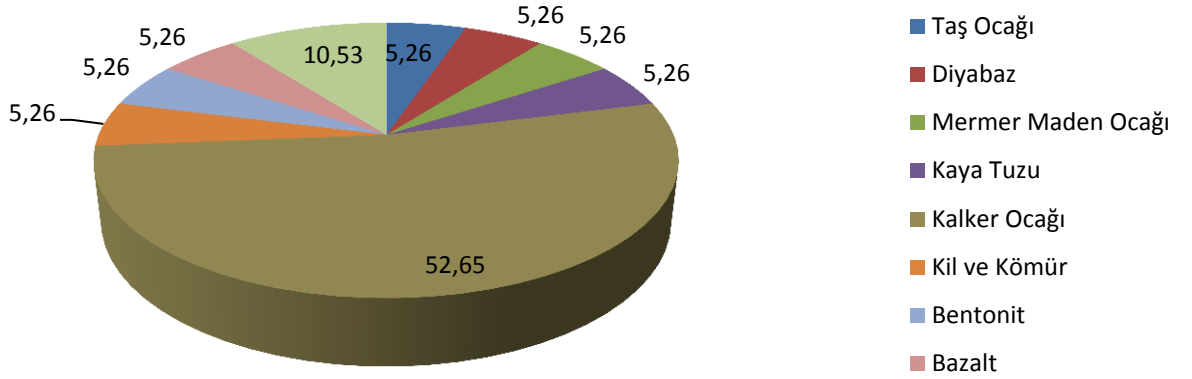
2009 Yılı Türlerine Göre Maden Ocağı

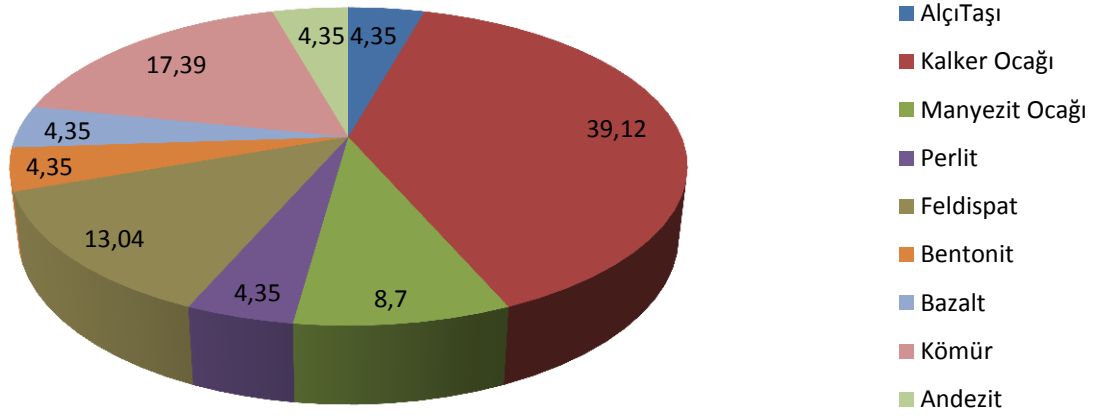
2010 Yılı Türlerine Göre Maden Ocağı

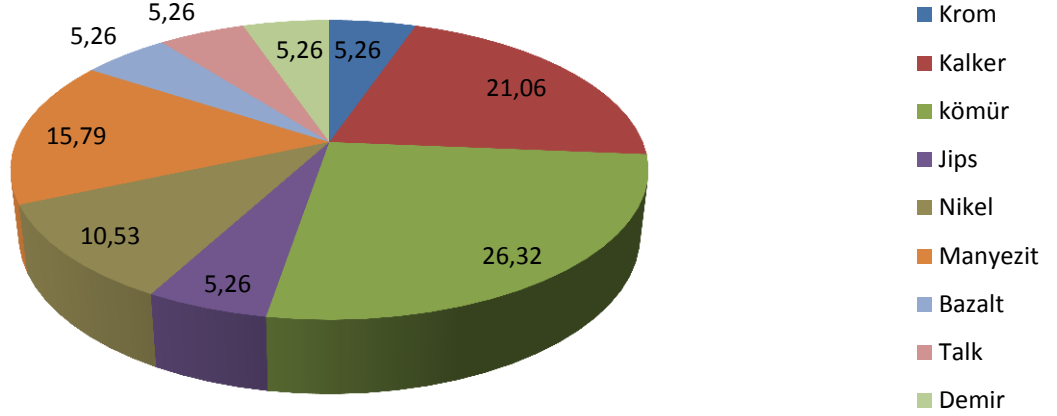
2011 Yılı Türlerine Göre Maden Ocağı

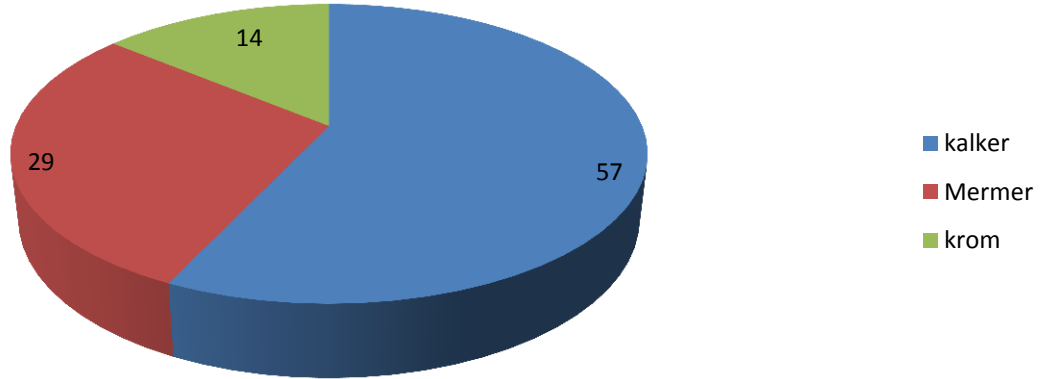
2012 Yılı Türlerine Göre Maden Ocağı

2013 Yılı Türlerine Göre Maden Ocağı

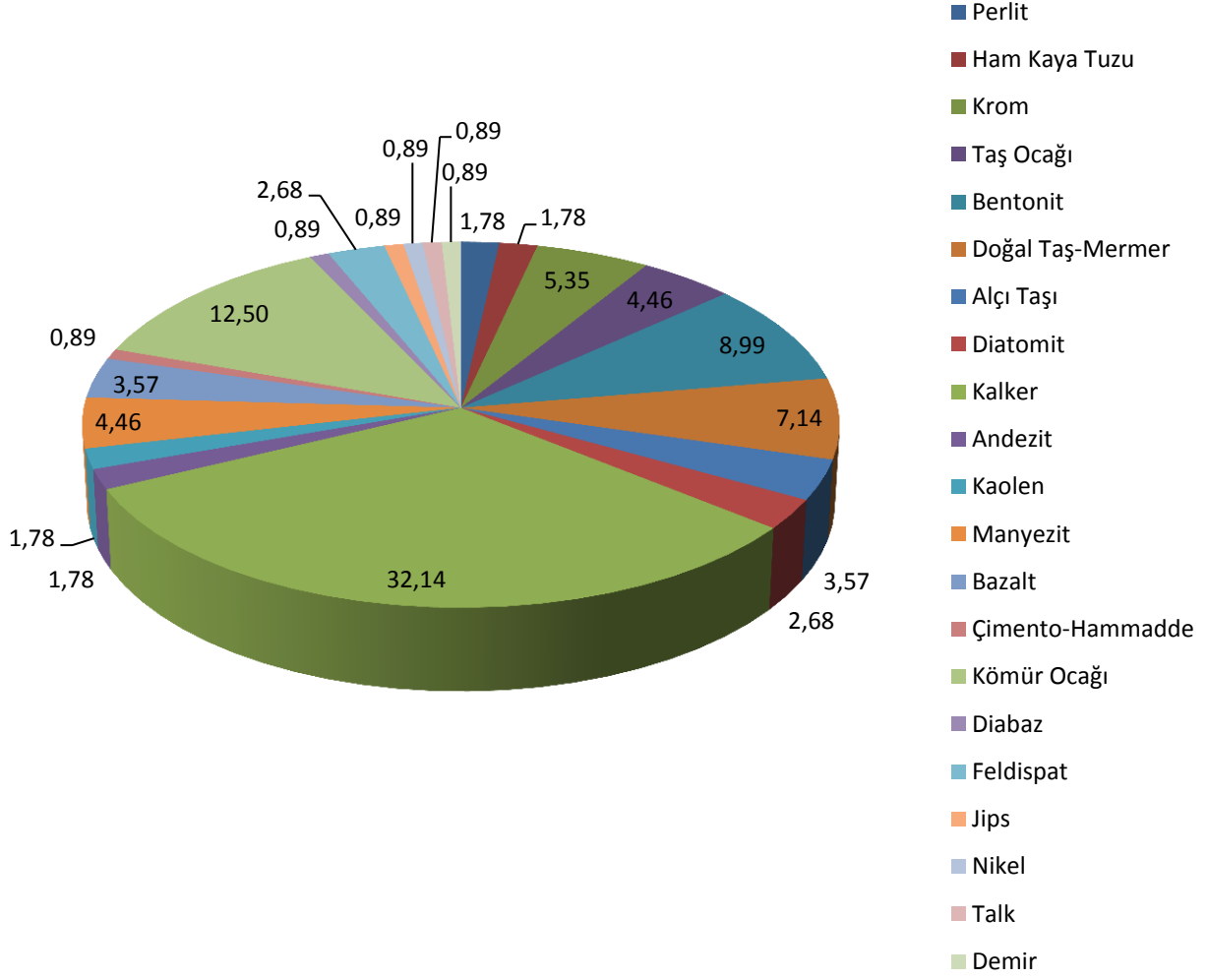
2014 Yılı Türlerine Göre Maden Ocağı

Değerlendirme ve Sonuçlar.

2007 yılından buyana İlimizde 2 adet perlit madeni, 2 adet ham kaya tuzu maden sahası,6 adet krom maden sahası, 5 adet Taş Ocağı maden sahası,10 adet bentonit maden sahası, 8 adet Doğaltaş-Mermer maden sahası, 4 adet alçıtaşı ocağı maden sahası, 3 adet diatomit maden sahası, 36 adet kalker ocağı maden sahası,2 adet andezit ocağı maden sahası, 2 adet kaolen maden sahası, 5 adet manyezit ocağı maden sahası, 4 adet bazalt ocağı maden sahası, 1 adet çimento hammadde ocağı maden sahası, 14 adet kömür ocağı maden sahası,1 adet diyabaz Ocağı maden sahası,3 adet feldispat ocağı maden sahası, 1 adet jips ocağı maden sahası, 1 adet nikel ocağı maden sahası, 1 adet talk ocağı maden sahası, 1 adet demir ocağı maden sahası ruhsatları verilmiştir

Türlerine Göre Maden Ocağı

3. İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ

İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ										
GÖSTERGE: Sıcaklık										
TANIM: Gösterge, ildeki yıllık ortalama sıcaklık değışimi ve Türkiye ortalamalarıyla karşılaştırılmasını ifade etmektedir.										
Kaynak: Meteoroloji Genel Müdürlüğü										
Kullanılan Veri ve Gösterge Birimi: İl için 1970-2012 yılları arası yıllık ortalama sıcaklık değerleri (°C), Türkiye Ortalama Değerleri										
Durum ve eğilimler;										
Veri formatı										
	1970	1980	1990	2000	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Türkiye ort. sıcaklık	13,5	12,7	12,9	13,1	13,7	15,1	12,8	13,8	13,8	14,5
İlin ort. sıcaklık	11,7	10,8	11,0	10,8	11,6	13,0	10,3	11,5	11,7	12,8
Değerlendirme ve Sonuçlar.										
<i>Türkiye nin 2014 yılı ortalama sıcaklık değeri 14,5 °C, Çankırı İlinin 2014 yılı sıcaklık ortalaması 12,8 °C, dir.</i>										

İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ										
GÖSTERGE: Yağış										
TANIM: Birim alana düşen ortalama yağış miktarının zaman serisinde ifade edilmesidir.										
Kaynak: Meteoroloji Genel Müdürlüğü										
Kullanılan Veri ve Gösterge Birimi: İl için 1970-2012 yılları arası yıllık ortalama yağış miktarları (mm)										
Durum ve eğilimler;										
Veri formatı										
	1970	1980	1990	2000	2009	2010	2011	2012	2013	2014
ortalama (kg/m2)	365,9	415,3	374,7	374,1	526,5	661,5	524,8	392,6	280,0	553,9
Değerlendirme ve Sonuçlar.										
Çankırı ilinde yıllık ortalama yağış miktarı 2014 yılı için 553,9(mm)										

İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ										
GÖSTERGE: Deniz suyu yüzey sıcaklığı										
TANIM: Bu gösterge, deniz suyu yüzey sıcaklığının 1975'ten bu yana yıllık değişimini ifade eder.										
Kaynak: Meteoroloji Genel Müdürlüğü										
Kullanılan Veri ve Gösterge Birimi: Çankırı ilinin denize kıyısı bulunmamaktadır.										
Durum ve eğilimler;										
Veri formatı										
	1975			2010	2011	2012
Yıllık Ortalama										
Değerlendirme ve Sonuçlar. Çankırı ilinin denize kıyısı bulunmamaktadır.										

3.HAVA KALİTESİ

HAVA KALİTESİ		
GÖSTERGE: Hava Kirlenmeleri		
TANIM: Bu gösterge; havadaki SO ₂ ve PM ₁₀ konsantrasyon miktarını göstermektedir. (SO ₂ yakıtların doğal olarak yapısında bulunan kükürt bileşiklerinin yanma esnasında açığa çıkmasıyla oluşan kirlenici, boğucu, renksiz ve asidik gazdır. Partikül maddeler, gaz halindeki emisyonların kimyasal dönüşümü ve yığın halinde şekillenmesi ile oluşur. 5-10 mikrometre çaplı partiküler, asılı partikül olarak tanımlanır. Genel olarak heterojen karışımları içerir ve karakteristikleri bir yerden bir başka yere önemli değişiklik gösterir. Çapı 10 mikrometre altındaki partiküler maddelere PM ₁₀ denir.)		
Kaynak: Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü		
Kullanılan Veri ve Gösterge Birimi: İlde oluşan SO ₂ ve PM ₁₀ miktarları ortalamalarının yıllara göre değişimi ve yıllık olarak aşım gün sayısı değişimi (İldeki ölçüm istasyonlarının kurulma tarihinden itibaren)		
Durum ve eğilimler;		
İLİMİZDE HAVA KİRLİLİĞİ DURUMLARI		
YILLIK ORTALAMA	SO₂	PM₁₀
2006	52	84
2007	38	77
2008	25,2	87,5
2009	13,14	82,5
2010	11,3	55,5
2011	6	45
2012	5	83
2013	17	68
2014	17	34
Değerlendirme ve Sonuçlar. Çankırı ilinde ölçüm istasyonunun kuruluş yılı olan 2006 tarihinden 2014 tarihine kadar den SO ₂ ve PM ₁₀ miktarları ortalamalarının yıllara göre değişimi verilmiştir. Çankırı ili 2014 yılı ortalama SO ₂ ve PM ₁₀ değerlerine bakıldığında, SO ₂ değeri, 17 (µgr/m ³) olduğu görülmüş, bu değer Ulusal Hava Kalite İndeksi Kesme Noktaları Tablosuna göre iyi olarak; PM ₁₀ değeri ise 24 saatlik Ortalama 34(µgr/m ³) olduğu görülmüş olup bu değer de Ulusal Hava Kalite İndeksi Kesme Noktaları Tablosuna göre iyi olarak değerlendirilmektedir.		

4. SU-ATIKSU

SU-ATIKSU

GÖSTERGE: Su Kullanımı

TANIM: Bu gösterge belediye, sulama, içme ve kullanma, sanayi olmak üzere sektörel bazda kaynaklardan çekilen toplam su miktarını gösterir.

Kaynak: DSİ, TUİK

Kullanılan Veri ve Gösterge Birimi:

Durum ve eğilimler;

Veri Formatı

	1990		2004		2008		2012		2030	
	milyar m ³	%	milyar m ³	%	milyar m ³	%	milyar m ³	%	milyar m ³	%
Toplam										
Sulama										
İçme- Kullanma										
Sanayi										

Değerlendirme ve Sonuçlar. Veri bulunmadığından çizelge doldurulamamıştır.

SU-ATIKSU

GÖSTERGE: Belediye İçme Kullanma Suyu Kaynakları

TANIM: Belediyeler tarafından içme ve kullanma suyu temin edilen baraj, kuyu, doğal kaynak, göl ve gölet olmak üzere çekilen suyun kaynaklarına göre oranını ifade etmektedir.

Kaynak: TUİK

Kullanılan Veri ve Gösterge Birimi: İlde 1990 ve sonrasında, baraj, kuyu, doğal kaynak, göl ve göletlerden çekilen su miktarı, toplam çekilen su miktarı, (%)

Durum ve eğilimler;

Veri Formatı

Belediye İçme ve Kullanma Suyu Şebekesi İçin Kaynaklara Göre Çekilen Su (1000m ³ /yıl)					
	Baraj	Kuyu	Kaynak	Akarsu	Göl-Gölet
1994	-	3.536	3.862	-	-
2008	-	2.981	8.349	346	99
2010	105	9.456	2.827	-	15
2012	7.059	1.026	2.185	-	-

Değerlendirme ve Sonuçlar

Çankırı ilinde, 2012 verilerine göre Belediye İçme ve Kullanma Suyu Şebekesi İçin Kaynaklara Göre Çekilen Su (1000m³/yıl) baraj 7.059, kuyu 1.026, kaynak 2.185 dir.

SU-ATIKSU									
GÖSTERGE: Atıksu Arıtma Tesisi İle Hizmet Veren Belediyeler									
TANIM: Bu gösterge atıksu arıtma tesisi ile hizmet veren belediye sayısını ve atıksu arıtma tesislerine bağlı nüfusun yüzdelik oranını ifade eder.									
Kaynak: TUİK, Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü									
Kullanılan Veri ve Gösterge Birimi: İldeki 1994 yılı ve sonrası atıksu arıtma tesislerine bağlı nüfus, tüm il nüfusu, oranları (%)									
Durum ve eğilimler;									
Veri Formatı									
YILLAR	1994	1998	2002	2004	2006	2008	2010	2012	
Atıksu Arıtma Tesisi ile Hizmet Veren Belediye Sayısı	-	-	-	-	-	1	2	9	
Arıtma Tesisine Bağlı Belediye Nüfusunun Toplam Belediye Nüfusuna Oranı (%)	-	-	-	-	-	1	5	13	
Değerlendirme ve Sonuçlar. İl Merkezinde Atıksu arıtma tesisi bulunmamaktadır.									

SU-ATIKSU									
GÖSTERGE: Kanalizasyon şebekesi ile hizmet verilen belediye sayıları ve nüfusu									
TANIM: Bu gösterge 1994 yılı ve sonrası kanalizasyon şebekesi ile hizmet verilen belediye sayısı ve bağlı nüfus, Kanalizasyon şebekesi ile hizmet verilen nüfusun belediye nüfusu içindeki oranı (%)									
Kaynak: TUİK, Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü									
Kullanılan Veri ve Gösterge Birimi: İldeki 1994 yılı ve sonrası kanalizasyon şebekesi ile hizmet verilen belediye sayısı ve bağlı nüfus, Kanalizasyon şebekesi ile hizmet verilen nüfusun belediye nüfusu içindeki oranı (%)									
Durum ve eğilimler;									
Veri Formatı									
YILLAR	1994	1998	2002	2004	2006	2008	2010	2012	
Kanalizasyon şebekesi ile hizmet verilen belediye sayısı	13	19	21	22	30	30	29	28	
Kanalizasyon şebekesi ile hizmet verilen nüfusun belediye nüfusu içindeki oranı (%)	67	81	81	83	94	95	95	94	
Değerlendirme ve Sonuçlar. Belediye nüfusunun büyük bir bölümüne kanalizasyon şebekesiyle hizmet verilmektedir.									

SU-ATIKSU									
GÖSTERGE: Sanayiden Kaynaklanan Atıksu ve Bertarafı									
TANIM: Bu gösterge yıllar itibariyle sanayi faaliyetlerinden kaynaklanan atıksu miktarları, atıksu arıtma tesisi ile hizmet veren sanayi bölgeleri ve oluşan atık suyun arıtılma oranını ifade eder.									
Kaynak: TUİK, Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü									
Kullanılan Veri ve Gösterge Birimi: Yıllara göre, ildeki sanayi bölgelerinden ve diğer sanayiden kaynaklanan atıksu miktarı, arıtma tesisi sayısı ve arıtılan atık suyun kısmının toplam atıksu miktarına oranı (%)									

Durum ve eğilimler;

İlimizde atıksuyu bulunan 2 adet OSB Müdürlüğü bulunmaktadır. Korgun Organize Sanayi Müdürlüğü ve Şabanözü Organize Sanayi Müdürlüğüdür Korgun Organize Sanayi Müdürlüğünün Fiziksel, Biyolojik Atıksu Arıtma Tesisi bulunmaktadır. Kapasitesi 2ton/gün dür.

Değerlendirme ve Sonuçlar. İlimizde atıksuyu bulunan 2 adet OSB Müdürlüğü bulunmaktadır. Korgun Organize Sanayi Müdürlüğü ve Şabanözü Organize Sanayi Müdürlüğüdür Korgun Organize Sanayi Müdürlüğünün Fiziksel, Biyolojik Atıksu Arıtma Tesisi bulunmaktadır. Kapasitesi 2ton/gün dür.

5. ARAZİ KULLANIMI**ARAZİ KULLANIMI****GÖSTERGE: Arazi Kullanımı**

TANIM: Bu gösterge CORINE Arazi Örtüsü kategorilerine göre göreceli arazi örtüsü dağılımını gösterir.

Kaynak: Orman ve Su İşleri Bakanlığı (2014)

Kullanılan Veri ve Gösterge Birimi:1990, 2000, 2006 ve 2012sonrası yılları arazi kullanımlarının miktarı (ha) ve değişim oranı (%).

Durum ve eğilimler;**Veri Formatı**

	ALAN BÜYÜKLÜĞÜ								ALANDA ARTIŞ(+)/ AZALIŞ(-) ha
	1990		2000		2006			
Arazi Sınıfı	ha	%	ha	%	ha	%	ha	%	
1. Yapay Bölgeler	3.955,66	0,53	4.130,01	0,55	4.236,79	0,56			(+)281,13
2. Tarımsal Alanlar	312.572,22	41,66	311.211,98	41,48	308.085,57	41,06			(-)4486,65
3. Orman ve Yarı Doğal Alanlar	431.633,21	57,53	432.497,31	57,64	435.624,96	58,06			(+)3991,75
4. Sulak Alanlar	1.172 ,61	0,16	1.172,61	0,16	1.133,97	0,15			(-)38,64
5. Su Yapıları	955 ,00	0,13	1.276,79	0,17	1.207,40	0,16			(+)252,4
TOPLAM	750.288,70		750.288,70		750.288,69				

Değerlendirme ve Sonuçlar. Yapay Bölgeler, Orman ve Yarı Doğal Alanlarda, Su Yapılarında artış görülmekte olup Tarımsal Alanlar ve Sulak Alanlarda azalış görülmektedir.

6. TARIM**TARIM****GÖSTERGE: Kişi Başına Tarım Alanı**

TANIM: Toplam ekilebilir tarım arazisinin, toplam nüfusa oranı olarak ifade edilir.

Kaynak: TUİK
Kullanılan Veri ve Gösterge Birimi: Ekilebilir arazi toplamı (ha) ve toplam nüfus (kişi), kişi başına tarım arazisi (ha/kişi)
Durum ve eğilimler; Çankırı ili 2013 yılı kişi başına tarım alanı
Toplam Alan(Dekar) 213.167 ha 2014 yılı nüfus 183.550 kişi Kişi başına Tarım Alanı 1.161 ha
Değerlendirme ve Sonuçlar. Çankırı ilinin kişi başına tarım alanı 1.161 ha dır.

TARIM												
GÖSTERGE: Kimyasal Gübre Tüketimi												
TANIM: İlimizde N (azot) lu gübrelerin kullanımı yaygındır. Bunun yanında kompoze ve fosforlu gübrelerde kullanılmaktadır. Potasyumlu gübre kullanımı çok azdır. Yaprak gübreleri yaygın değildir. Tarımsal alanlarda kullanılan gübre miktarını ve hektar başına kullanılan mineral azot, fosfor ve potas miktarını gösterir.												
Kaynak: Gıda, Tarım ve Hayvancılık İl Müdürlükleri, TUİK												
Kullanılan Veri ve Gösterge Birimi: Yıllık toplam gübre tüketimi (ton), toplam tarımsal alan (ha), hektar başına kullanılan gübre ve mineral azot, fosfor ve potas miktarı (ton/ha)												
Durum ve eğilimler;												
Ticari Gübrelerin Yıllık Tüketim Miktarı İl Gıda, Tarım ve Hayvancılık İl Müdürlüğü 2014												
GÜBRE ÇEŞİTLERİ (ton)												
Yıl	A.Sülfat % 21	A.Nit. %26	A.Nit. %33	ÜRE %46	D.A.P	20.20.0	20.20.0 +Zn	15.15.1 5	N.S.P.	12.30.1 2	15.20.1 0	TOPLAM
2009	384,0	889,7	4.736,1	1.970,4	4.298,4	1.422,3	3.315,0	435,5		171	128,6	17.751,35
2010	704,9	956,8	5.211,3	2.647,1	4.521,1	1.632,9	5.622,5	181,1	100	86,1	55,1	21.719,15
2011	403,1	446,7	5.277,5	2.192,2	3.169,0	1.310,0	5.159,1	60,5	-	66	131,2	18.415,55
2012	606,35	724,25	4.852,15	1.441,15	2.471,2	1.210,5	5.838,75	416,5	27	222,35	32	17.842,21
2013	831,55	944,85	6.229,00	3.122,8	2.660,21	1.213,0	5.933,0	111,8	58,51	117,4	79,95	21.302,07
2014	551,00	772,80	5.635,42	2.311,40	2.065,41	1.499,05	6.778,25	60,55	15,85	340,95	24,20	20.130,57

Değerlendirme ve Sonuçlar.
2014 yılında kullanılan kimyevi gübre miktarı, İlimiz Merkez ve İlçelerinde 20.130,57 ton olarak gerçekleşmiştir. Gübre çeşitleri üzerinden, 20.20.0+Zn gübresi 6.778,25 A.Nitrat %33 5.635,42 Üre %46 2.311,40 ve DAP 2.065,41 tonla ilimizde en çok kullanılan gübrelerdir. Aylar itibarıyla en çok gübre tüketimi Şubat, Mart, Nisan - Eylül, Ekim, Kasım, ayları arasında gerçekleşmiştir. Ayrıca çiftçilerimize hangi cins gübreden hangi bitkiye ne zaman ve ne kadar atılacağı hakkında İl Gıda, Tarım ve Hayvancılık İl Müdürlüğü teknik elemanlarca bilgi verilmektedir

TARIM				
GÖSTERGE: Tarım İlacı Kullanımı				
TANIM: Toplam tarım ilacı kullanımını (ton birimiyle aktif bileşen) ve hektar başına düşen tarım ilacı miktarıdır.				
Kaynak: Gıda, Tarım ve Hayvancılık İl Müdürlükleri, TUİK				
Kullanılan Veri ve Gösterge Birimi: Yıllık toplam tarım ilacı tüketimi (ton), toplam tarımsal alan (ha), hektar başına düşen tarım ilacı (ton/ha)				
Durum ve eğilimler; (İl Gıda, Tarım ve Hayvancılık İl Müdürlüğü 2014)				
Kimyasal Maddenin Adı	Kullanım Amacı	Miktarı (kg/litre)		İlde Tarımsal İlaç Kullanılarak Tarım Yapılan Toplam Alan (ha)
		Kg	litre	
İnsektisitler	Bitkilere zararlı olan böceklerle karşı kullanılan pestisitlerdir.	1.743,2	35.268,311	4.444
Herbisitler	Yetiştirilmesi istenmeyen çalı, yabancı ot, ve ağaç gibi bitkilerin kontrolü veya öldürülmesi için kullanılır.	188,5	13.230	31.600
Fungusitler	Bitkilerde hastalık yapan mantarların kontrolünde kullanılır.	19.751,42	112,897	629,8
Rodentisitler	Fareler ve diğer kemirici zararlıların kontrolünde kullanılır.	40	-	4.000
Akarasitler	Akarların (Kırmızı Örümcek) kontrolünde kullanılır.	9,25	70,29	280
Diğer	Diğer hastalık ve zararlıların kontrolünde kullanılır.	176,5	176,5	5
TOPLAM		21.908,87	48.681,498	40.958,8
<p>Değerlendirme ve Sonuçlar.</p> <p>İlimizde tarımsal mücadele için pestisit kullanılmaktadır .Pektisitler İnsektisit, fungusit, herbisit kullanımı yaygındır. Pestisit kullanımı hakkında İl Gıda, Tarım ve Hayvancılık İl Müdürlüğüne düzenli eğitimler yapılmaktadır.</p> <p>Bilinçli ilaç tüketimiyle birlikte topraktaki kalıntının kontrol altında tutulması, hem tarımdaki beklentiyi karşılayacak hem de tarımsal ilaçlardan kaynaklanan çevre kirliliğini önleyecektir.</p>				

TARIM				
GÖSTERGE: Organik Tarım				
TANIM: Toplam kullanılan tarımsal alanın oranı olarak organik tarım alanı (organik olarak ekilen mevcut alanların ve organik tarıma geçiş sürecinde olan alanların toplamı) payıdır.				

Kaynak: Çankırı, Gıda, Tarım ve Hayvancılık İl Müdürlüğü				
Kullanılan Veri ve Gösterge Birimi: Organik alanların toplam alanı (ha), Toplam tarım alanına oranı (%), Türkiye toplam organik tarım alanı içerisindeki oranı (%), Organik Tarım Alanında Toplam Üretim Miktarı (ton)				
Durum ve eğilimler;				
Organik Tarım Verileri (İl Gıda, Tarım ve Hayvancılık İl Müdürlüğü 2014)				
Yıllar	Toplam üretim		Üretim miktarı	
	Alan (1000 ha)	Artış* (%)	Miktar (1000 ton)	Artış* (%)
2006	-	-	-	-
2007	0,1200	-	1,300	-
2008	0,1430	19	1,358	4
2009	0,1640	14	1,918	41
2010	0,1534	-7	1,457	-25
2011	0,1650	7	1,815	24
2012	0,1767	7	1,678	-8
2013	0,2664	50,76	1,611	-4
2014	0,2440	-8	1,450	-10
*Artışlar 2007 yılı baz alınarak hesaplanmıştır.				
Değerlendirme ve Sonuçlar.				
İl genelinde Eldivan 80, Ilgaz 72, Korgun 15, Merkez 47, Şabanözü 55 ve Yapraklı 65 işletme olmak üzere toplam 334 üretici ile 2.kalite elma üzerinden Sözleşmeli Organik tarım üretimi yapılmaktadır. Ayrıca 2014 yılında 20 ha. alanda organik kavun ve 5 ha. alanda organik bağ (üzüm), 4,6 ha. alanda organik badem yetiştiriciliği yapılmıştır. 2014 yılında Eldivan, Ilgaz, Şabanözü, Kurşunlu ve Merkez ilçelerimizde 37 üreticide 2889 arı kovanında organik bal üretimi için destekleme yapılmıştır.				

7. ORMAN

ORMAN		
GÖSTERGE: Ormanlık Alanlar		
TANIM: Orman alanlarının toplam büyüklüğünü ve yıllara göre değişimini ifade eder.		
Kaynak: Orman Bölge Müdürlükleri		
Kullanılan Veri ve Gösterge Birimi: İldeki toplam orman alanı (ha), yıllık değişimi (ha/yıl), Orman vasfına göre dağılımı (%), ağaç türleri, sayıları ve oranları (sayı, %)		
Durum ve eğilimler;		
Çankırı Orman İşletme Müdürlüğü'nün sınırları dahilinde bulunan alanların dağılımı ve yıllara göre değişimleri alttaki tabloda belirtilmiştir.		
ALAN TANIMI	1996 YILI ÖLÇÜMLERİ (Ha)	2010 YILI ÖLÇÜMLERİ (Ha)
Prodüktif Koru	31.174,00	42.359,30
Bozuk Koru	31.422,00	33.539,50
Ormanlık Saha Toplamı	62.596,00	75.898,80
Ormansız Saha	395.560,00	382.987,70
Genel Saha	458.156,00	458.886,50
Ormanlık Alan Yüzdesi	% 13,60	% 16,50
Servet ve artımının dağılımı ve yıllara göre değişimi aşağıdaki tabloda görülebilir.		
ALAN TANIMI	1996 YILI ÖLÇÜMLERİ (M ³)	2010 YILI ÖLÇÜMLERİ (m ³)
Prodüktif Koruda Servet	1.864.729	2.596.528
Bozuk Koruda Servet	232.541	146.184
Toplam Servet	2.097.270	2.742.712
Prodüktif Koruda Artım	67.883	98.136

Bozuk Koruda Artım	11.813	11.980
Toplam Artım	79.696	110.116

Çankırı Orman İşletme Müdürlüğü sınırları kapsamında bitki ve orman topluluklarını yetiştirme muhiti ortamlarına bağlı olarak ana ağaç türleri olan Karaçam, Sarıçam, Sedir, Gök nar, Meşe, Gürgen ve Kavak bulunmaktadır. Bunun yanı sıra Çankırı Orman İşletme Müdürlüğü sınırları bünyesinde bulunan ana ağaç türlerimiz ve diğer bitki topluluklarının isimleri alttaki tabloda belirtilmiştir.

BİTKİ TÜRKÇE ADI	BİTKİ LATİNCE ADI	BİTKİ TÜRKÇE ADI	BİTKİ LATİNCE ADI
Karaçam	<i>Pinus nigra</i>	Fındık	<i>Corylus colurna</i>
Sarıçam	<i>Pinus sylvestris</i>	Laden	<i>Cistus sp.</i>
Gürgen	<i>Carpinus orientalis</i>	Yalancı Akasya	<i>Robinia pseudoacacia</i>
Sedir	<i>Cedrus libani</i>	Kızılçik	<i>Cornus sp.</i>
Gök nar	<i>Abies bornmülleriana</i>	İlgın	<i>Tamarix sp.</i>
Sürünücü Ardiç	<i>Juniperus squamata</i>	Kekik	<i>Thymus sp.</i>
Meşe	<i>Quercus sp.</i>	Ökseotu	<i>Viscum album</i>
Titrek Kavak	<i>Populus tremula</i>	Deve dikenini	<i>Silyum sp.</i>
Ahlat	<i>Pirus elaeagrifolia</i>	Böğürtlen	<i>Rubus sp.</i>
Akçaağaç	<i>Acer sp.</i>	Kuşburnu	<i>Rosa canina</i>
Söğüt	<i>Salix sp.</i>	Süpürge çalısı	<i>Erica arborea</i>
Eğrelti	<i>Pteridium agnilineum</i>	Alıç	<i>Crataegus monogyna</i>
Ahududu	<i>Rubus idaeus</i>	Çayır otları	<i>Graminea sp.</i>
Geven	<i>Astragalus sp.</i>	Isırğan	<i>Urtica urenus</i>

Değerlendirme ve Sonuçlar.

Çankırı Orman İşletme Müdürlüğü'nün Kapsadığı **458.886,50** Ha alanın **75.898,80 Ha** 'lık kısmı Ormanlık alan vasfındadır. Çankırı Orman İşletme Müdürlüğü Sınırlarında **382.987,70 Ha** ormansız alan bulunmaktadır.

Tablodan da görüldüğü üzere Çankırı Orman İşletme Müdürlüğü'nün 1996 yılı ile 2010 yılı arasında ormanlık alanı % 2,90 artmıştır. Bunun yanı sıra Çankırı Orman İşletme Müdürlüğü bünyesinde bu yıllar arasında servette % 30,70 oranında artış gerçekleşmiştir.

8. BALIKÇILIK/

BALIKÇILIK

GÖSTERGE: Balıkçılık

TANIM: Her yıl, denizlerde avcılığı yapılan balıklar (denize kıyısı olan iller için), kabuklu deniz ürünleri ve yumuşakçalar ile iç sularda avlanan tatlı su ürünleri ile yetiştiricilik ürünleri olmak üzere üretilen balık miktarını gösterir. Üretime ilişkin veri yakalandığı zamanki ağırlığı olan canlı ağırlık ile ifade edilir.

Kaynak: Çankırı, Gıda, Tarım ve Hayvancılık İl Müdürlüğü

Kullanılan Veri ve Göstergeler Birimi: Kıyı şeridi uzunluğu (km), deniz alanı ve iç su alanı (ha), Su ürünleri üretimi (bin ton) ve yıllara göre değişimi (%), Balık türlerinin dağılımı (%)

Durum ve eğilimler;

Veri Formatı (İl Gıda, Tarım ve Hayvancılık İl Müdürlüğü 2014)

YILLAR	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Yetiştiricilik(kg)	3.836	2.445	1.400	3.275	5.423	4.274	21.649	23.161	11.750	27.930	23.428	25.180
Avcılık(kg)	940	940	750	-	-	-	-	-	-	-	-	-

Değerlendirme ve Sonuçlar.

İlimizde 2014 yılında 3 işletme alabalık üretimi yapmıştır. 2014 yılında Ilgaz Çayır ve Yeşil Dumlupınar Alabalık İşletmelerinde 4.200 kg., Bayramören Alabalık İşletmesinde 20.980 kg. üretim

gerçekleşmiştir.

Çankırı’da su ürünleri üretimi bakımından önemli bir potansiyel bulunmaktadır. İlde bulunan doğal göller kışın su toplayan, yazın suları çekilen küçük göller olduklarından balıklandırma ve yetiştiricilik için uygun değerlerdir. Kızılırmak, Melan Çayı, Devrez, Terme Çayı, Acı Çay, Tatlı Çay ve Çerkeş Çayı önemli akarsulardır. Bu akarsularda doğal olarak Sazan, Alabalık, Yayın familyasına ait balıklar bulunmaktadır. Bu akarsular ile bunların üzerinde kurulan baraj ve göletlerde yürütülen suni balıklandırma çalışmaları ile tatlı su balıkçılığının geliştirilmesine olumlu etki yapmaktadır.

9. ALTYAPI VE ULAŞTIRMA

ALTYAPI VE ULAŞTIRMA

GÖSTERGE: Karayolu ve Demiryolu Ağı

TANIM: İldeki toplam karayolu (otoyollar, devlet yolları, il yolları) ve demiryolu gelişimi ve uzunluğunu ifade eder.

Kaynak: Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bölge Müdürlükleri

Kullanılan Veri ve Gösterge Birimi: Yıllara göre karayolu ve demiryolu uzunlukları (km)

Durum ve eğilimler;

Veri Formatı

	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Karayolu Ağı Uzunluğu (km)	579	589	579	589	611	611	611	611	610	609	609	555	557
Demiryolu Ağı Uzunluğu (km)	171	171	171	171	171	171	171	171	171	171	171	171	171

Değerlendirme ve Sonuçlar.

Çankırı ilinde Karayolu ağı uzunluğu 2002 yılında 579km, 2003 yılında 589km, 2004 yılında 579km, 2005 yılında 589km, 2006,2007,2008,2009 yıllarında 611km, 2010 yılında 610km, 2011 ve 2012 yıllarında ise 609km, 2013 yılında 555, 2014 yılında ise 557 km dir.

Çankırı ilinde Demiryolu ağı uzunluğu 2002 ve 2014 yılları arasında 171 km dir.

ALTYAPI VE ULAŞTIRMA

GÖSTERGE: Motorlu Kara Taşıtı Sayısı

TANIM: İldeki, Otomobil (arazi taşıtı dahil), Minibüs, Otobüs, Kamyonet, Kamyon, Motosiklet, Özel Amaçlı Taşıtlar, Yol ve İş Makinaları ve Traktör toplamından ibaret motorlu kara taşıtı sayısını ifade eder

Kaynak: TÜİK

Kullanılan Veri ve Gösterge Birimi: Yıllara göre motorlu kara taşıtı sayısı, taşıt kategorileri ve toplam araç sayısı içerisindeki oranları (%), İldeki kişi başına düşen araç sayısı

Durum ve eğilimler;

Yıl	TOPLAM	OTOMOBİL	MİNİBÜS	OTOBÜS	KAMYONET	KAMYON	MOTOSİKLET	ÖZEL AMAÇLI	TRAKTÖR
2004	20.001	4.706	459	239	1.407	1.304	2.357	105	9.425
2005	21.287	5.200	490	256	1.635	1.334	2.488	115	9.769
2006	22.711	5.722	508	276	1.890	1.364	2.782	122	10.047
2007	23.914	6.304	551	294	2.156	1.431	2.864	139	10.175
2008	25.515	7.237	573	302	2.509	1.486	3.003	135	10.270
2009	27.654	8.924	637	305	2.902	1.459	3.071	132	10.224
2010	31.344	11.473	706	347	3.640	1.528	3.170	130	10.350
2011	34.517	13.401	722	384	4.288	1.541	3.300	117	10.764
2012	37.413	15.071	731	426	4.946	1.614	3.441	124	11.058

2013	34.189	14.205	589	348	4.616	1.038	3.206	101	10.086
2014	43.046	18.148	732	434	6.314	1.718	3.580	160	11.960

Değerlendirme ve Sonuçlar.

Çankırı ilinde 2004 yılından 2012 yılına kadar toplam araç sayılarında artış görülmektedir. 2013 yılındaki toplam araç sayısı 34.189 dir.2014 yılında ki toplam araç sayısı 43.046 dir. İldeki kişi başına düşen araç sayısı 0,23 dir .

10. ATIK

ATIK									
GÖSTERGE: Belediyeler Tarafından ya da Belediye Adına Toplanan Atık ve Bertarafı									
TANIM: Bu gösterge, il içinde, belediyeler tarafından ya da belediyeler adına toplanan katı atıkların miktarı ve düzenli depolama oranını ifade eder. Belediye atıklarının en önemli miktarı haneler tarafından üretilen atıklardır. Ayrıca alım-satım ve ticaret kuruluşları, ofis binaları, kurum ve küçük işyeri atıklarını da kapsamaktadır									
Kaynak: TÜİK(2012)									
Kullanılan Veri ve Gösterge Birimi: Yıllık olarak belediyelerce ya da belediye adına toplanan katı atıklar (Ton), Düzenli Depolanan Katı Atık Miktarı (ton) ve oranı (%)									
Durum ve eğilimler;									
İller	Nüfus Toplam	Belediye	Anket uyg. bld. sayısı	Anket uyg. bld. nüfusu	Belediye sayısı (1)	Belediye nüfusu	Toplam nüfus içindeki oranı (%)	Bld nüfusu içindeki oranı (%)	Miktar (ton/yıl)
Çankırı	184.406	140.366	31	140.366	30	137.090	74	98	69.234
Değerlendirme ve Sonuçlar.									
Çankırı ilinde toplanan katı atık miktarı 2012 yılında 69.234 ton/yıldır. Toplam nüfus içindeki oranı %74 Belediye nüfusu içindeki oranı ise %98 dir.									

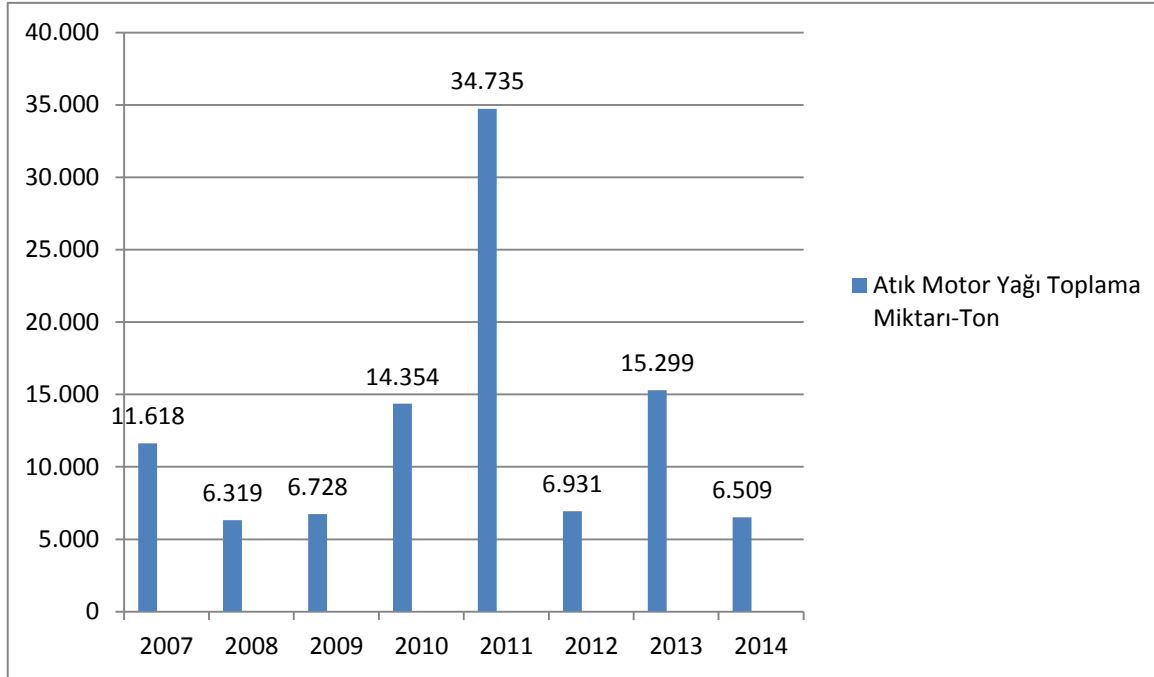
ATIK									
GÖSTERGE: Katı Atıkların Düzenli Depolanması									
TANIM: İldeki katı atık tesisi sayısı ve hizmet verilen nüfus oranını ifade eder.									
Kaynak: Çankırı, Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü(2014)									
Kullanılan Veri ve Gösterge Birimi: İldeki katı atık tesis sayısı, katı atık düzenli depolama hizmeti veren belediye sayısı ve nüfus, hizmet verilen nüfusun tüm il nüfusuna oranı (%)									

<p>Durum ve eğilimler; Çankırı Katı Atık Düzenli Depolama Tesisi, Aşağı Pelitözü Köyü Tozlu Deresi mevkiinde 114.000 m2 alan üzerinde kurulmuş ve en yakın yerleşim yerine 3,5 km. mesafededir. İki lot olarak projelendirilen tesise Merkez ilçe dahil bütün ilçe ve belde belediyelerinin katı atıkları depolanacaktır. Tesise 17 km. mesafedeki Çankırı Belediyesi en yakın belediye, 133 km. mesafedeki Çerkeş Belediyesi ise en uzak belediyedir. Açılışı yapılacak olan 1. Lotun tesis alanı 27.400 m2 olup, 7 yıl ömrü bulunmaktadır. Tesis, Çankırı Çevre Birliğine bağlı 184.406 kişilik nüfusa hizmet edecek olup yıllık 48.228 ton katı atık depolanacaktır. Tesis inşaatı 13.09.2010 tarihinde başlamış ve 15.07.2011 tarihinde son bulmuştur. Çankırı Katı Atık Düzenli Depolama Tesisi 2014 yılında faaliyete başlamıştır. Ancak ulaşım yolundaki kaymalardan dolayı ilde vahşi depolama yapılmaktadır</p>
<p>Değerlendirme ve Sonuçlar. Tesis inşaatı 13.09.2010 tarihinde başlamış ve 15.07.2011 tarihinde son bulmuştur. Çankırı Katı Atık Düzenli Depolama Tesisi 2014 yılında faaliyete başlamıştır. Ancak ulaşım yolundaki kaymalardan dolayı ilde vahşi depolama yapılmaktadır.</p>

ATIK																
GÖSTERGE: Tıbbi Atıklar																
TANIM: İl için, Ayrı olarak toplanan tıbbi atık miktarlarının yıllık olarak belirtilmesi ve toplanan tıbbi atıkların bertaraf yöntemlerinin oransal olarak ifade edilmesidir																
Kaynak: Çankırı, Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü																
Kullanılan Veri ve Gösterge Birimi: Toplanan tıbbi atık miktarı (ton), yöntemlerine göre bertaraf oranları (%) ve bertaraf tesisi sayısı																
Durum ve eğilimler;																
YILLARA GÖRE TOPLANAN TIBBİ ATIK MİKTARI																
<table border="1"> <thead> <tr> <th>Faaliyet Yeri</th> <th>2009(Kg/yıl)</th> <th>2010(kg/yıl)</th> <th>2011(kg/yıl)</th> <th>2012(kg/yıl)</th> <th>2013(kg/yıl)</th> <th>2014(kg/yıl)</th> <th>TOPLAM</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>TOPLAM</td> <td>126.160</td> <td>121.890</td> <td>118.249</td> <td>182.156</td> <td>105.932</td> <td>108.189</td> <td>762.576 kg</td> </tr> </tbody> </table>	Faaliyet Yeri	2009(Kg/yıl)	2010(kg/yıl)	2011(kg/yıl)	2012(kg/yıl)	2013(kg/yıl)	2014(kg/yıl)	TOPLAM	TOPLAM	126.160	121.890	118.249	182.156	105.932	108.189	762.576 kg
Faaliyet Yeri	2009(Kg/yıl)	2010(kg/yıl)	2011(kg/yıl)	2012(kg/yıl)	2013(kg/yıl)	2014(kg/yıl)	TOPLAM									
TOPLAM	126.160	121.890	118.249	182.156	105.932	108.189	762.576 kg									
Değerlendirme ve Sonuçlar.																

ATIK
GÖSTERGE: Atık Yağlar
TANIM: İl içinde toplanan atık yağların miktarını ve geri kazanım ya da bertaraf oranlarını ifade eder.
Kaynak: PETDER (2014)
Kullanılan Veri ve Gösterge Birimi: Yıllar itibariyle ilde toplanan atık yağın türlerine göre miktarı (ton), bertarafa ve geri kazanıma ilişkin oranları (%)

Durum ve eğilimler;

Değerlendirme ve Sonuçlar.

İlde mevcut Geçici Faaliyet Belgesi veya lisans verilen tesis bulunmamaktadır..

PETDER 2014 Yılı Faaliyet Raporuna göre: İller bazında toplanan atık motor yağı miktarları çıkartılmıştır. Çankırı ilinde 6.509 ton atık motor yağı toplanmıştır.

ATIK

GÖSTERGE: Bitkisel Atık Yağlar

TANIM: İl içinde toplanan bitkisel atık yağların miktarını ve geri kazanım-bertaraf oranlarını ifade eder.

Kaynak: Çankırı, Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü(2014)

Kullanılan Veri ve Gösterge Birimi: Yıllar itibariyle ilde toplanan bitkisel atık yağın türlerine göre miktarı (ton), bertarafa ve geri kazanıma ilişkin oranları (%)

Durum ve eğilimler;

BİTKİSEL ATIK YAĞLARIN KONTROLÜ

YILLARA GÖRE	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	TOPLAM
Toplanan Bitkisel Atık Yağ Miktarı (kg)	-	790	700	2.573	3.230	1.005	4.627	12.925

Değerlendirme ve Sonuçlar.

Çankırı ilinde 2014 yılında bitkisel atık yağların miktarı toplam 4.627 kg'dır. İlimizde Bitkisel Atık Yağlardan Geri Kazanım yapılmamaktadır.

ATIK**GÖSTERGE: Ambalaj Atıkları**

TANIM: İl içerisinde oluşan ambalaj atıklarının miktarlarını ve geri kazanımına ilişkin bilgileri içerir.

Kaynak: Çankırı Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü

Kullanılan Veri ve Gösterge Birimi: Yıllara göre; Üretilen toplam ambalaj atık miktarı ve ambalaj cinsi (ton), geri kazanılan toplam ambalaj atık miktarı (ton), piyasaya sürülen ambalaj miktarı (ton), hedeflenen geri kazanım oranları (%), geri kazanılması gereken miktar (ton), kayıtlı ekonomik tesis sayısı ve lisanslı tesisi sayısı

Durum ve eğilimler;
İlin 2014 yılı içerisinde elde ettiği ambalaj ve ambalaj atıkları istatistik sonuçları belirlenerek aşağıdaki Çizelge oluşturulmuştur.

Çizelge C.3- İlimizdeki (2014) Yılı Ambalaj Ve Ambalaj Atıkları İstatistik Sonuçları(Çankırı Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü 2014)

Ambalaj Cinsi	Üretilen Ambalaj Miktarı (kg)	Piyasaya Sürülen Ambalaj Miktarı (kg)	Geri Kazanım Oranları (%)	Geri Kazanılması Gereken Miktar (kg)	Geri Kazanılan Miktar (kg)	Gerçekleşen Geri Kazanım Oranı (%)
Plastik	-	2.419.938	44	503.110	584.884	113,35
Metal	-	19.320	44	8.500	0	0
Kompozit	-	-	44	-	-	-
Kağıt Karton	250	1.046.179	44	460.318	363.183	79
Ahşap	-	86.650	5	333	0	0
Cam	-	16.250	44	7.150	0	0
Toplam	-	3.588.337		979.411	948.067	96,175

2014 yılı içerisinde İlde kayıt altına alınan 2 adet ambalaj üreticisi bulunmakta olup , piyasaya süren işletme sayısı 29 adettir.

Değerlendirme ve Sonuçlar.

24/06/2007 tarih ve 26562 sayılı Resmi Gazete' de yayımlanarak yürürlüğe girmiş olup, Yönetmelik; kullanılan malzemeye (plastik, metal, cam, kağıt-karton, kompozit ve benzeri) ve kaynağına (evsel, endüstriyel, ticari, işyeri) bakılmaksızın ülke içinde piyasaya sürülen bütün ambalajları ve ambalaj atıklarını kapsar. Bu konuda piyasaya süren ve satış noktaları ile belediye başkanlıkları bilgilendirilmiş çalışmalara Yönetmelik doğrultusunda başlanılmıştır. Piyasaya sürenlerin Bakanlığımızdan kod numarası almaları hususlarında denetimlerimiz esnasında da bilgilendirmeler yapılmaktadır.

ATIK**GÖSTERGE: Ömrünü Tamamlamış Lastikler**

TANIM: Ömrünü tamamlamış lastiklerin toplanma miktarları, geri kazanım tesisleri ve çimento fabrikalarında ek yakıt olarak kullanılan miktarını ifade eder.

Kaynak: Çankırı, Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü

Kullanılan Veri ve Gösterge Birimi: Yıllara göre, ömrünü tamamlamış lastiklerin toplanma miktarları ve geri kazanım tesislerinde ve çimento fabrikalarında ek yakıt olarak kullanılan miktarları (ton)

Durum ve eğilimler;

ÖMRÜNÜ TAMAMLAMIŞ LASTİKLERİN TESLİMİ

YILLARA GÖRE	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	TOPLAM
Ömrünü Tamamlamış Lastik Miktarı (kg)	20.000	20.760	39.780	21.000	9.000	80.340	3.180	-	194.060

Değerlendirme ve Sonuçlar.

--

ATIK																
GÖSTERGE: Ömrünü Tamamlamış Araçlar																
TANIM: İl genelinde yıllar itibariyle hurdaya ayrılan araç sayısını vb. bilgileri ifade eder.																
Kaynak: Çankırı, Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü																
Kullanılan Veri ve Gösterge Birimi: Yıllar itibariyle hurdaya ayrılan araç sayısı																
Durum ve eğilimler; Çizelge C.19- Çankırı İlinde (2014) Yılı Hurdaya Ayrılan Araç Sayısı(Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü 2014)																
<table border="1"><thead><tr><th rowspan="2">Oluşturulan ÖTA Teslim yerleri</th><th colspan="2">ÖTA Geçici Depolama Alanı</th><th colspan="2">ÖTA İşleme Tesisi</th><th rowspan="2">İşlenen ÖTA Miktarı (ton)</th></tr><tr><th>Sayısı</th><th>Kapasitesi (ton/yıl)</th><th>Sayısı</th><th>Kapasitesi (ton/yıl)</th></tr></thead><tbody><tr><td>2</td><td>-</td><td>-</td><td>-</td><td>-</td><td>-</td></tr></tbody></table>	Oluşturulan ÖTA Teslim yerleri	ÖTA Geçici Depolama Alanı		ÖTA İşleme Tesisi		İşlenen ÖTA Miktarı (ton)	Sayısı	Kapasitesi (ton/yıl)	Sayısı	Kapasitesi (ton/yıl)	2	-	-	-	-	-
Oluşturulan ÖTA Teslim yerleri		ÖTA Geçici Depolama Alanı		ÖTA İşleme Tesisi			İşlenen ÖTA Miktarı (ton)									
	Sayısı	Kapasitesi (ton/yıl)	Sayısı	Kapasitesi (ton/yıl)												
2	-	-	-	-	-											
Değerlendirme ve Sonuçlar. İlimizde ÖTA Araç teslim yeri 2 adettir. ÖTA Geçici Depolama Alanı ve ÖTA İşleme Tesisi bulunmamaktadır.																

ATIK
Atık Elektrikli -Elektronik Eşyalar
TANIM: Atık elektrikli ve elektronik eşya toplama miktarları ve işleme tesis sayılarını ifade eder.
Kaynak: Çankırı, Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü
Kullanılan Veri ve Gösterge Birimi: Atık elektrikli ve elektronik eşya toplama miktarı (ton) ve işleme tesis sayısı
Durum ve eğilimler; İlimizde oluşan/üretilen/bertaraf edilen/depolanan vs. elektrik ve elektronik atıklara dair veri bulunmamaktadır.
Değerlendirme ve Sonuçlar. İlimizde oluşan/üretilen/bertaraf edilen/depolanan vs. elektrik ve elektronik atıklara dair veri bulunmamaktadır.

ATIK
Maden Atıkları
TANIM: İl genelinde, cevher tiplerine göre, zenginleştirme tesisi sayısı ve zenginleştirme proses atıklarının dağılımını ifade eder.
Kaynak: Çankırı, Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü
Kullanılan Veri ve Gösterge Birimi: Yıllar itibariyle cevher tiplerine göre zenginleştirme tesisi sayısı, zenginleştirme proses atıkları miktarları (ton)
Durum ve eğilimler; İlimizde ortaya çıkan Metalik Minerallerin Fiziki ve Kimyasal Olarak İşlenmesinden Kaynaklanan Atıklar, Metalik Olmayan Minerallerin Fiziki ve Kimyasal İşlemlerinden Kaynaklanan Atıklar, Sondaj Çamurları ve Diğer Sondaj Atıkları, Maden Zenginleştirme Tesislerinden Kaynaklanan Atık bulunmamakta olup maden kazılarında kaynaklanan atıklar bulunmaktadır. İlimizdeki maden sahalarından oluşan proses atığı bulunmamaktadır.

Değerlendirme ve Sonuçlar.

İlimizde ortaya çıkan Metalik Minerallerin Fiziki ve Kimyasal Olarak İşlenmesinden Kaynaklanan Atıklar, Metalik Olmayan Minerallerin Fiziki ve Kimyasal İşlemlerinden Kaynaklanan Atıklar, Sondaj Çamurları ve Diğer Sondaj Atıkları, Maden Zenginleştirme Tesislerinden Kaynaklanan Atık bulunmamakta olup maden kazılarında kaynaklanan atıklar bulunmaktadır. İlimizdeki maden sahalarından oluşan proses atığı bulunmamaktadır.

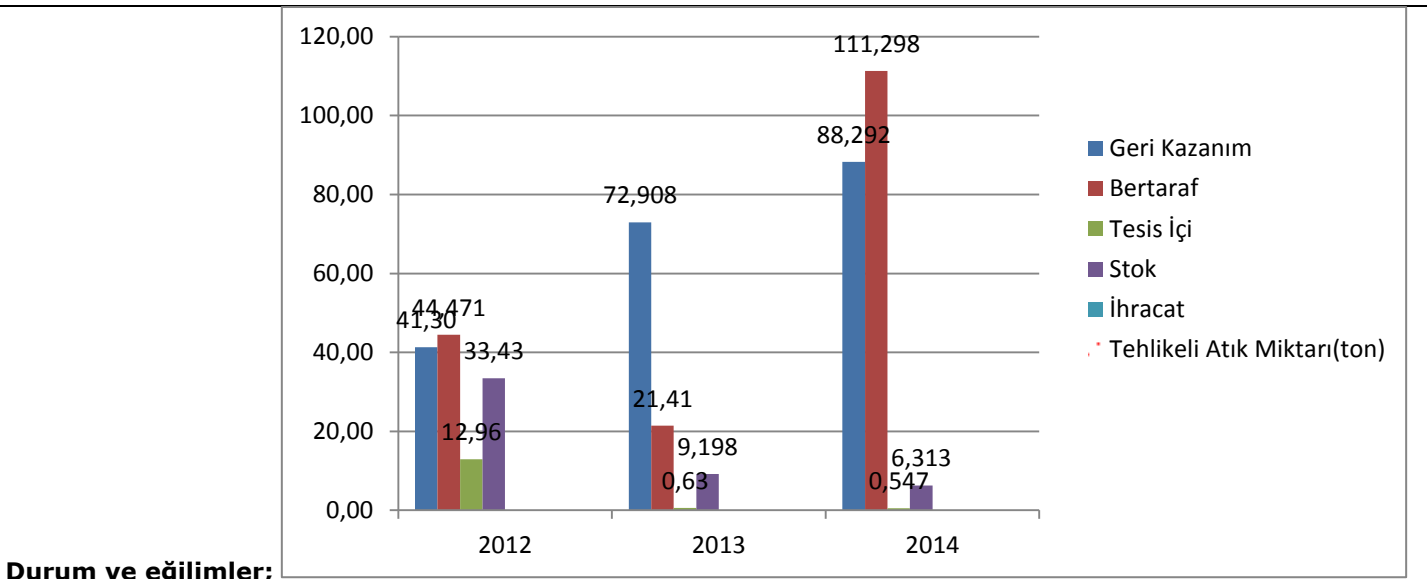
ATIK

Tehlikeli Atıklar

TANIM: İl genelinde, yıllar itibariyle toplanan tehlikeli atıkların miktarı ile geri kazanımı, yakma ve nihai bertaraf edilenlerin miktarlarını ifade eder.

Kaynak: Çankırı, Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü

Kullanılan Veri ve Gösterge Birimi: İl içinde toplanan tehlikeli atıkların miktarı (ton), ara depolama geri kazanım, yakma ve nihai bertaraf miktarları (ton) ve geri kazanım türlerine göre oranları (%)

Değerlendirme ve Sonuçlar.

İlimizde tehlikeli atıkları bertaraf eden tesis bulunmamaktadır.

Çankırı ilinde 2012 yılında 41,30 ton geri kazanım, 44,471 ton bertaraf, 12,96 ton tesis içi, 33,43 ton stok 2013 yılında 72,908 ton geri kazanım, 21,41 ton bertaraf, 0,63 ton tesis içi, 9,198 ton stok, 2014 yılında ise 88,292 ton geri kazanım, 111,298 ton bertaraf, 0,547 ton tesis içi, 6,313 ton stok yapılmıştır.

11.TURİZM

TURİZM

Yabancı Turist Sayıları

TANIM: Bu gösterge, il düzeyinde bir yılda giriş çıkış yapan yerli ve yabancı turist sayısının yıllara göre değişimini ifade eder

Kaynak: TUİK, Çankırı Kültür ve Turizm İl Müdürlüğü

Kullanılan Veri ve Gösterge Birimi: İl düzeyinde 2000 yılı ve sonrasındaki yıllarda giriş yapan yerli ziyaretçi sayısı (kişi), yabancı ziyaretçi sayısı, bu sayıların yıllara göre değişimi (%), bir önceki yıl için ziyaretçi sayısının aylara göre dağılımı

Durum ve eğilimler;

1. Turizm İşletmesi Belgeli Tesisler

YIL	TESİS ADEDİ	YATAK KAPASİTESİ	MÜŞTERİ	GİRİŞ	GECELEME	YILLARA GÖRE DEĞİŞİM
2000	1	93	Yerli	5309	7105	% 10 Artış
			Yabancı	68	116	% 37 Azalış
2001	1	93	Yerli	5709	7132	% 1 Artış
			Yabancı	23	29	% 25 Azalış
2002	1	93	Yerli	7711	10863	% 15 Artış
			Yabancı	-	-	% 100 Azalış
2003	2	177	Yerli	17691	18943	% 17 Artış
			Yabancı	22	37	% 100 Artış
2004	2	189	Yerli	17610	20009	% 10 Artış
			Yabancı	2	4	% 11 Azalış
2005	2	177	Yerli	11997	12785	% 63 Azalış
			Yabancı	13	25	% 6 Artış
2006	2	177	Yerli	14388	17389	% 13 Artış
			Yabancı	11	23	% 1 Azalış
2007	2	177	Yerli	18513	21841	% 12 Artış
			Yabancı	58	141	% 61 Artış
2008	2	177	Yerli	21139	27233	% 12 Artış
			Yabancı	32	92	% 65 Azalış
2009	2	177	Yerli	22147	26153	% 6 Azalış
			Yabancı	51	93	% 1 Artış
2010	2	177	Yerli	22814	27030	% 10 Artış
			Yabancı	40	105	% 2 Artış
2011	2	202	Yerli	26718	33903	% 12 Artış
			Yabancı	319	1501	% 142 Artış
2012	2	202	Yerli	25320	32225	% 8 Azalış
			Yabancı	402	1917	% 12 Artış
2013	2	202	Yerli	24914	32211	% 1 Azalış
			Yabancı	261	1034	% 46 Azalış
2014	2	202	Yerli	22492	29399	% 10 Azalış
			Yabancı	257	1200	% 10 Artış

2. Mahalli İdarelerden Belgeli Tesisler

YIL	TESİS ADEDİ	YATAK KAPASİTESİ	MÜŞTERİ	GİRİŞ	GECELEME	YILLARA GÖRE DEĞİŞİM
2000	6	294	Yerli	16891	21805	% 314 Artış
			Yabancı	10	18	% 580 Azalış

2001	6	294	Yerli	16544	24255	% 11 Artış
			Yabancı	1	1	% 99 Azalış
2002	5	278	Yerli	15606	22157	% 9 Azalış
			Yabancı	-	-	% 100 Azalış
2003	11	529	Yerli	17702	25358	% 11 Artış
			Yabancı	-	-	-
2004	9	460	Yerli	19432	28684	% 11 Artış
			Yabancı	-	-	-
2005	14	597	Yerli	7670	13593	% 47 Azalış
			Yabancı	2	8	% 800 Artış
2006	14	597	Yerli	10007	13698	% 1 Artış
			Yabancı	4	8	-
2007	12	668	Yerli	10254	12778	% 10 Azalış
			Yabancı	7	14	% 17 Artış
2008	12	668	Yerli	8648	9885	% 8 Azalış
			Yabancı	6	7	% 100 Azalış
2009	12	1040	Yerli	9250	9350	% 9 Azalış
			Yabancı	7	9	% 12 Artış
2010	13	1070	Yerli	18985	19571	% 110 Artış
			Yabancı	59	228	% 250 Artış
2011	13	1070	Yerli	26584	48024	% 151 Artış
			Yabancı	506	1264	% 550 Artış
2012	13	1070	Yerli	16755	45721	% 9 Azalış
			Yabancı	401	1432	% 12 Artış
2013	12	968	Yerli	18950	39579	%15 Azalış
			Yabancı	414	882	%45 Azalış
2014	12	968	Yerli	19948	44711	% 10 Artış
			Yabancı	653	2492	% 70 Artış

Değerlendirme ve Sonuçlar.

Çankırı'da tatil köyü ve pansiyonlar bulunmamakla birlikte, oteller ve moteller merkezde, Ilgaz ve Kurşunlu ilçesinde bulunmaktadır.

İldeki Turizm potansiyeli incelendiğinde otellerde konaklama süresi yıllara göre değişkenlik göstermektedir. Çankırı'nın özellikle Başkent Ankara'ya yakın olması nedeniyle Çankırı merkez ve ilçelerdeki tarihi ve doğal ziyaret yerlerine günü birlik turlar düzenlenmektedir.

ZİYARETÇİLERİN İLGİ DUYDUKLARI YERLER:

1. Çankırı Kalesi ve Karatekin Bey Türbesi : Kale, şehrin kuzeyinde küçük bir tepe üzerine kurulmuştur. Surları moloz taş ve tuğla karışımı ile inşa edilmiştir. Kaleden günümüze ulaşan birkaç sur kalıntısıdır. Kale yerleşim yeri olarak da kullanılmış, günümüzde ise Çankırı Fatih Emir Karatekin Bey'in türbesi bulunmaktadır. Büyük Selçuklu Hükümdarı Sultan Alparslan'ın komutanlarından olan Emir Karatekin Bey, 1074 yılında Çankırı'yı fethederek ölümüne kadar burada görev yapmıştır.

Türbe, Danişmentliler Dönemi eserlerinden olup tuğla ve moloz taştan inşa edilmiş yalın bir yapıdır. İçinde dört adet sanduka bulunmaktadır.

2. Taş Mescit (Cemaleddin Ferruh Dârulhadîsi) : Çankırı'da Selçuklu Dönemi'nden kalma en önemli yapıdır. Moloz taştan yapılması sebebiyle tamamen yıkılmış olan şifahane kısmı, Anadolu Selçuklu Hükümdarı I. Alaaddin Keykubat zamanında Çankırı Atabeyi Cemalettin Ferruh tarafından 1235 yılında yaptırılmıştır. Cemalettin Ferruh şifâhâneye ilave olarak 1242 yılında Dârulhadîs kısmını yaptırmıştır. Halk dilinde bu yapı Taş Mescit olarak

isimlendirilmektedir.

Birbirine dolanmış iki yılanın tasvir edildiği ve günümüzde "Tıp Sembolü" olarak kullanılan birinci parça yapı üzerinde bulunmaktadır. Çankırı Müzesinde sergilenen ikinci parçada ise günümüzde "**Eczacılık Sembolü**" olarak kullanılan kupaya dolanmış yılan figürü bulunmaktadır.

3. Büyük (Sultan Süleyman) Camii : Merkez ilçede, Kanuni Sultan Süleyman'ın emriyle Mimar Sinan'ın kalfalarından Sadık Kalfa tarafından yapılan cami, 1558 yılında ibadete açılmıştır.

4. Taş Mektep : Osmanlının son döneminde (1890) yapılan bina iki katlı ve kesme taştan yapılmıştır. Halen güzel sanatlar lisesi olarak kullanılmaktadır. Atatürk Çankırı'yı ziyaretleri sırasında bu binadaki bir dershanede günümüzde

Atatürk Odasına dönüştürülen mekanda bir gece konuk edilmiştir.

5. İndağı Kaya Mezarları : Çankırı-Kastamonu karayolunun 48. km.sinde yol kenarında bulunan tepenin doğuya bakan yamacındadır. Burada mağaralar, kaya mezarları, kaya kilisesi olabileceği tahmin edilen tapınak ve oyuklar bulunmaktadır.

6. Çankırı Müzesi : 100. Yıl Kültür Merkezi'nin ikinci katında bulunan müzede; Eski Tunç Çağı, Hitit Dönemi, Frigler, Helenistik, Roma, Bizans, Selçuklu ve Osmanlı Dönemlerine ait eserler sergilenmektedir.

7. Hacı Murad-ı Veli ve Türbesi : Türbesi Eldivan ilçesine bağlı olan Seydiköyü'nde bulunmaktadır. Türkistanlı âlimlerden ders alarak yetişen Hacı Murad-ı Veli, 1187 yılında Seydiköyüne yerleşmiş ve halkın eğitimi ile meşgul olmuştur.

8. Bayramören Köprüsü : Melan Çayı üzerinde bulunan ve 150 yıl önce yapıldığı tahmin edilen köprü, 2002 yılında aslına uygun olarak yeniden inşa edilmiştir. Köprü'nün ayakları kesme taştan, diğer kısımları kalasların bindirilmesi suretiyle tamamen ahşaptan yapılmıştır.

7. Çankırı Yâran Evi : Eski Kütüphane binası İl Özel İdaresi tarafından restore edilerek Yâran Evine dönüştürülmüştür. Yâran sohbetlerinin yapıldığı evin bir bölümü etnoğrafik eşyalarla donatılmıştır.

9. Karaören Göleti Mesire Yeri (Şabanözü) : Şabanözü ilçesine 6, Şabanözü-Orta karayoluna 2 km mesafede bulunan gölet ve mesire yeri, çevresi çam ve meşe ağaçlarıyla çevrili güzel bir tabiat parçasıdır.

10. Orman Fidanlığı Mesire Yeri (Çerkeş): Çerkeş'e 3,5 km mesafede bulunan fidanlık sahasındaki mesire yerinde, gününbirlik ihtiyaçların karşılanmasına yönelik oturma yerleri, ocaklıklar, tuvalet, çeşme vb. imkânların yanı sıra gökkuşağı alabalığı yetiştirilen yapay göller ve içerisinde şark odası yer alan bir misafirhane bulunmaktadır.

11. Çankırı Ilgaz Yıldıztepe : Ilgaz'a 20, Çankırı'ya 70 km mesafedeki mesire yerine Ilgaz-Kastamonu karayolunun 13. kilometresinden doğuya ayrılan 7 kilometrelik asfalt bir yolla ulaşılmaktadır.

Kayak, kış sporları, turizm, trekking, dağcılık, kamp ve eğitim imkanı, ayrıca kış sporları açısından da uygun olan ve turizm açısından 12 aya hitap edebilecek bu alan 01.09.2005 tarihinde Bakanlar Kurulu Kararıyla "Çankırı Ilgaz Yıldıztepe Doğa Sporları ve Turizm Merkezi" olarak ilan edilmiştir.

12. Bülbül Pınarı Mesire Yeri (Eldivan) : Eldivan ilçe merkezine 5 km mesafedeki mesire yerine asfalt bir yolla ulaşılmaktadır. İlçede, Bülbül Pınarı mesire yerinin dışında Karadere ve Saray göletleri ile orman içindeki çeşme ve su kaynakları civarında da çok sayıda piknik ve kamp yapmaya elverişli alanlar mevcuttur.

13. Seybeli Mesire Yeri (Çerkeş) : Çerkeş-Kızılcahamam (Ankara) karayolu üzerinde bulunan mesire yeri, Çerkeş'e 20 km mesafededir. Karayolu, mesire yerinin içinden geçmektedir.

14. Kırkpınar Yaylası (Ilgaz) : Çankırı-Kastamonu karayolunun 60. kilometresinden batıya ayrılan 10 kilometrelik stabilize bir yolla ulaşılmaktadır. Yayla Ilgaz'a 20, Çankırı'ya 70 km mesafededir.

Ilgaz ilçesi sınırları içerisinde yer alan yayla 1650 m rakıma sahiptir. Çevre köylere ait 32 adet yayla evi bulunan Kırkpınar Yaylasında 150x350 m ebatlarında bir de gölet yer almaktadır. Çevresi sarıçam, karaçam, köknar ağaçlarıyla ve çayırlarla çevrili olan yayla, kolay ulaşımı, nefis manzarası, temiz havası, göleti ve bol su kaynaklarıyla gününbirlik ziyaretçilerin dışında atlı ve yaya yürüyüş, manzara seyri, kamping, karavan, fotoğrafçılık, dağ yürüyüşü gibi turizm türlerine son derece elverişlidir.

15. Büyük Yayla (Yapraklı) : Çankırı'ya 30 km mesafededir. İlçenin kuzeyinde çok geniş bir alana yayılmış olan 1600–1700 m rakımlı Büyük Yayla, zengin bitki örtüsü ve yaban hayatına sahiptir.

Büyük Yaylanın yolu asfalt kaplama olup elektrik ve suyu mevcuttur. Mevcut haliyle günübirlik ziyaretlerin dışında atlı ve yaya yürüyüşü, bisiklet, manzara seyri, kamping ve karavan ile fotosafari gibi turizm türleri için çok elverişli olan yayla kara avcılığı için de zengin bir potansiyele sahiptir.

16. Kara Avcılığı : İlimiz genelinde Orman Bakanlığı Merkez Av Komisyonu kararları çerçevesinde tavşan, tilki, yaban domuzu, keklik, bildircin, yaban ördeği, kurt ve çakal avı yapılabilen, yoğun orman varlığının bulunduğu Yapraklı ve Ilgaz Dağlarında geyik ve ayı gibi nadide türlere de rastlanmaktadır.

17. Sportif Olta Balıkçılığı: İlimiz sınırları içerisinde yer alan Kızılırmak, Soğanlı, Devrez ve Terme çayı gibi akarsular ile göl ve göletlerde alabalık, yayın, aynalı sazan, levrek, çay balığı ve tatlı su kefali türünde balıklar bulunmaktadır.

18. Çavundur Termal Kaynağı: Kurşunlu ilçesi Çavundur beldesinde bulunan termal kaynak, Kurşunlu'ya 9 km ve Çankırı'ya 90 km mesafededir. Termal kaynaktan 54 C sıcaklıkta 47 litre/saniye su çıkmaktadır.

19. Tuz Mağarası : Çankırı merkeze 20 km mesafede bulunan Hititler Döneminden beri yaklaşık beş bin yıldır işletildiği tahmin edilen tuz yatakları ülkemizin en büyük kaya tuzu rezervine sahiptir.. Yaklaşık 800 dönüm bir alana sahip mağara bir çok galeriden meydana gelmiştir.

Sabit ısı ve nem değerleriyle özellikle astım hastaları için yararlı olabilecek bir ortama sahip mağaranın gezilebilmesi için önceden mağarada tuz üretimi yapan firmadan izin alınması gerekmektedir.

20. Ilgaz Doruk Mevkii: 1800 m. rakıma sahip olan Ilgaz Dağı Doruk Mevkii Ilgaz'a 23, Kastamonu'ya 40, Çankırı'ya 73, Ankara'ya ise 203 km mesafededir. Tabii güzelliği ve yaban hayatının zenginliği yanı sıra kış sporları imkânlarıyla da yoğun ziyaretçi çekmektedir.

21. Anıt Ağaç (Koca Meşe) : İl merkezine 27 km uzaklıktaki Yapraklı İlçesi Karacaözü Köyünde bulunan ve koruma altına alınan meşe ağacının 400 yaşın üzerinde olduğu ve dünyanın en yaşlı meşeleri arasında sayıldığı bilinmektedir. Görenleri hayrete düşüren meşenin çevresi 14 metre'dir.

22. Saat Kulesi (1866) : İsviçre de yapılan saat, İnebolu yolu üzerinden Çankırı'ya getirildi.

23.Çankırı Yaran Evi: Eski Kütüphane binası İl Özel İdaresi tarafından restore edilerek Yaran evine dönüştürülmüştür. Yaran sohbetlerinin yapıldığı evin bir bölümü etnoğrafik eşyalarla donatılmıştır.

24.Akbaş Köprüsü: Çerkeş ilçesi, Melan çayı üzerine kurulu olan kesme taş köprü20.yüzyıl başında yaptırılmıştır.

25.Apsarı Göleti: İl merkezine 22 km mesafede bulunan Alpsarı göleti yaklaşık 227000 metrekarelik alanıyla çevrenin en büyük göleti konumundadır.

26.Buğday Pazarı Medresesi: İl Merkezinde Buğdaypazarı Cami avlusunda bulunan eser 18. Yy'da inşa edilmiştir.

27. Çivitçioğlu Medresesi: İl Merkezinde Büyük Caminin doğu cephesinde yer alan ve 17.yy'dan günümüze ulaşan eser günümüzde geleneksel Türk süsleme sanatlarının üretildiği ve sergilendiği bir kültür ve sanat merkezi olarak hizmet vermektedir.

28. Höyük Yeraltı Şehri: Orta İlçesine 11, İl merkezine 55 km mesafede bulunan Höyük Köyünde yer alan yeraltı şehrinin Çankırı Müzesi tarafından yapılan arkeolojik temizlik çalışmalarıyla yeraltı şehrindeki tüm mekanlar ve içindeki küçük kilise, içerisinde rahatlıkla dolaşarak gezilebilecek bir ören yeri niteliği kazanmıştır.

TURİZM
Mavi Bayrak Uygulamaları
TANIM: (Denize Kıyısı Olan İller İçin) Gerekli standartları taşıyan nitelikli plaj ve marinalara verilen uluslararası bir çevre ödülü olan mavi bayrağın, Türkiye’de 1997 yılından itibaren verildiği plaj ve marinaların yıllar itibari ile toplam sayılarının belirtilmesidir.
Kaynak: Kültür ve Turizm İl Müdürlüğü
Kullanılan Veri ve Gösterge Birimi: Yıllar itibariyle, mavi bayrak almaya hak kazanmış plaj ve marina sayıları
Durum ve eğilimler; Çankırı ilinin denize kıyısı bulunmamaktadır.
Değerlendirme ve Sonuçlar. Çankırı ilinin denize kıyısı bulunmamaktadır.

EK-1:2014 YILINA AİT İL ÇEVRE SORUNLARI VE ÖNCELİKLERİ ANKET FORMU

AÇIKLAMALAR:

İl Çevre Sorunları ve Öncelikleri Anketi, illerimizin çevre sorunlarının ve önceliklerinin neler olduğunu ortaya koyan, aynı zamanda bu sorunların kaynaklarını, nedenlerini, sorunun çözümü için ne tür tedbirler alındığı ya da alınması gerektiğini belirten önemli bir çalışmadır. İl Çevre Sorunları ve Öncelikleri Anketi, çevre konusunda karar vericilere ve halka çevresel bilgi sağlamakta, böylece karar verme sürecini desteklemekte ve halkın çevresel konularda bilincini artırmaktadır.

Form doldurulurken;

- 1- Anket formunda doldurulan bilgilerin, “Çevre Durum Raporu” ve “Göstergeler” bölümü verileriyle tutarlı olmasına dikkat edilecektir.
- 2- Anket formu doldurulurken, başlıklar altındaki açıklamalara dikkat edilecektir.
- 3- Öncelik sıralaması istenen bütün başlıklarda (I.2., I.4., II.4., III.1., III.2., IV.1.); “BU YILKİ ÖNEM SIRANIZ” sütununda, anketin ilgili olduğu yıl için geçerli olan önem sırasına göre, maddelerin en önemliden az önemliye doğru 1, 2, 3, şeklinde numaralandırmanız istenmektedir. Bütün maddelerin numaralandırılması zorunlu olmayıp yalnızca, ilinizde anketin ilgili olduğu yıl için geçerli maddelerin kendi aralarında sıralanması yeterlidir. “BU YILKİ ÖNEM SIRANIZ” sütunlarında yapılan sıralamalarda, rakamlar birbirini takip eder şekilde verilmeli, birden fazla maddeye aynı rakam verilmemelidir.
- 4- Öncelik sıralaması istenen bütün başlıklarda (I.2., I.4., II.4., III.1., III.2., IV.1.); “GEÇEN YILKİ ÖNEM SIRANIZ” başlığı altında, önceki yıla ait anket formundaki sıralamanız tekrar yazılarak, yeni doldurulan yıldaki anket formunun ilgili başlıklarının karşılaştırılması yapılarak, değişiklik olmuşsa nedenlerinin belirtilmesi istenmektedir.
- 5- Anket formunun tüm bölümleri eksiksiz ve doğru olarak bilgisayar ortamında hazırlanacaktır.
- 6- Herhangi bir konuyla ilgili olarak veri ve bilgi temin edilememişse bunun nedeninin belirtilmesi gerekmektedir.
- 7- Her bir çizelgenin altında yararlanılan kaynak/kaynaklar verilmelidir.

BÖLÜM I.HAVA KİRLİLİĞİ

I.1. Hava Kalitesi İndeksine göre sınıflandırma

Hava Kalitesi İndeksi Kesme Noktaları

İndeks	HKİ	SO ₂ [µg/m ³]	NO ₂ [µg/m ³]	CO [µg/m ³]	O ₃ [µg/m ³]	PM ₁₀ [µg/m ³]
		1 Sa. Ort.	1 Sa. Ort.	8 Sa. Ort.	8 Sa. Ort.	24 Sa. Ort.
1 (İyi)	0 – 50	0-100	0-100	0-5500	0-120 ^L	0-50
2 (Orta)	51 – 100	101-250	101-200	5501-10000	121-160	51-100 ^L
3 (Hassas)	101 – 150	251-500 ^L	201-500	10001-16000 ^L	161-180 ^B	101-260 ^U
4 (Sağlıksız)	151 – 200	501-850 ^U	501-1000	16001-24000	181-240 ^U	261-400 ^U
5 (Kötü)	201 – 300	851-1100 ^U	1001-2000	24001-32000	241-700	401-520 ^U
6 (Tehlikeli)	301 – 500	>1101	>2001	>32001	>701	>521

L: Limit Değer
B: Bilgi Eşiği
U: Uyarı Eşiği

I.1.1. İlinize ait 2014 yılı içindeki aylık ortalama ölçüm değerlerini yukarıdaki Hava Kalitesi İndeksine göre sınıflandırarak, aşağıdaki çizelgede uygun sınıfı "X" ile işaretleyiniz.

AYLAR	Aylık Ortama (µg/m ³) Olarak Hava Kalitesi İndeksine (*) Göre Sınıflandırma																													
	SO ₂						NO ₂						CO						O ₃						PM ₁₀					
	1	2	3	4	5	6	1	2	3	4	5	6	1	2	3	4	5	6	1	2	3	4	5	6	1	2	3	4	5	6
OCAK	X																													
ŞUBAT	X																													
MART	X																													
NİSAN	X																								X					
MAYIS	X																								X					
HAZİRAN	X																								X					
TEMMUZ	X																								X					
AĞUSTOS	X																								X					
EYLÜL	X																								X					
EKİM	X																								X					
KASIM	X																								X					
ARALIK	X																								X					

* Hava Kalitesi İndeksi: 1 (iyi) , 2 (orta) , 3 (hassas), 4 (sağlıksız), 5 (kötü), 6 (tehlikeli)

Kaynak: Çankırı Hava Kalitesi Ölçüm İstasyonu

I.1.2. İlinize ait Kış sezonu ortalama ölçüm değerlerini (2013 yılı Ekim- 2014 Mart arası 6 aylık ortalama) Hava Kalitesi İndeksine göre sınıflandırarak uygun sınıfı "X" ile işaretleyiniz.

Kış sezonu ortalama ölçüm değeri; raporu hazırlanan yılın bir önceki yılının Ekim ayı ile raporu hazırlanan yılın Mart ayı arasındaki 6 aylık ortalamayı ifade etmektedir. Söz konusu 6 aylık ortalama ölçüm değerlerini, Hava Kalitesi İndeksine göre sınıflandırarak, çizelgede uygun sınıfa "X" ile işaretlemeniz istenmektedir.

	Kış Sezonu (Ekim-Mart) 6 Aylık Ortama (µg/m ³) Olarak Hava Kalitesi İndeksine (*) Göre Sınıflandırma																													
	SO ₂						NO ₂						CO						O ₃						PM ₁₀					
	1	2	3	4	5	6	1	2	3	4	5	6	1	2	3	4	5	6	1	2	3	4	5	6	1	2	3	4	5	6
Kış Sezonu (Ekim-Mart)	X																													

* Hava Kalitesi İndeksi: 1 (iyi) , 2 (orta) , 3 (hassas), 4 (sağlıksız), 5 (kötü), 6 (tehlikeli)

Kaynak: Çankırı Hava Kalitesi Ölçüm İstasyonu

I.3. Hava kirliliğinin önlenmesi amacıyla yıl içinde il/ilçelerde alınan tedbirleri "X" ile işaretleyiniz.

I.3.'de, hava kirliliğinin önlenmesi amacıyla yıl içinde, il sınırları içerisinde ne tür tedbirler alındığı bilgisi istenmektedir. Çizelgede her bir tedbir için belirtilen numara altında, alınan tedbirler için işaretleme yapılması istenmektedir.

YERLEŞİM YERİNİN ADI		ALINAN TEDBİR/TEDBİRLER								
		a	b	c	d	e	f	g	h	i
İL MERKEZİ	1.Merkez	X	X	X	X	X	X		X	
	.									
İLÇELER	1.Çerkeş	X	X	X	X	X	X		X	
	2.İlgaz	X	X	X	X	X	X		X	
	3.Kurşunlu	X	X	X	X	X	X		X	
	4.Orta	X	X	X	X	X	X		X	
	5.Şabanözü	X	X	X	X	X	X		X	
	6.Eldivan	X	X	X	X	X	X		X	
	7.Kızılırmak	X	X	X	X	X	X		X	
	8.Korgun	X	X	X	X	X	X		X	
	9.Atkaracalar	X	X	X	X	X	X		X	
	10.Yapraklı	X	X	X	X	X	X		X	
	11.Bayramören	X	X	X	X	X	X		X	
.										

Kaynaklar: Çankırı, Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü

Tedbirler:

a. Kaliteli katı/sıvı yakıt kullanımı
b. Doğalgaz kullanımı
c. Bilgilendirme ve bilinçlendirme çalışmaları
d. Ağaçlandırma çalışmaları/orman alanlarının, yeşil alanların artırılması
e. Motorlu taşıtların egzoz gazı ölçümleri
f. Sanayi kuruluşlarının emisyon izni almaları
g. Sanayi tesislerinin yerleşim yeri dışına çıkarılmaları
h. Denetim
i. Diğer (Varsa yukarıya ayrılan bölümde belirtiniz).

I.4. Hava kirliliğinin giderilmesinde, yıl içerisinde, il/ilçelerde karşılaşılan güçlükleri önem sırasına göre rakam ile belirtiniz.

I.4.'de hava kirliliğinin önlenmesinde, yıl içinde, ilinizde karşılaşılan güçlüklerin önem sırasına göre en önemliden az önemliye doğru 1,2,3,4.... şeklinde numaralandırmanız istenmektedir. "Karşılaşılan güçlükler" altında belirtilen maddelerin hepsinin işaretlenmesi zorunlu olmayıp, ilinize uygun maddelerin numaralandırılması gerekmektedir. Bunların haricinde "diğer" olarak belirtilmesi gereken husus varsa, ayrıca belirtilmelidir.

Karşılaşılan Güçlükler	GEÇEN YILKI ÖNEM SIRANIZ	BU YILKI ÖNEM SIRANIZ*	ÖNEM SIRASINDA DEĞİŞİKLİK YAPTIYSANIZ SEBEBİNİ AÇIKLAYINIZ
a. Yeterli denetim yapılamaması	1	1	
b. Ateşçilerin eğitimsiz veya bilinçsiz olması	4	4	
c. Halkın alım gücünün düşük olmasından dolayı kalitesiz yakıt kullanılması	6	6	
d. Kaliteli yakıt temininde zorluklar	5	5	
e. Kurumsal ve yasal eksiklikler	3	3	
f. Toplumda bilinç eksikliği	2	2	
g. Meteorolojik faktörler			
h. Topografik faktörler			
i. Diğer (Belirtiniz).....			

*En önemliden az önemliye doğru 1,2,3,4,... şeklinde numaralandırınız. Seçeneklerin hepsinin numaralanması zorunlu olmayıp, ilinize uygun seçenekleri numaralandırınız.

BÖLÜM II.SU KİRLİLİĞİ

II.1. İl sınırları içerisinde bulunan su kaynaklarının kalite değerlendirmesi

Su kirliliği, II.1.1-II.1-3'de il sınırları içerisinde, yıl içinde, kirliliğe maruz kalmış su kaynaklarının (yüzey, yeraltı ve yüzme suları) adları, kalite sınıfları ile bunların çizelgede belirtilen kirlenme nedenleri dikkate alınarak işaretlenmesi istenmektedir.

II.1.1. İl sınırlarında bulunan yüzey sularının kalite sınıflarını Yüzeysel Su Kalitesi Yönetimi Yönetmeliği hükümleri çerçevesinde belirtiniz ve muhtemel kirlenme nedenlerini işaretleyiniz.

Yüzey Suyu Adı	Kalite sınıfı				Kirlenme Nedenleri								
	1	2	3	4	a	b	c	d	e	f	g	h	i
					Evsel Atıksular	Evsel Katı Atıklar	Sanayi Kaynaklı Atıksular	Sanayi Atıkları	Zirai İlaç ve Gübre Kullanımı	Hayvan Yetiştiriciliği	Madencilik Faaliyetleri	Denizcilik Faaliyetleri	Diğer (Belirtiniz)
Ulu Çay (Çerkeş Çayı)					X	X		X	X				
Acı Çay					X	X		X	X				
Tatlı Çay					X	X		X	X				
Kızılırmak					X	X		X	X				
Devrez Çayı					X	X		X	X				

Yüzeysel Suyu Adı	Kalite sınıfı				Kirlenme Nedenleri								
	1	2	3	4	a	b	c	d	e	f	g	h	i
					Evsel Atıksular	Evsel Katı Atıklar	Sanayi Kaynaklı Atıksular	Sanayi Atıkları	Zirai İlaç ve Gübre Kullanımı	Hayvan Yetiştiriciliği	Madencilik Faaliyetleri	Denizcilik Faaliyetleri	Diğer (Belirtiniz)
Terme Çayı					X	X		X	X				
Melen Çayı					X	X		X	X				
Kürt Gölü									X				
Güldürcek Barajı									X				
Mart Göleti									X				
Yapraklı Göleti									X				
Maruf Göleti									X				

Kaynaklar: Çankırı, Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü

II.1.2. İl sınırlarında bulunan yeraltı sularının kalite sınıflarını Yeraltı Sularının Kirlenmeye ve Bozulmaya Karşı Korunması Hakkında Yönetmelik çerçevesinde belirtiniz ve muhtemel kirlenme nedenlerini işaretleyiniz.

Yeraltı suyunun bulunduğu bölge	Yeraltı Su Kalite Sınıfı			Kirlenme Nedenleri								
	İyi	Zayıf	Yeterli veri yok	a	b	c	d	e	f	g	h	i
				Evsel Atıksular	Evsel Katı Atıklar	Sanayi Kaynaklı Atıksular	Sanayi Atıkları	Zirai İlaç ve Gübre Kullanımı	Hayvan Yetiştiriciliği	Madencilik Faaliyetleri	Deniz Suyu Girişimi	Diğer (Belirtiniz)
Merkez				X		X		X	X			

Kaynaklar: Çankırı, Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü

II.1.3. İl sınırlarında bulunan yüzme sularının kalite sınıflarını Yüzme Suyu Kalitesi Yönetmeliği çerçevesinde belirtiniz ve muhtemel kirlenme nedenlerini işaretleyiniz.

Yüzme Suyunun bulunduğu bölge/plaj	Mavi Bayrak Ödülü		Yüzme Suyu Kalite Sınıfı (*)				Kirlenme Nedenleri						
	Var	Yok	A	B	C	D	a	b	c	d	e	f	g
							Evsel Atıksular	Evsel Katı Atıklar	Sanayi Kaynaklı Atıksular	Sanayi Atıkları	Zirai İlaç ve Gübre Kullanımı	Deniz/Göl Taşımacılığı	Diğer (Belirtiniz)

Yüzme Suyunun bulunduğu bölge/plaj	Mavi Bayrak Ödülü		Yüzme Suyu Kalite Sınıfı (*)				Kirlenme Nedenleri						
	Var	Yok	A	B	C	D	a	b	c	d	e	f	g
							Evsel Atıksular	Evsel Katı Atıklar	Sanayi Kaynaklı Atıksular	Sana yi Atıkları	Zirai İlaç ve Gübre Kullanımı	Deniz/Göl Taşımacılığı	Diğer (Belirtiniz)

(*) A sınıfı çok iyi/mükemmel, B sınıfı iyi kalite, C sınıfı kötü kalite ve D sınıfı çok kötü kalite/yasaklanması gereken olarak kalite kategorilerini temsil etmektedir.

Kaynaklar: NOT: Çankırı ilinde deniz bulunmadığından bu tablo boş bırakılmıştır.

II.2. Yıl içinde, il sınırları içindeki il/ilçelerde atıksuların yol açtığı kirlenmenin nedenlerini uygun seçenekleri “X” ile işaretleyerek belirtiniz.

II.2.’de, il sınırları içerisindeki yerleşim merkezlerinde (il merkezi ve ilçelerin her biri için) atıksulardan kaynaklanan kirliliğin nedenlerinin çizelgenin altında belirtilen maddeler dikkate alınmak ve (X) koymak suretiyle işaretlenmesi istenmektedir. Çizelgede geçen “İl Merkezi” ifadesiyle, İliniz Büyükşehir Belediyesi ise, Büyükşehir Belediyesine bağlı ilçeler, değilse merkez ilçe kastedilmektedir.

Yerleşim Yerinin Adı		Atık Sulardan Kaynaklanan Kirliliğin Nedenleri												
		a	b	c	d	e	f	g	h	i	j	k	l	m
İl Merkezi	1. Merkez		X		X		X	X				X		
	2.													
	3.													
	.													
	.													
	.													
İlçeler	1.Çerkeş		X		X		X	X				X		
	2.İlgaz		X		X		X	X				X		
	3.Kurşunlu		X		X		X	X				X		
	4.Orta		X		X		X	X				X		
	5.Şabanözü		X		X		X	X				X		
	6.Eldivan		X		X		X	X				X		
	7.Kızılırmak		X		X		X	X				X		
	8.Korgun		X		X		X	X				X		
	9.Atkaracalar		X		X		X	X				X		
	10.Yapraklı		X		X		X	X				X		
	11.Bayramören		X		X		X	X				X		
	.													
.														
.														

Kaynaklar: Çankırı Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü

Kirlilik Nedenleri:

- Kanalizasyon şebekesinin olmaması veya yetersiz olması
- Yerleşim yerlerinde evsel nitelikli atıksuların arıtılmaması
- Büyük sanayi kuruluşlarının atıksularını arıtmaması
- Küçük sanayilerde toplu arıtmanın olmaması
- Foseptik çukurların sağlıklı şekilde inşa edilmemesi
- Foseptik atıkların vidanjörlerle çekildikten sonra gelişigüzel yerlere boşaltılması
- Zirai mücadele ilaçlarının kullanımı
- Kimyasal gübre kullanımı
- Arıtma tesisi kapasite ve verimlerinin yetersiz olması
- Arıtma tesisinde görevli olan personelin yetersiz olması
- Hayvancılık atıkları
- Maden atıkları
- Diğer (Yukarıda ayrılan bölümde belirtiniz).

II.3. Su kirliliğinin önlenmesi amacıyla alıcı ortamlarda aşağıdaki tedbirlerden hangilerinin alındığını çizelgede (x) işareti koyarak belirtiniz.

II.3.'de, su kirliliğinin önlenmesi amacıyla her bir alıcı su ortamı için, çizelgenin altında belirtilen maddelerin dikkate alınarak tedbirlerin çizelgede işaretlenmesi istenmektedir.

Alıcı Ortamın Adı	Su Kirliliğinin Önlenmesi Amacıyla Alınan Tedbirler								
	a	b	c	d	e	f	g	h	i
Deniz									
1.									
2.									
.									
Göller									
1.									
2.									
3.									
.									
Akarsular									
1. Kızılırmak	X	X			X		X		
2. Tatlı Çay	X				X		X		
3. Acı Çay	X	X			X		X		
4. Devrez	X	X			X		X		
5. Ulu Çay	X				X		X		
6. Melan Çayı	X	X			X		X		
Havzalar									
1. Kızılırmak Havzası	X	X			X		X		
2. Batı Karadeniz Havzası	X	X			X		X		
3.									
.									
.									
Yeraltı Suları									
1. Merkez İlçe Keson ve Sondaj Kuyuları	X	X			X		X		
2.									
3.									
.									
Jeotermal Kaynaklar									
1.									
2.									
3.									
.									
Diğer Alıcı Su Ortamları									
1.									
2.									
.									

Kaynaklar: Çankırı Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü

Alınan Tedbirler:

- Kanalizasyon şebekesinin yapılması ya da yenilenmesi
- Aritma tesisi /deniz deşarjı /depolama alanları yapılması
- Yerleşim merkezinde fosseptik kullanılması

- d. Tarımsal faaliyetlerde kullanılan zirai mücadele ilacı ve gübrenin aşırı ve yanlış kullanımının önlenmesi
- e. Yönetmelikler çerçevesinde denetim yapılması
- f. Deniz araçlarının atıklarını boşaltabilmeleri için uygun yerlerin hazırlanması
- g. Sanayi kuruluşlarının atıksuları için deşarj izni alması
- h. Toplumsal bilgilendirilme ve bilinçlendirme faaliyetleri
- i. Diğer (Yukarıda ayrılan bölümde belirtiniz).

II.4. Su kirliliğinin giderilmesinde/önlenmesinde il sınırları içerisinde karşılaşılan güçlükleri en önemliden az önemliye doğru numara vererek (1,2,3,...) işaretleyiniz.

II.4'de su kirliliğinin giderilmesinde/önlenmesinde il sınırları içerisinde karşılaşılan güçlüklerin önem sırasına göre en önemliden az önemliye doğru 1,2,3,... şeklinde numaralandırmanız istenmektedir. "Karşılaşılan güçlükler" altında belirtilen maddelerin hepsinin işaretlenmesi zorunlu olmayıp, ilinize uygun maddelerin numaralandırılması gerekmektedir.

KARŞILAŞILAN GÜÇLÜKLER	GEÇEN YILKI ÖNEM SIRANIZ	BU YILKI ÖNEM SIRANIZ*	ÖNEM SIRASINDA DEĞİŞİKLİK YAPTIYSANIZ SEBEBİNİ AÇIKLAYINIZ
a. Yeterli denetim yapılamaması	4	4	
b. Mali imkansızlıklar nedeniyle arıtma tesislerinin kurulamaması	1	1	
c. Kurumsal ve yasal eksiklikler	2	2	
d. Toplumda bilinç eksikliği	3	3	
e. Diğer (Belirtiniz).....			

*En önemliden az önemliye doğru 1,2,3,...şeklinde numaralandırınız. Seçeneklerin hepsinin numaralanması zorunlu olmayıp, ilinize uygun seçenekleri numaralandırınız.

BÖLÜM III. TOPRAK KİRLİLİĞİ

III.1. İlinizde toprak kirliliğine neden olan kaynakları önem sırasına göre rakam ile işaretleyerek * belirtiniz.

III.1'de, il sınırları içerisinde toprak kirliliğine neden olan kaynakların önem sırasına göre, en önemliden, az önemliye doğru, 1,2,3,4,... şeklinde numaralandırılması istenmektedir. Toprak kirliliğine neden olan kaynaklar altında belirtilen maddelerin hepsinin işaretlenmesi zorunlu olmayıp, ilinize uygun maddelerin numaralandırılması gerekmektedir.

Kirlenme Kaynağı	GEÇEN YILKİ ÖNEM SIRANIZ	BU YILKİ ÖNEM SIRANIZ*	ÖNEM SIRASINDA DEĞİŞİKLİK YAPTIYSANIZ SEBEBİNİ AÇIKLAYINIZ
a. Sanayi kaynaklı atık boşaltımı			
b. Madencilik atıkları			
c. Vahşi depolanan evsel katı atıklar	4	4	
d. Vahşi depolanan tehlikeli atıklar	5	5	
e. Plansız kentleşme	6	6	
f. Aşırı gübre kullanımı	1	1	
g. Aşırı tarım ilacı kullanımı	2	2	
h. Hayvancılık atıkları	3	3	
i. Diğer (Belirtiniz).....			

*En önemliden az önemliye doğru 1,2,3,4,... şeklinde numaralandırınız. Seçeneklerin hepsinin numaralanması zorunlu olmayıp, ilinize uygun seçenekleri numaralandırınız

Kaynaklar: Çankırı Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü

III.2. Toprak kirliliğinin önlenmesi amacıyla il sınırları içerisinde, aşağıdaki tedbirlerden hangilerinin alındığını önem sırasına göre rakam * ile belirtiniz.

III.2'de, toprak kirliliğinin önlenmesi amacıyla il sınırları içerisinde belirtilen tedbirlerden hangileri alınıyor ise, bunların önem sırasına göre, en önemliden, az önemliye doğru, 1,2,3,4,... şeklinde numaralandırılması istenmektedir. Maddelerin hepsinin işaretlenmesi zorunlu olmayıp, ilinize uygun maddelerin numaralandırılması gerekmektedir.

ALINAN TEDBİRLER	GEÇEN YILKİ ÖNEM SIRANIZ	BU YILKİ ÖNEM SIRANIZ *	ÖNEM SIRASINDA DEĞİŞİKLİK YAPTIYSANIZ SEBEBİNİ AÇIKLAYINIZ
a. Sanayi/Madencilik tesislerinin sıvı, katı ve gaz atıklarının mevzuata uygun olarak bertarafının sağlanması	4	4	
b. Kentleşmenin Çevre Düzeni Planlarına uygun olarak gerçekleştirilmesi	2	2	
c. Mevzuata uygun olarak gübreleme, ilaçlama ve sulamanın yapılması	1	1	
d. Erozyon mücadele çalışmaları	3	3	
e. Geri dönüşüm/yeniden kullanım uygulamaları	5	5	
f. Diğer (Belirtiniz).....			

*En önemliden az önemliye doğru 1,2,3,4,... şeklinde numaralandırınız. Seçeneklerin hepsinin numaralanması zorunlu olmayıp, ilinize uygun seçenekleri numaralandırınız.

BÖLÜM IV.ÖNCELİKLİ ÇEVRE SORUNLARI

IV.1. Aşağıdaki Konu Başlıklarını Dikkate Alarak, yıl sonu itibariyle, İl Sınırları İçinde Görülen Çevre Sorunlarını Önem ve Önceliklerine Göre Rakam (Önem sırasına göre en önemliden az önemliye doğru 1,2,3,4,5,..... şeklinde numaralandırınız) Vererek Sıralayınız. Tüm sorunları numaralandırmak zorunlu olmayıp, iliniz için geçerli olan sorunları öncelik sırasına göre numaralandırmanız yeterlidir.

IV.1'de, sıralanan çevre sorunları dikkate alınarak, yıl sonu itibariyle, il sınırlarınız içerisinde, görülen bu sorunların önem ve önceliklerine göre, en önemliden en az önemliye doğru 1,2,3,4,5... şeklinde numaralandırılması istenmektedir. Tüm sorunları numaralandırmak zorunlu olmayıp, iliniz için geçerli olan sorunları öncelik sırasına göre numaralandırmanız yeterlidir. Ayrıca çizelgede yer alan her çevre sorunu için iliniz sınırları içinde geçerli olan nedenleri işaretleyiniz.

NOT: Ölçüm değerleri, göstergeler, her bölümün sonundaki sonuç ve değerlendirme kısımları, konularına göre şikayet sayısı, şikayetin ceza ile sonuçlanma oranı, konularına göre ceza sayısı, yapılan denetimler sonucu edinilen deneyimler vb. çevre sorunlarının hangi alanda yoğunlaştığı konusunda yol gösterici olabilir.

ÇEVRE SORUNLARI	GEÇEN YILKİ ÖNEM SIRANIZ	BU YILKİ ÖNEM SIRANIZ *	ÖNEM SIRASINDA DEĞİŞİKLİK YAPTIYSANIZ SEBEBİNİ AÇIKLAYINIZ
a. Hava kirliliği	3	3	
b. Su kirliliği	1	1	
c. Toprak kirliliği	2	2	
d. Atıklar	4	4	
e. Gürültü kirliliği	6	6	
f. Erozyon			
g. Doğal çevrenin tahribatı (Orman, Mera, Sulak alan, Kıyı, Biyolojik çeşitlilik ve habitat kaybı)	5	5	

*En önemliden az önemliye doğru 1,2,3,4,... şeklinde numaralandırınız. Seçeneklerin hepsinin numaralanması zorunlu olmayıp, ilinize uygun seçenekleri numaralandırınız.

**IV.2. İl Sınırları İçerisinde IV.1'de Tespit Edilen Her Bir Öncelikli Çevre Sorunu ile İlgili Olarak;
Yukarıda IV.1'de Belirlemiş Olduğunuz Öncelik Sırasına Göre;**

IV.2'de, IV.1'de sıralanan her bir öncelikli çevre sorunları dikkate alınarak;

- a) *Çevre sorununun nedenlerini,*
- b) *Bu nedenlerde daha çok hangi faktör veya sektörlerin etkili olduğunu,*
- c) *Çevreye vermiş olduğu olumsuz etkilerini*
- d) *Bu sorunların giderilmesinde karşılaşılan güçlüklerini,*
- e) *Bu sorunları gidermek amacıyla alınan, alınması planlanan veya alınması gereken tedbirlerin neler olduğunu,*
- f) *Ayrıca bu başlık altında yer almasını istediğiniz diğer görüşlerinizi belirten bilgi notunu,*

sistematiik ve yeterli seviyede açıklayınız.

I. ÖNCELİKLİ ÇEVRE SORUNU

Çankırı Merkez İlçemizde alt yapı tesislerinin yetersiz olması ve atıksu arıtma tesisinin henüz inşa edilmemesi nedeni ile yüzeysel su kaynakları kirliliği önem ve öncelik açısından 1. sırada yer almaktadır. Henüz proje aşamasında olan, Merkez İlçemize yapılacak olan atıksu arıtma tesisi, Kanalizasyon alt yapı tesisi ve yağmur suyu projesi IPA'dan gelecek olan kredilerle hayata geçirildiği zaman evsel atıksu kirliliği sorunu ortadan kalkmış olacaktır. Ayrıca 4 İlçe ve 4 Belde Belediyesi evsel atıksu problemlerini, yapmış oldukları Doğal Atıksu Arıtma Tesisleri ile çözmüş bulunmaktadır. Biyolojik Atıksu Arıtma Tesisi yapacak olan Belediyelerin yapım maliyetlerinin karşılanarak işletme aşamasında da elektrik masraflarının önemli bir kısmının karşılanması ile su kirliliği sorununun giderilmesi konusunda büyük bir aşama kat edilmiş olacaktır. Su kirliliği, evsel atık suların, sanayi tesislerinin atık sularının haricinde en çok tarımsal ve hayvancılık faaliyetlerinden kaynaklanmaktadır. Hayvancılık tesislerine kredi veren kuruluşların, proje sahiplerinden işletme aşamasında her türlü hayvansal atıklarını bertaraf edeceklerine, su kirliliği ve çevre kirliliği oluşturmayacaklarına dair noter taahhüdü istemeleri gerekmektedir. Tarım ve Hayvancılık konusundaki ilgili kurum ve kuruluşların, hayvancılık tesislerinden kaynaklanan gübre vb. gibi atıkların nasıl bertaraf edileceği ile tarımsal ilaçlama ve tarımsal gübreleme konularında su kirliliği yaratan işletme sahipleri hakkında uygulanacak olan yaptırımlar konusunda mevzuatlarını yenilemeleri, revize etmeleri gerekmektedir.

II. ÖNCELİKLİ ÇEVRE SORUNU

İlimizin 2. öncelikli çevre sorunu toprak kirliliğidir. Burada da en çok kirlilik su kirliliğinde olduğu gibi tarımsal faaliyetler ve hayvancılık faaliyetlerinden kaynaklanmaktadır. Toprak kirliliği aşırı ve bilinçsiz gübreleme ve aşırı ilaçlama sebebiyle oluşmaktadır. Yine burada da Hayvancılık tesislerine kredi veren kuruluşların, proje sahiplerinden işletme aşamasında her türlü hayvansal atıklarını bertaraf edeceklerine, toprak kirliliği oluşturmayacaklarına dair noter taahhüdü istemeleri gerekmektedir. Tarım ve Hayvancılık konusundaki ilgili kurum ve kuruluşların, hayvancılık tesislerinden kaynaklanan gübre vb. gibi atıkların nasıl bertaraf edileceği ile tarımsal ilaçlama ve tarımsal gübreleme konularında toprak kirliliği yaratan işletme sahipleri hakkında uygulanacak olan yaptırımlar konusunda mevzuatlarını yenilemeleri, revize etmeleri gerekmektedir

Varsa, IV.1'de, "3" ve Sonrası Numara Verdiğiniz Öncelikli Çevre Sorunlarını, IV.1'de Belirlemiş Olduğunuz Sırayla Açıklayınız

III. ÖNCELİKLİ ÇEVRE SORUNU

İlimizin 3. Öncelikli çevre sorunu hava kirliliğidir. İlimizin topoğrafik yapısı ve meteorolojik şartlar göz önüne alınarak, İl Merkezinde Mahalli Çevre Kurulu Kararı ile ithal kömür yakılması, yerli kömür yakılmaması kararı alınmıştır. Alınan karar doğrultusunda yerli kömüre ilimizde sadece ilçelerde ve köylerde izin verilmiştir. Isınmadan Kaynaklanan Hava kirliliğinin Kontrolü Yönetmeliği doğrultusunda ilimizde kömür denetimleri yetkisi Bakanlığımız tarafından Çankırı Belediye Başkanlığına verilmiştir. İlimiz merkezinde bulunan Hava Kalitesi Ölçüm cihazı her gün online olarak havadaki SO2 ve Partikül madde(toz) miktarlarının ölçümünü yapmaktadır. İlimizde hava kalitesi ön değerlendirme çalışmalarına Bakanlığımız ile sözleşmeli bir firma tarafından başlanılmıştır. İl Merkezi ve İlçelerde partikül madde ölçüm tüpleri uygun olan yerlere takılmıştır.